

”Itsemurhayksiöiden olohuone”
- Ravintola Three Beersin luoma yhteisöllisyys osana
Turun ylioppilaskylää ja turkulaista vapaa-ajankulttuuria
1989–2018

Karri Kilpinen
Pro gradu -tutkielma
Kulttuurihistoria
Historian, kulttuurin ja
taiteiden tutkimuksen laitos
Humanistinen tiedekunta
Turun yliopisto
Toukokuu 2020

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos/Humanistinen tiedekunta

KILPINEN, KARRI: ”Itsemurhayksiöiden olohuone”

- Ravintola Three Beersin luoma yhteisöllisyys osana Turun ylioppilaskylää ja turkulaista vapaa-ajankulttuuria 1989–2018

Pro gradu -tutkielma, 85 s., 1 liites.

Kulttuurihistoria

Toukokuu 2020

Tämä tutkielma tarkastelee Ravintola Three Beersin (1989–2018) luomaa yhteisöllisyyttä ja sen merkityksiä Turun ylioppilaskylälle ja turkulaiselle vapaa-ajankulttuurille kolmella vuosikymmenellä. Käsittelen tutkielmassa, miten Ravintola Three Beersin yhteisöllisyys on koettu ja millaisille eri yhteisöille ravintola tarjosi tilat ja toimintamahdollisuuksia. Tarkastelen myös, miten Ravintola Three Beers mahdollisti sosiaalisia kohtaamisia tiloissaan ja millainen merkitys ravintolan ”ravintola-annoksella” oli sosiaaliselle kanssakäymiselle.

Keskeisimpiä lähteenäni ovat *Tarinoita Trebarista* -dokumenttia varten tehdyt haastattelut. Tutkielma täten edustaa muistitietotutkimusta. Tutkielma käsittelee myös Turun ylioppilaskylän ja sen sosiaalirakennuksen, jossa myös Ravintola Three Beers toimi, historiaa kontekstin ja historiallisen narratiivin hahmottamiseksi.

Tutkielma esittelee Ravintola Three Beersin ”ravintola-annoksen” ja käy läpi mistä elementeistä se muodostui. Haastattelujen avulla tutkielma tuo esiin miksi Ravintola Three Beersistä muodostui Ylioppilaskylän jaettu olohuone useiksi vuosikymmeniksi ja millaisia sosiaalisia merkityksiä tällä jaetun olohuoneen kokemuksella oli. Tutkielma myös tarkastelee ravintolan sosiaalista ulottuvuutta Ravintola Three Beersin aktiivisen harrastustoiminnan kautta. Tutkielma tuo esiin Ravintola Three Beersin yhteisöllisyyden merkityksen Turun ylioppilaskylälle, erilaisille harrastajaryhmille sekä lukuisille yksityishenkilöille.

Asiasanat: harrastukset, kulttuurihistoria, muistitieto, opiskelijat, ravintolat, sosiaalinen kulttuuri, Three Beers (ravintola), Turku, Turun ylioppilaskylä, Turun Ylioppilaskyläsäätiö, vapaa-ajankulttuuri, yhteisöllisyys, yliopistoalueet.

Sisällysluettelo

1. Johdanto

- 1.1 Tutkimuksen tausta ja tutkimuskysymykset.....1
1.2 Muistitiedon varassa. Tutkimuskirjallisuus ja metodologiset kysymykset.....3

2. Yhteisöllisyyden ilmaisut: Ylioppilaskylän arkkitehtuuri ja sosiaalirakennuksen ravintolatila

- 2.1 Turun ylioppilaskylä yhteisöllisen asumisen projektina.....12
2.2 Sosiaalirakennus osana muuttuvaa Ylioppilaskylää.....19

3. Ylioppilaskylän yhteinen olohuone

- 3.1 Johdatus Ravintola Three Beersin ravintola-annokseen.....32
3.2 Ravintola Three Beersin ravintola-annos yhteisöllisyyden kokemuksena.....42
3.3 Ravintola Three Beers ja harrastajayhteisöt.....58

4. Yhteenveto.....71

Lähdeluettelo.....75

Liitteet.....86

1. Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta ja tutkimuskysymykset

Tarkastelen pro gradu -tutkielmassani Ravintola Three Beersin¹ merkitystä Turun ylioppilaskylälle ja turkulaiselle vapaa-ajankulttuurille. Osoitteessa Inspektorinkatu 4 sijainneen sosiaalirakennuksen tiloissa, joissa Ravintola Three Beerskin aikanaan toimi, on Ylioppilaskylän alkuajoista alkaen ollut baari.² Three Beers ehti toimia 29 vuotta Turun ylioppilaskylän yhteisenä olohuoneena. Alueella suurin osa vuokra-asunnoista on noin 20 neliömetrin kokoisia yksiöitä³, joita on jo 1970-luvulta asti kutsuttu ”itsemurhayksioiksi”⁴. Huonokuntoinen rakennus, jossa ravintola sijaitsi, purettiin uuden Tyysija-korttelin tieltä. Turun kaupungin asemakaavamuutoksen selvityksessä purkaa perusteltiin sillä, että rakennus oli painunut epätasaisesti ja tämä oli puolestaan johtanut rakennuksen huonoon kuntoon.⁵ Asemakaavamuutos perustui Turun Ylioppilaskyläsäätiön (TYS) 11.11.2016 päivättyyn aloitteeseen.⁶ Turun Ylioppilaskyläsäätiön toimitusjohtaja Kalervo Haverinen ei pitänyt todennäköisenä Three Beersin toiminnan jatkumista Tyysija-korttelissa uuden rakennuksen tilan rajallisuuden vuoksi,⁷ eikä säätiö tarjonnut baariliiketoiminnan taloudelliset realiteetit huomioon ottavaa vaihtoehtoista tilaa toiminnan jatkamiseen vuokralaiselleen.⁸ Ravintola sulki ovensa lopullisesti 21. kesäkuuta 2018 kahdelta aamuyöllä ja rakennus purettiin marraskuussa 2018.

1 Tutkielman puitteissa tai dokumenttia varten tehdyissä haastatteluissa ei selvinnyt varmaksi mistä Ravintola Three Beersin nimi on lähtöisin. Three Beersin entisen osaomistajan Lassi Loijaksen vahvin veikkaus on, että ravintolassa olisi alusta alkaen ollut kolme eri oluthanaa. Lassi Loijaksen suullinen tiedonanto, 14.3.2020.

2 Ravintolatilat kuuluivat itse asiassa Turun Ylioppilaskyläsäätiön kesäkuussa 1967 *Arkkitehtuuriuutisiin* julkistaman arkkitehtikilpailun ohjelman perustaan alusta alkaen. Kilpailun tarkoituksena oli löytää Turun ylioppilaskylälle sijaintiaan kunnioittava ja ennakkoluuloton yleisratkaisu uudelle ylioppilasalueelle, joka olisi yhtä lailla viihtyisä ja toisaalta ottaisi huomioon säätiön taloudelliset realiteetit. *Terho* 2006, 20–21.

3 TYS asuntoesite 2019. <https://issuu.com/tysturku/docs/tysesite2019> [haettu 16.4.2020].

4 Suonpää 2004, 16. Henri Terhon mukaan termiin liittyy synkkä puoli, sillä jotkut asukkaat eivät selvinneet ”itsemurhayksiöasumiskaudestaan” hengissä. *Terho* 2006, 44.

5 Turun kaupungin asemakaavamuutoksen selvitys 31.5.2018. <http://ah.turku.fi/kuulutukset/Images/1625843.pdf> [haettu 16.4.2020].

6 Turun kaupungin asemakaavamuutoksen selvitys 31.5.2018. <http://ah.turku.fi/kuulutukset/Images/1625843.pdf> [haettu 16.4.2020].

7 Nella Keski-Oja, ”Three Beersin taru loppuu” – Ylioppilaskylän uusi kortteli jyrää baarin, *Tylkkäri: Turun ylioppilaslehti* 8.9.2017. <https://www.tylkkari.fi/uutiset/three-beersin-taru-loppuu-ylioppilaskylan-uusi-kortteli-jyraa-baarin> [haettu 16.4.2020].

8 Three Beersin entisen toimitusjohtajan Sami Saksin suullinen tiedonanto, 21.1.2020.

29-vuotiaan baarin rikasta ja monivaiheista historiaa taltioitiin vapaaehtoisvoimin Ravintola Three Beersin viitenä sulkemista edeltävänä kuukautena joulukuussa 2018 valmistuneeseen *Tarinoita Trebarista*⁹ -dokumenttiin, jossa toimin tuottajana. Dokumenttia varten haastateltiin lukuisia kanta-asiakkaita, harrastajaryhmiä ja työntekijöitä eri vuosikymmeniltä sekä Three Beersissä soittaneita deejieitä ja muusikoita. *Tarinoita Trebarista* -dokumentin keskiössä olivat ihmisten kokemukset, muistot ja tuntemukset ravintolasta: se kuvattiin Ravintola Three Beersin muistomerkitseksi. Dokumentti ei vetänyt johtopäätöksiä haastatteluista, vaan jätti Three Beersin merkityksen punnitsemisen katsojille.

Tämä tutkielma pyrkii avaamaan ravintolan merkitystä laajemmin, mitä dokumentin rakenteellisen muodon asettamisessa rajoissa oli mahdollista. Lähestyn pääkysymystä tarkastelemalla, millainen merkitys Ravintola Three Beersillä oli Turun ylioppilaskylälle sekä turkulaiselle vapaa-ajankulttuurille ravintolan toiminnan aikana useiden apukysymysten kautta. Lähteinäni toimivat ennen kaikkea Three Beersissä kokoontuneiden eri yhteisöjen edustajien ja yksityishenkilöiden haastattelut. Ne kerättiin *Tarinoita Trebarista* -dokumenttia varten. Haastattelut auttavat hahmottamaan esimerkiksi sitä, missä määrin Ravintola Three Beers oli enemmänkin ikään kuin aikuisten monitoimitila, joka tarjosi tilat monenlaiseen harrastustoimintaan eikä niinkään pelkkään anniskeluun pohjautuvaa liiketoimintaa. Millaiset tilat ja ilmapiiriin se tarjosi sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä yhteisöjen luontiin? Mitkä ravintolan erityispiirteet saivat nämä yhteisöt ja yksityishenkilöt kokoontumaan ravintolassa vuosia? Mitä haastateltavat kokivat menettäneensä ja tulevien opiskelijapolvien menettävän Three Beersin lopetettua toimintansa?

Tutkielma tiettyssä mielessä jatkaa siitä mihin *Tarinoita Trebarista* -dokumentti jäi. Tarkastelen haastatteluja uudelleen, analysoin niitä ja teen johtopäätöksiä niiden pohjalta. Dokumentin keskiössä olivat ihmisten kokemukset ja tunnot ravintolasta eikä niinkään tarkkojen historiallisten faktojen metsästäminen. Yhtä lailla tässä tutkielmassa keskiössä ovat nimenomaan lukuisien ihmisten kokemukset ravintolan merkityksellisyydestä eri yhteisöille ja lukuisille yksityishenkilöille. Tarkoitukseni ei

⁹ Dokumentin nimi tulee Ravintola Three Beersin mahdollisesti yleisimmästä lempinimestä ”Trebari”. Three Beersia kutsuttiin myös esimerkiksi ”Trebeksi” tai ”Trebbeksi”.

siis ole kirjoittaa tarkkaa kronologista historiikka Three Beersistä. Tutkielma kontekstualisoituu Turun ylioppilaskylän ja siihen keskeisesti liittyvän Turun Ylioppilaskyläsäätiön, opiskelijuuden kokemuksen ja turkulaisen ravintola- ja pelikulttuurin historiaan. Tutkielma kytkeytyy myös audiovisuaalisen taltioinnin kulttuurihistorialliseen tutkimukseen, koska se reflektoi vapaaehtoisvoimin ja ilman budjettia tehdyn dokumentin toteuttamisprosessia 2010-luvun viimeisinä vuosina.

1.2 Muistitiedon varassa. Tutkimuskirjallisuus ja metodologiset kysymykset.

Turkulaista tai ylipäätään suomalaista pubikulttuuria on tutkittu akateemisesti melko vähän. Syynä tähän voi olla esimerkiksi, että pubikulttuuri on Suomessa verrattain nuorta ja sen salonkikelpoisuus vielä nuorempaa.¹⁰ Turkulaisesta Ravintola Uudesta Apteekista on kirjoitettu historiikki ja Ravintola Hämeenportista on kirjoitettu muistitietoon pohjautuva teos *Hämeenportin tarinoita: ihmisiä ja elämää Turun ravintola Hämeenportin tienoilta*. Myöskin Hämeenkadulla sijainneesta Imamin keinutuolista löytyy Mikko Jakosen ohjaama muistodokumentti¹¹ ja Rehtoripellonkadulla sijainneesta musiikkiklubi TVO:sta on tehty Janne Leimolan ohjaama dokumentti *Ääniä maan alta*. Matti Hartikaisen ohjaama lyhytdokumentti *In caupona veritas - baarissa on totuus* vuodelta 1992 käsittelee myös hiukan turkulaista keskiohutbaarien kulttuuria. Dokumentissa M.A Numminen ja Markku Into vierailevat useissa baareissa muun muassa turkulaisessa Bar Tinatuopissa.¹² Näiden lisäksi muistitietoon pohjautuvasta kokoelmateoksesta *Yhdet vielä - Baarikärpäset kertovat* löytyy lyhyitä henkilökohtaisia muisteluita muutamista turkulaisista ravintoloista, kuten Imamin keinutuolista, Tinatuopista ja Uudesta Apteekista.¹³ Turkulaisesta ravintolakulttuurista on kirjoitettu ainakin kaksi pro gradu -tutkielmaa Marja Suonisen *Ravintolamakuja? - Hämeenkadun seurusteluravintolat, niiden ravintolakulttuuri ja tyylin merkitys* ja Sini Holman *Turkulaistravintoloiden nimistä ja*

10 Kempainen & Laiho 2013, 35, 61–62; Sillanpää 2002, 213 & 215. Ylipäätään Sillanpään teos käsittelee monipuolisesti suomalaisten asenteita ravintolakulttuuria kohtaan pitkällä historiallisella aikavälillä.

11 Imamin keinutuolin muistodokumentti. <https://www.youtube.com/watch?v=syZOLNcRBXM> [haettu 16.4.2020].

12 *In caupona veritas – baarissa on totuus*. <https://elavamuisti.fi/aikajana/caupona-veritas-baarissa-totuus> [haettu 16.4.2020].

13 Kangas, Kotro, Leivo & Tukiainen 2005, 4–6.

*nimenantoperusteista.*¹⁴ Muuten turkulaista baarikulttuuria on taltioitu melko vähän.

Käytän tässä tutkielmassa päälähteinäni *Tarinoita Trebarista* -dokumenttia ja sen toteutusta varten tehtyjä haastatteluja. Olen täydentänyt lähdemateriaalia paikoin pyytämällä tarkennuksia tai lisätietoja haastatteluissa käytetyiltä informanteilta sekä ravintolan entiseltä osaomistajalta Lassi Loijakselta.¹⁵ Ravintola Three Beersistä ei jäänyt jälkeen juuri muuta lähdemateriaalia kuin nämä yksityishenkilöiden muistot. Dokumentti ei ole vain lähde, vaan se on osa tutkielman reflektointia ja havainnointia ja havainnointi sulautuvat yhteen. Audiovisuaalisen materiaalin lisäksi olen kerännyt henkilökohtaiset havaintoni muistiinpanoihini ja käytän niitä esimerkiksi rekonsturoidessani nyt jo purettua Three Beers -baarin ulkoasua ja tunnelmaa luvussa 3.1. Liitteessä 1. esitän tiivistetyn, reflektointia kuvauksen dokumentin tuotantoprosessista.

Edellä mainittujen lähteiden lisäksi ravintolasta löytyy Suomen yritysrekisteristä ravintolan Y-tunnus, 2406182-8, jolla voi hakea ravintolan perustietoja, mutta näiden kautta selviää lähinnä baarin omistajat, kotisivu sekä yrityksen taloustiedot liikevaihtoineen ja -voittoineen.¹⁶ Ravintolan kotisivu ei enää johda mihinkään,¹⁷ mutta Facebookista löytyy yhä Three Beersin sivu. Sivulta selviää lähinnä millaisia tuotteita ravintolassa oli myynnissä, millaisia tapahtumia ravintolassa oli järjestetty, 972 sivutyökkäyksen määrä sekä muutama kirjallinen arvio ja tähtiluokitukseen perustuvia arvioita, jotka useimmiten ovat viiden tähden arvioita.¹⁸ Google-haulla Three Beersistä löytyy myös jonkin verran paikallislehtien, lähinnä Turun ylioppilaslehden artikkeleja,

14 Valitsevan koronapandemian vuoksi en saanut tutkielmia käsiini, sillä teokset ovat Feeniks-kirjaston lukusalikappaleita.

15 Haastattelumateriaali on taltioituna sekä audiona että audiovisuaalisessa muodossa ja se on tekijän hallussa. Dokumenttielokuva löytyy Turun kaupunginkirjaston kokoelmista ja sille etsitään paraikaa loppusijoituspaikkaa jostain suoratoistopalvelusta.

16 Finder.fi -yrityshaku. <https://www.finder.fi/Pubit+ja+baarit/Three+Beers/Turku/yhteystiedot/2539388> [haettu 16.4.2020].

17 Osoite www.threebeers.fi johtaa ilmoitukseen, jossa kerrotaan sivuston olevan ylläpidossa tai varauksessa. [haettu 16.4.2020]. Tämä johtuu siitä, että Tero Nummilla maksoi sivuston domainin Three Beersiin viideksi vuodeksi kerrallaan ja laittoi sivun huoltoon, ettei sivusto johtaisi harhaan. Osoitetta pidetään varauksessa myös siltä varalta, että Three Beersille löytyisi toiminnan jatkoon mahdollistavat tilat tai jos niistä tulevaisuudessa tehdään ravintolan muistosivu. Tero Nummilan suullinen tiedonanto, 13.1.2020.

18 Ravintola Three Beersin virallinen Facebook-sivu. <https://www.facebook.com/ravintolathreebeers/> [haettu 16.4.2020].

mutta ne koskevat pääosin ravintolan sulkemista. Haulla löytyy myös linkkejä muutamiin keskustelupalstoihin sekä matka-arviointisivustojen arviointeja.¹⁹ Lisäksi ainoa Ravintola Three Beersiin liittyvä maininta tutkimuskirjallisuudesta löytyy Henri Terhon Turun Ylioppilaskyläsäätiön historiikista *Oma koti opiskelijalle – Turun Ylioppilaskyläsäätiö 1966–2006*. Viittaus on vain lyhyt maininta ravintolan avaamisesta syksyllä 1989.²⁰

Haastateltavia dokumenttia varten haettiin julkisella haulla ja ainoa kriteeri oli, että haastateltavalla olisi erityinen suhde Ravintola Three Beersiin. Työryhmän tavoitteena oli koota mahdollisimman laaja muistitietoaineisto ravintolan historiasta ja haastateltavaksi ilmoittautui lähinnä ihmisiä, joilla oli vuosien side ravintolaan. Tässä mielessä dokumentin ja tämän tutkielman otanta on lähempänä laadullista kuin määrällistä, vaikka nämä tutkimussuuntaukset eivät pois sulje toisiaan.²¹ Haastateltavien toivottiin pohtivan, sitä millaisia merkityksiä baariin liittyi, miten he olivat kokeneet sen olemassa olon ja miten he ylipäättään näkivät baarin osana Ylioppilaskylää ja turkulaista ravintolakulttuuria.

Ravintolan työntekijöistä keskeisimmät haastateltavat olivat Sami ”Samppu” Saksi, joka myöhemmin toimi ravintolan toimitusjohtajana ostettuaan yritystoiminnan Jukka-Pekka ”JP” Tyniltä²² yhdessä työkaverinsa Lassi Loijaksen²³ kanssa ja täten ehti nähdä Ravintola Three Beersin elämää sekä asiakkaan, työntekijän että omistajan näkökulmasta. Tutkielmaa kirjoittaessa Saksi ja Loijas ovat osaomistajia yhdessä Otto Haakin kanssa Ravintola Proffan kellarissa, jonka liiketoiminnan he ostivat Teppo Toivaselta tämän jäätyä eläkkeelle kesällä 2016. Toinen keskeinen entinen työntekijä haastatteluissa oli nykyinen Cosmic Comic Cafen omistaja Sakari ”Sakke”

19 Google-haun tulos hakusanoilla Ravintola Three Beers. https://www.google.fi/search?client=opera&hs=NOd&ei=0_YJXvj5H5KMrwTJnatQ&q=ravintola+three+beers&oq=ravintola+three+beers&gs_l=psy-ab.3..0i22i30.2064977.2073326..2073628...3.0..0.170.1603.23j2.....0....1..gws-wiz.....0i131j0i67j0i10.Z4XH7tvh6V&ved=0ahUKEwi4r5TUuN3mAhUSxosKHcnOCgoQ4dUDCAo&uact=5 [haettu 16.4.2020].

20 Terho 2006, 116.

21 Hirsjärvi & Hurme 2008, 21–22. Ks. myös. Alasuutari 2011, luvut 1, 2 & 8. Teoksen verkkojulkaisussa ei ole sivunumeroita.

22 Jukka-Pekka Tyniä emme valitettavasti tavoittaneet haastateltavaksi dokumenttia varten yrityksistä huolimatta. Hänen merkityksensä Three Beersille on kiistämätön. Tästä todistaa se, että Tynin nimi tuli toistuvasti esiin haastatteluissa.

23 Valitettavasti Lassi Loijas ei dokumentin kuvausten aikana halunnut haastateltavaksi dokumenttiin. Tosin Loijas on myöhemmin antanut suullisia tiedonantoja tätä tutkielmaa varten.

Lemmetyinen, joka ehti nähdä Three Beersin elämää sekä asiakkaana että työntekijänä ja lopulta ravintolapäällikkönä Jukka-Pekka Tynin omistajauskaudella. Kolmantena merkittävänä entisenä työntekijänä haastatelluista oli Petri Ronimus, joka työskenteli Ravintola Three Beersissä ennen kuin ravintola siirtyi Tynin omistukseen.²⁴ Entisistä työntekijöistä haastattelimme lyhyesti myös Esa Kalliota, joka toimi Three Beersissä ravintolapäällikkönä ja Ronimuksen työkaverina ja lähiesimiehenä. Haastatteluissa ilmeni myös, että Saksilla, Lemmetyisellä ja Ronimuksella oli Three Beersin ulkopuolinen yhteys Turun ylioppilaskylään ja korkeakouluopiskelijuuteen, sillä heistä jokainen oli aikanaan asunut Ylioppilaskylässä ja opiskellut Turun yliopistossa.²⁵

Työntekijöiden lisäksi haastattelimme Three Beersissä toimineiden eri harrastajayhteisöjen jäseniä, joilla oli pitkä historia osana Three Beersin laajempaa yhteisöä. Näistä harrastajaseuroista keskeisimmät olivat Three Beersissä noin 20 vuotta toiminut Go-pelikerho Turun Hayashi ry.²⁶ Pelikerhon jäsenistä haastateltaviksi suostuivat Tero Sääntti, Johanna Tuominen, Antti Soukka, Jaakko Virtanen ja Ksenia Virtanen. He kaikki ovat olleet kyseisen seuran aktiiveja vuosituhannen vaihteen tienoilta alkaen. Lisäksi he, Jaakko Virtasta lukuun ottamatta, ovat asuneet Turun ylioppilaskylässä. Harrastustoiminnan aloittaessaan he olivat opiskelijoita.²⁷ Toinen keskeinen harrastajayhteisö Ravintola Three Beersissä oli biljardinpelaajat, jotka eivät olleet virallisesti järjestäytynyt seura, vaan enemmänkin eläväinen harrastajayhteisö, joka kokoontui vuosia säännöllisen epäsäännöllisesti viestiketjujen välityksellä tai sattuman kautta. Vaikka Three Beersissä olikin oivalliset puitteet harrastukselle ja yhteisöön kuului harjaantuneita pelaajia, Three Beersin biljardinpelaajat eivät koskaan muodostaneet joukkuetta esimerkiksi Turun seudun erittäin suosittuun biljardipubiliikaan²⁸. Harrastajayhteisö pohjautui kaveriporukkaan, josta jäseniä jäi

24 Petri Ronimuksen Facebook-viesti, 23.2.2018.

25 Sami Saksin haastattelu, 19.2.2018; Petri Ronimuksen Facebook-viesti, 23.2.2018; Sakari Lemmetyisen haastattelu, 27.3.2018.

26 Turun Hayashi ry rekisteröitiin yhdistykseksi vuonna 1998. Tero Sääntin & Johanna Tuomisen suullinen tiedonanto, 13.1.2020.

27 Tero Sääntin & Johanna Tuomisen suullinen tiedonanto, 13.1.2020.

28 Biljardin ravintolaliigat, tai tuttavallisemmin pubiliigat, ovat erittäin suosittuja kautta Suomen. Nämä paikalliset liigat syntyivät 1980–1990-luvun taitteessa, kun biljardipöydät yleistyivät ravintolaisissa ja biljardisaleja alkoi ilmestyä katukuvaan. Useimmiten paikalliset liigat olivat yksityishenkilöiden perustamia. Grahn 2002, 86–87. Turussa paikallinen pubiliiga toimii edelleen ja siihen kuuluu 49 joukkuetta. Turun seudun pool -kotisivu. <http://www.biljardi.com/liiga/index.php?sivu=pubiliigajoukkueet>. [haettu 16.4.2020].

toisinaan pois, mutta joukkoon liittyi toistuvasti uusia jäseniä, tyypillisesti kavereiden kavereiden kautta. Toisinaan poisjättäytyneet palasivat takaisin harrastuksen pariin. Biljardinpelaajista haastateltavaksi suostui vain Tero Nummila, joka toimi kyseisessä yhteisössä aktiivisesti ja kävi Three Beersissä pelaamassa biljardia kolmella vuosikymmenellä 1990-luvulta aina ravintolan sulkemiseen asti. Nummila on myös asunut Turun ylioppilaskylässä opiskeluaikoinaan. Lisäksi Nummila teki yhteistyötä Ravintola Three Beersin kanssa yrityksensä Data House Oy:n kautta Saksin ja Loijaksen omistajuuskaudella.²⁹

Three Beersissä ei toiminut varsinaista virallista lautapeliseuraa, vaikka ravintolassa paljon pelattiinkin. Three Beersin lautapeli-illat olivat lähinnä kaveriporukoiden tai eri opiskelijajärjestöjen järjestämiä tapahtumia, joista aktiivisin lienee ollut vaihto-opiskelijoiden International Students of Turku Universities (ISTU) ry -yhdistyksen järjestämät julkiset lautapelitapahtumat, joita järjestettiin suurin piirtein kuukausittain.³⁰ ISTU ry:stä emme tavoittaneet ketään haastateltavaksi kuvausten aikana. ISTU ry:n peli-iltojen lisäksi ravintolassa kokoontui vielä viimeisinä toimintakuukausinakin pääsääntöisesti vaihto-opiskelijoita koostuva lautapeliporukka viikoittain, mutta heidänkään toiminnastaan ei tarkempia tietoja ole. Pelaamisen keskeisyydestä kertovat myös Trebe Pelaa! -tapahtumat, jotka ravintolan sulkemisen takia ehtivät pyöriä vain puoli vuotta ja tästä syystä jätettiin haastattelujen ulkopuolelle. Three Beersin lautapelaamista koskevat osiot pohjaavat edellä mainituista syistä pääsääntöisesti Lassi Loijaksen, Sami Saksin ja omiin havaintoihini.

Three Beersin musiikillinen yhteisö jakautui tavallaan temaattisesti kolmeen osaan: elävään musiikkiin, tapahtumajärjestämiseen sekä deejii-toimintaan. Tosin näistä elävä musiikki ja tapahtumajärjestäminen kytkeytyivät toisiinsa haastatteluissa, sillä haastateltavilla oli taustaa molemmissa. Toisaalta tapahtumajärjestäjät ja muusikot limittyivät myös ravintolan kanta-asiakkaisiin. Tapahtumajärjestäjistä ja muusikoista päätyivät haastateltaviksi pitkän linjan turkulaismuusikot Jarmo Lundgren ja Mikko Kuusto. Molemmilla heistä on pitkä ura musiikin parissa nimenomaan Turussa sekä

²⁹ Tero Nummilan suullinen tiedonanto, 13.1.2020.

³⁰ International Students of Turku (ISTU) ry:n Facebook -sivu.

https://www.facebook.com/pg/isturku/events/?ref=page_internal [haettu 16.4.2020].

myös vuosien suhde Ravintola Three Beersiin. Sekä Lundgren että Kuusto ovat järjestäneet Three Beersissä useita elävän musiikin -tapahtumia, joista suurin oli kahdesti järjestetty Läsnaolopakkofestivaali, joka järjestettiin Three Beersin terassilla.³¹ Vuoden 2005 Läsnaolopakkofestivaalista löytyy videomateriaalia, jonka kuvasivat Riku Ahlsten ja Tommi Sinervo.³² Haastateltuihin tapahtumajärjestäjiin kuului myös muusikko Juha Väisänen, jolla oli pitkä historia Three Beersin asiakkaana ja Turun ylioppilaskylän asukkaana. Väisänen järjesti Three Beersissä vuosien ajan useita keikkailtamia, joissa myös itse soitti, sekä viimeisenä toimintakuukautena Yökylä-rock³³ tapahtuman.³⁴

Ravintola Three Beersin musiikilliseen yhteisöön liittyivät myös oleellisesti ravintolassa soittaneet deejjit. Pyynnöstäni pitkän linjan deejji, DJ SuperSakarina tunnettu Simo Sakari Soukkanen kokosi ryhmähaastatteluun mahdollisimman monta Three Beerissä soittanutta deejjiä. Ryhmähaastattelussa haastateltiin Soukkasen lisäksi Miika Rusi (DJ X-paroni), Deniz Kacar (DJ Knatatürk) ja Aatu Pyy (DJ Pyy).³⁵ Haastattelimme myös erikseen deejji-toiminnan tiimoilta DJ Sad Vicious -taiteilijanimellä soittavaa Imad Saoudia, jolla oli myös kansainvälisen tutkinto-opiskelijan näkökulma ravintolan kanta-asiakkuuteen.³⁶

Määrittelen kanta-asiakkuuden tutkimuksessani pitkäikäisenä ja erityisenä suhteena ravintolaan ja tuttavallisena, joskus kaverillisenakin suhteena sen henkilökuntaan. Kanta-asiakkuus ei toisin sanoen tarkoita sitä, että henkilön täytyisi istua ravintolassa päivittäin. Tutkielmani myötä kävi myös selväksi, että kanta-asiakkuus toisinaan säilyi vaikei ravintolassa olisi vuosiin käynytään. Kanta-asiakkuuteen sisältyy usein jonkinlaisia etuja, mutta toisaalta kanta-asiakkaalta odotetaan ravintolan ilmapiiriä kunnioittavaa käytöstä enemmän kuin muilta. Tulkitsen, että suhde ravintolan ja kanta-asiakkaan välillä on tässä mielessä vastavuoroinen eikä se perustu kylmästi siihen,

31 Mikko Kuuston & Jarmo Lundgrenin yhteishaastattelu, 28.4.2018.

32 Läsnaolopakkofestivaali 2005 videotallenne. https://www.youtube.com/watch?v=jSNmKCZZets&fbclid=IwAR2lSU28vLnVhWxYHuQarxVIGp28ynE5gmNjkku-IAKvM6eohSXodeRH_ng&app=desktop [haettu 16.4.2020].

33 Yökylärock -Facebook-tapahtuma. <https://www.facebook.com/events/189572778430713/> [haettu 16.4.2020].

34 Juha Väisänen suullinen tiedonanto, 15.1.2020.

35 Deniz Kacarin, Aatu Pyy, Miika Rusin & Simo Sakari Soukkasen yhteishaastattelu, 28.5.2018.

36 Imad Saoudin haastattelu, 22.5.2018.

kuinka paljon rahaa asiakas kantaa ravintolaan. Kanta-asiakkuudesta voisi myös käyttää termiä ”toivottu asiakas”, joka tekee osansa ravintolan ilmapiirille jo omalla olemuksellaan ja käytöksellään.

Ravintola Three Beersin kanta-asiakkaat lähinnä ilmoittautuivat itse tai Sami Saksi kutsui heidät haastateltaviksi. Lisäksi dokumentin työryhmä järjesti Three Beersin toimintakauden toiseksi viimeisenä lauantai-iltana 2.6.2018 julkisen tapahtuman, Trebarin Kantisillan, jona haastateltiin kaikkia paikalle päässeitä, jotka suostuivat kameran eteen jakamaan muistojaan ja tuntojaan ravintolasta. Kanta-asiakkaista yksi keskeisimpiä haastateltavia oli Timo Turpela. Turpela oli haastateltavista ainoa, jolla oli henkilökohtaisia muistoja aikaisemmista sosiaalirakennuksen ravintoloista, jonka tiloissa myös Three Beers toimi. Turpela pääsi Turun yliopistoon opiskelemaan 1971 ja asui lähellä Turun ylioppilaskylää ja on todistanut rakennuksen monet vaiheet.³⁷ Kanta-asiakkaista selvästi Turpelaa nuorempaa sukupolvea edustivat Noora Hännikkälä, Anita Hartikainen, Petra Lähde, Laura Tätilä ja Olli Heimo, joilla kaikilla on kytkös Ravintola Three Beersin lisäksi Turun yliopistoon sekä Turun ylioppilaskylään.³⁸

Tutkielman aikajanallinen keskiö sijoittuu syyskuusta 1989, jolloin Ravintola Three Beers avattiin, ravintolan sulkemiseen kesäkuussa 2018. Pääosa haastatteluista tehtiin Three Beersin vielä toimiessa, mutta osa muisteluista, kokemuksista ja suullisista tiedonannoista on ravintolan sulkemisen jälkeiseltä ajalta. Tutkielman lähdeaineiston luonteen vuoksi eri tapahtumia ja muistoja on hankalaa ellei mahdotonta sijoittaa tarkkaan tapahtuma-aikaansa, sillä haastateltavat muistivat lähinnä suuripiirteisesti vuodet ja sijoittivat muistonsa pääsääntöisesti kulloisenkin omistajan kauden mukaan. Tästä syystä olen jakanut tutkielman aikajanan neljään kauteen, joista kolme on jaettu ravintolan omistajuuskauden mukaan. Ensimmäinen kausi sijoittuu vuosille 1989–1997, jonka ajalta ravintolatoiminnan pyörittämisestä muistettiin Matti ja Sari Paloposki³⁹.

37 Timo Turpelan haastattelu, 12.3.2018.

38 Olli Heimon, Noora Hännikkälän, Antti Lehtisen & Seera Luukan yhteishaastattelu Ravintola Three Beersin Kantisiltana, 2.6.2018; Anita Hartikaisen & Juha Väisäsen yhteishaastattelu, 23.4.2018; Petra Lähden & Laura Tätilän yhteishaastattelu, 7.5.2018.

39 Ilmeisesti Ravintola Three Beersin toiminnan alussa ravintolayrityksen omisti helsinkiläinen pariskunta, joiden nimiä ei kukaan haastateltavista muistanut. Ilmeisesti Paloposket olivat kuitenkin melko alusta asti ravintolan toiminnassa mukana, sillä heidät muistettiin parhaiten ravintolan alkuvaiheilta ja ravintola siirtyi heidän omistukseensa 1990-luvun alkupuolella. Petri Ronimuksen haastattelu, 4.3.2018 & tiedonannot, 23.2.2018 & 18.4.2020; Jukka Kähösen haastattelu, 15.6.2018.

Toinen kausi pitää sisällään vuodet 1997–2011, jolloin ravintolan omisti Jukka-Pekka Tyni. Aikajanan viimeisenä kautena on Sami Saksin ja Lassi Loijaksen omistajauskausi, joka sijoittuu vuosille 2011–2018. Tutkielma käsittelee myös Turun ylioppilaskylän, Turun Ylioppilaskyläsäätiön ja Inspektorinkatu 4:n sosiaalirakennuksen, jossa Ravintola Three Beers toimi, historiaa vuosilta 1966–2018 kontekstin ja historiallisen narratiivin hahmottamiseksi. Näitä asioita käsittelem tarkemmin luvussa 2, joka tutkimuskirjallisesti pohjaa Henri Terhon *Oma koti opiskelijalle - Turun Ylioppilaskyläsäätiö 1966–2006*, Petri Lempisen *Opiskelijalle rakentamassa: Turun ylioppilaskylä haaveesta asuinalueeksi 1959–1980* ja Visa Suonpään *Elämää Mehiläiskennossa - kohtaamisia 1970-luvun Turun ylioppilaskylässä* teoksiin.

Muistojen häilyvyys vaikuttaa myös siihen, että materiaalia käsiteltäessä on otettava huomioon myös menetyksen aiheuttaman nostalgian vaikutus haastattelumateriaalin luonteeseen ja miten muistot näyttäytyvät retrospektiivisesti. Muistamisessa oleellista on myös kyky unohtaa ja hylätä sekä valita muistamisen arvoinen ilmiöön liittyen, sillä kokemukset ilmiöstä tai paikasta kerääntyvät ihmisen mieleen jopa tulvamaisesti.⁴⁰ Muistaminen ei myöskään ole vain yksilöllistä, sillä siihen liittyy oleellisesti sosiaalinen puoli, kuten yhteisön jaettu muisti ja näiden kahden suhde toisiinsa on vuorovaikutuksellinen.⁴¹ Vuorovaikutuksellinen suhde vaikuttaa myös haastateltavan ja haastattelijan välillä, joka on vuoropuhelumainen, kuten myös tutkijan positio muistitietotutkimuksessa suhteessa haastateltavaan.⁴² Vuorovaikutukselliset suhteet eivät kuitenkaan sulje pois sitä, että haastateltavan muistot ja kokemukset olisivat ainutlaatuisia. Nämä piirteet näkyivät myös dokumenttia tehtäessä, sillä useat haastattelut viimeistään loppuvaiheissaan muuttuivat vuoropuhelumaiseksi jutusteluksi ja tietyt muistot olivat selvästi kollektiivisia ikään kuin paikalle valmiina annettuja ja yhteisön jakamia muistoja. Osa taas oli hyvinkin henkilökohtaisia, jotka olivat jaettu harvojen kesken.

Tarinoita Trebarista -dokumenttia varten tehtyjä haastatteluja sekä tätä tutkielmaa

Dokumentteja ravintolan omistajanvaihdoksista ei enää ole tallessa kyseiseltä ajalta.

40 Fingerroos & Peltonen 2006, 8.

41 Fingerroos & Peltonen 2006, 8–9.

42 Fingerroos & Peltonen 2006, 13.

yhdistää myös tekijöidensä eettinen vastuu haastateltavista. Haastattelijan ja haastateltavan välillä on valittava luottamussuhde, jossa haastateltava voi olettaa ettei häntä esitetä epäedullisessa valossa. Tämä koskee myös historiantutkimusta. Tutkijan tulee kunnioittaa tutkimuskohdettaan eikä missään nimessä tutkimus saa vahingoittaa kohdettaan eli haastateltuja ihmisiä tai esittää tuloksia asenteellisesti, arvostelevasti tai epäkunnioittavasti.⁴³ Tutkimuksen tulee myös pohjautua vapaaehtoisuuteen ja suostumukseen, eikä se saa loukata tutkittavan yksityisyyden suojaa ja lähtökohtaisesti haastateltava saa päättää itse mitä tietoja hän haluaa itsestään antaa.⁴⁴ Dokumentin tarkoitus on luoda helposti seurattava rekonstruktio menneisyydestä, mutta ennen kaikkea tekijällä on velvollisuus pitää huolta siitä, että haastatelluille tehdään oikeutta. *Tarinoita Trebarista* -dokumentin kohdalla tämä toteutui jopa taiteellisen ilmaisun kustannuksella. Dokumentin toteava luonne näkyy myös siinä, että dokumentissa ei käytetty lainkaan taustamusiikkia johdattelemaan katsojan reaktioita.

Dokumenttielokuvan muoto on rakennettu ja todellisuutta tulkitseva, vaikka dokumentit tulkitaan usein luotettaviksi esityksiksi todellisuudesta.⁴⁵ *Tarinoita Trebarista* ei ole tässä poikkeus. Dokumentin tarina rakennettiin dokumenttielokuvagenren raamillisia sääntöjä noudattaen ja sen pääasiallisesti loi Ikaros Ainasoja leikkauspöydällä muun työryhmän avustuksella. Dokumentin narratiivi etenee kronologisen järjestelyn sijaan ilmiötä teemojen kautta tarkastellen ja sen päähenkilöksi nousee Ravintola Three Beers rakennuksena, aikasidonnaisena ja koettuna olemisen tilana. Myös tässä tutkielmassa Ravintola Three Beersin tila on yksi keskeisistä lähteistä.

43 Vainio-Korhonen 2017, 29.

44 Vainio-Korhonen 2017, 37.

45 Korhonen 2012, 19.

2. Yhteisöllisyyden ilmaiset: Ylioppilaskylän arkkitehtuuri ja sosiaalirakennuksen ravintolatila

2.1 Turun ylioppilaskylä yhteisöllisen asumisen projektina

Turun Ylioppilaskyläsäätiö ja sitä myötä Turun ylioppilaskylä saivat alkunsa opiskelijoiden räikeästä asutopulasta 1960-luvulla. Turun kaupungista oltiin purettu useita tyypillisesti edullisempia puutaloja konttorirakennusten tieltä ja asuntojen vuokrataso oli kovassa nousussa. Näiden lisäksi korkeakouluopiskelijoiden määrä kasvoi räjähdysmäisesti 1950–1960 taitteessa, jolloin suurten ikäluokkien ylioppilaat astuivat opiskelijaelämään.⁴⁶ Opiskelijoiden tulotasolle sopivia asuntoja oli siis hyvin niukasti tarjolla. Opiskelijat pääsääntöisesti elättivät itsensä hanttihommilla tai opintolainalla, jota alettiin myöntämään valtion takaamana 1959, tosin harkinnanvaraisesti. Nykymuotoisen opintotuen alkusysäys tapahtui vasta 1972 uuden opintotukilain myötä ja 1977 siihen lisättiin asumislisä, mutta ennen vuoden 1992 opintorahan korotusta opiskelijoille suunnattu tuki oli lainapainotteista.⁴⁷

Opiskelijat joutuivat järjestämään asumisensa melko karuissa olosuhteissa. Ylioppilaat asuivat alivuokralaisina pitkin kaupunkia ja toisinaan joutuivat vuokralaisina järjestämään vuokranantajalleen esimerkiksi opetusta tai lastenhoitopalveluja vuokranmaksun lisäksi. Opiskelija saattoi esimerkiksi joutua asumaan vuokranantajaperheen olohuoneessa. Perinteisesti korkeakoulupaikkakunnilla ylioppilaskunnat olivat itse pyrkineet ratkaisemaan opiskelijoiden asumiseen liittyvät ongelmat. Turussa ratkaisuista esimerkkinä ovat Vesilinnantien Ylioppilastalot, jotka Turun yliopiston ylioppilaskunta (TYY) rakennutti vuosina 1952–1960 ja vuonna 1950 valmistunut Hämeenkadun Kären. Tosin Turun ylioppilasasuntoiloihin mahtui asumaan vain noin kymmenesosa yliopisto-opiskelijoista. Nämä molemmat hankkeet olivat vaatineet monipuolista ja mittavaa varainhankintaa, joka järjestettiin lahjoituksilla, varainkeräyksillä, arpajaisilla ja erilaisilla tempauksilla.⁴⁸

46 Terho 2006, 9–10.

47 Riikka Valtonen, Näin opintotuki on muuttunut, *Ylen verkkouutiset* 9.3.2016. <https://yle.fi/uutiset/3-8729794> [haettu 16.4.2020]. Ks. myös Ilpo Lahtinen Opintotuen historia, nykypäivä ja tulevaisuus. Kansaneläkelaitoksen kotisivut. <https://www.kela.fi/documents/10180/1169455/optuhistoriap.pdf/ce4725d4-77fc-4f46-b713-d15d01a962f9> [haettu 16.4.2020].

48 Terho 2006, 9–11.

1960-luvun asuntopulan aikana myös opiskelijoiden status yhteiskunnassa oli muuttumassa. Aiemmin tulevaisuuden toivojen eristäytyneenä eliittijoukkona nähdyt ja itsensä nähneet ylioppilaat eivät enää erottautuneet muusta yhteiskunnasta ja hoitaneet vain omia asioitaan. Pitkin 1960-lukua opiskelijat ottivat yhä voimakkaammin kantaa yhteiskunnalliseen keskusteluun, joka aiheutti vastareaktioita. Turkulaisten keskuudessa oli epäluuloja opiskelijoita kohtaan ja heidän koettiin häiritsevän Turun kaupungin järjestäytyneitä kuvioita. Epäluulojen taustalla vaikuttivat 1960-luvun lopun kuohunta, nuorisoliikkeet, rock 'n' roll -romantiikka ja opiskelijaradikalismin nousu niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Terho kuvaa muutosta osuvasti todeten, että pellon laidalla kesällä käyskentelevä maisteri sai jäädä enää suomi-filmin kuvastoihin.⁴⁹

Opiskelijoiden asuntopulan ratkaisu oli keskeinen liikkeelle laittava ajatus Turun ylioppilaskylän idean taustalla. Ylioppilaat kokivat itsestään selväksi, että he itse hoitaisivat rakennuttamisen omalla organisaatiollaan eikä siihen tulisi sotkea muita ulkopuolisia organisaatioita. Ensimmäinen varautuminen tulevaan Turun yliopiston ylioppilaskunnan toimesta oli jo 1959, kun TYY:n silloinen esimies Eero Elenius laati muistion opiskelija-asuntoloiden vaatiman tonttitilan kartoittamiseksi. Tässä vaiheessa Ylioppilaskylää kaavailtiin vapautuvalle Porin prikaatin kasarmialueelle Vesilinnanmäen juurella. Hankkeesta luovuttiin jo 1961 kasarmin muuton venymisen, Turun kaupungin Helsingintien kaavoitussuunnitelmaan, sekä Turun yliopiston omien laajentumissuunnitelmien vuoksi. TYY:n suunnitelma siirtyi Turun ylioppilaskylän nykyiselle sijainnille Pispalaan, josta TYY havitteli 11,5 hehtaarin tonttia 1965.⁵⁰ Silloisen TYY:n edustajiston hyväksymän tilaohjelman keskiössä oli yhteisöllisyys. Se ilmeni muun muassa siinä, miten kaikki ylioppilastoiminta pyrittiin keskittämään Ylioppilaskylään. Suunnitelmassa painottuivat niin ikään kulttuuri-, liikunta-, ja sosiaalisen toiminnan tarpeet. Periaatteen taustalla oli ajatus ylioppilaan kiinnostuksesta omaan yhteisöönsä.⁵¹ Loppuvuonna 1966 Turun kaupunki lupasi alueelta neljän hehtaarin tontin Ylioppilaskylän käyttöön, jonka kaupunki oli saanut vaihtokaupalla Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymältä.⁵²

49 Terho 2006, 11.

50 Terho 2006, 11.

51 Lempinen, 2001, 62.

52 Terho 2006, 12–13.

TYY ymmärsi jo hyvin varhaisessa vaiheessa, että Ylioppilaskylän mittakaavan rakennusprojekti vaatisi oman organisaationsa, jonka johtaminen onnistuisi päätoimisella ammattijohtajuudella vaihtuvien opiskelijapoliitikkojen johdon sijaan. Lisäksi TYY:ssä pelättiin, että rakennuttaminen jäisi sen päätehtäväksi ja muiden opiskelijoiden asioiden hoitaminen jäisi sivuseikaksi. Päätös Turun Ylioppilaskyläsäätiön perustamisesta hyväksyttiin yksimielisesti TYY:ssä syyskuun ensimmäisenä päivänä 1966 ja oikeusministeriö antoi luvan säätiön perustamiselle ensimmäinen joulukuuta 1966. TYY piti kuitenkin huolen, että ylioppilailla oli enemmistö säätiön hallituksessa. Toiminta käynnistyi käytännössä maaliskuussa 1967.⁵³

Turun Ylioppilaskyläsäätiö oli perustamisvaiheessaan Turun yliopiston ylioppilaskunnan oma hanke, jonka alkupääomaksi TYY lahjoitti rakentamansa Vesilinnanmäen Ylioppilastalot sekä 10 000 markan peruspääoman. Varhaisessa vaiheessa mukaan liittyivät myös Åbo Akademin, Turun Kauppakorkeakoulun ja Turun Opettajakorkeakoulun ylioppilaskunnat. Turun opiskelijayhteisöt olivat yhteistuumin hankkeen takana. Yhteishenkeä hankkeen takana arvostettiin myös Asuntorakennustuotannon valtuuskunnassa, joka myönsi hankkeelle lainat. Säätiön pohja laajeni vielä entisestään 1970, kun siihen liittyivät useat turkulaiset opistot.⁵⁴ Valtiotasolta säätiö sai vuosittaisen 10 miljoonan markan lainan, joka kattoi 60 prosenttia 60 miljoonan markan rakennuskustannusarviosta. Muiden lainojen oli tarkoitus kattaa 35 prosenttia, jotka saatiin turkulaisilta pankeilta ja puuttuvat 5 prosenttia säätiön piti kerätä omana pääomana. Valtionlainoja ei tosin myönnetty kalustekustannuksiin eikä yhdistystilojen rakentamiseen. Säätiö alkoi kerätä rahaa tempauksilla ja kansalaiskeräyksillä, joista tuottoisin oli jätepaperin keräys. Ylioppilaat itse kiersivät ovelta ovelle keräämässä jätepaperia. Tätä toimintaa oltiin jo aiemmin tehty ylioppilaskunnan kirjaston tueksi. Ylioppilaat siis osallistuivat itse Ylioppilaskylän varainhankintaan vapaa-ajallaan. Paperinkeräystempaukset loppuivat, kun Paperinkeräys Oy ja Turun Ylioppilaskyläsäätiö loivat pysyvämmän keräystavan, jossa kiinteistöjen pihoilta tuotiin pysyvät keräyslaatikot. Turun Ylioppilaskyläsäätiöllä oli 1980-luvun alkuun asti monopoli Turun paperinkeräyksessä. Keskeinen osa

53 Terho 2006, 15–17.

54 Terho 2006, 19.

varainhankintaa oli kuntakeräykset, joissa lähikunnilta pyydettiin lahjoitusta tai lainaa Ylioppilaskylän nimikkopaikkaa vastaan. Lahjoittaja sai ehdottaa asuntoon valittavan opiskelijan. Keräys ulottui myös liikelaitoksiin, yhteisöihin ja yksityishenkilöihin. Ylioppilaat myös järjestivät erilaisia tempauksia, joista ensimmäinen oli niin sanotut höntterit, jotka olivat kolmemetrisiä mainoskuutioita, joihin Ylioppilaskylähanketta tukeneet yritykset saivat nimensä. Opiskelijat kuljettivat höntterit itse Kauppatorille, Puutorille, Asemapuistoon, Turun linja-autoasemalle ja Kauppakorkeakoulun edustalle. Lisäksi yritykset saivat nimensä paikallisissa lehdissä julkaistuu luetteloon, jolla oli pituutta toista palstametriä. Keräystoiminta sai myös näkyvyyttä, kun sen toiminta siirrettiin Kärenilta Ylioppilastalojen edustalla sijainneeseen lentävää lautasta muistuttavaan Futuro-taloon.⁵⁵ Tarkasteltaessa pääoman varainkeruumenetelmiä Turun ylioppilaskylä oli tiettyssä mielessä ylioppilaiden oma projekti heidän omalle yhteisölleen.

Turun Ylioppilaskyläsäätiön hallitus julisti Turun ylioppilaskylän suunnittelukilpailun *Arkkitehti uutisissa* kesäkuussa 1967. Kilpailun uskottiin tuovan hankkeelle julkisuutta ja uskottavuutta. Arkkitehtikilpailu keräsi yhteensä 32 suunnitelmaa. Kilpailun voitti helsinkiläisten nuorten arkkitehtien Jan Söderlundin ja Erkki Valovirran ehdotus *9r*.⁵⁶ Voittanut suunnitelma sisälsi idean, jolla pyrittiin vaikuttamaan Ylioppilaskylän kokemiseen myös yhteisöllisenä tilana. Ennen suunnitelman käsittelyä on syytä tarkastella miten ihmiset yleisesti kokevat tilan.

Tilan kokemisen kulttuurihistoriaa tutkinut Riitta Laitinen avaa tilan kokemista seuraavasti. Ihmiset rakentavat maailmaansa ja itseänsä tilallisesti. Tilallinen rakentuminen määrittelee ihmisten välisiä sekä ympäristönsä välisiä suhteita. Ihmisten ja asioiden kohtaaminen tapahtuu jossain tilassa tai paikassa, jossa kulttuuriset normit, tavat ja käsitykset ilmenevät. Ihmisen kokemismaailma on sidoksissa tilaan ja paikkoihin, sillä ihmisen keho on sidottu aineelliseen maailmaan ja tietoisuus sidottu kehoon ja sitä kautta ympäristöön. Ihminen ei kohtaa tilassa aistimusten ja tiedon kaaosta, vaan ihminen kohtaa paikkojen maailman, jossa kulttuurinen merkitysjärjestelmä selittää kohdattuja ilmiöitä. Myös ihmisen keho on kulttuurinen.

55 Terho 2006, 29–34.

56 Terho 2006, 21–23.

Ihminen ei voi kohdata elämässään ainuttakaan tilaa ilman, että kulttuurinen merkitys- ja käsitevarasto ei olisi kohtaamisessa läsnä. Tilassa ja paikassa on täten aina läsnä kokemus siitä. Paikka on subjektiivisesti koettu ja ymmärretty, mutta sen kokeminen ja ymmärtäminen muodostuu aina jaettujen kokemusten ja yhteisen kulttuurin kautta. Jaetut kokemukset ja kulttuuri muokkaavat paikkoja siksi, mitä ne ovat.⁵⁷ Ymmärrys tilan vaikutuksesta yksilöihin ja tulevan yhteisön muodostumiseen näytteli keskeistä roolia Turun ylioppilaskylän arkkitehtuurisuunnitelmassa. Ylioppilaskylä oli alkuvaiheessa lähtökohtaisesti tila, jossa ei ollut ennestään jaettua paikalliskulttuuria, sillä tulevista asukkaista todennäköisesti vain harvat tunsivat toisensa etukäteen ja monet muuttaisivat alueelle eri puolilta Suomea. Tietyissä mielessä jokainen kohtaaminen loisi Ylioppilaskylän yhteisöllisyyttä ja paikalliskulttuuria nolatasolta. Söderlundin ja Valovirran suunnitelma sisälsi monia tilallisia elementtejä, joilla uuden ja poikkeuksellisen yhteisön muodostumiseen sekä sen tulevaan kulttuuriin pyrittiin vaikuttamaan.

Turun ylioppilaskylän idea noudatteli konstruktiivisen arkkitehtuurin ihannetta.⁵⁸ Söderlund ja Valovirta pyrkivät luomaan edellytykset sosiaalisen yhteisön muodostumiselle tiiviillä ja rikkaalla korttelistruktuurilla.⁵⁹ Asuinalueen lähtökohtana oli, että Ylioppilaskylän asukkaat kohtaisivat toisiaan mahdollisimman paljon 1960-luvulla virinnetä yhteisöllisyyden periaatteita noudattaen. Risteyskohtien ja luhtikäytävien lisäksi tämä näkyi myös yhteiskeittiöistä.⁶⁰ Taustalla piili myös ajatus siitä, että opiskeluajan henkilökohtaiset kontaktit ovat lähes yhtä tärkeitä kuin itse opiskelu. Lähtökohtana oli, että vain osa opiskeluajan kehityksestä tapahtui yliopiston luentosaleissa, ylioppilaskunnilla, osakunnilla ja ainejärjestöissä. Näiden yhteiskunnallisten taitojen ja opetuksen rinnalla opiskelu-aika oli myös henkilökohtaisen kasvun aikaa, joka toteutuu yhtä lailla opiskelijan arjessa. Keskeinen sosiaalinen tilaelementti oli 9 asunnon, yhteiskeittiön ja yhteistilan käsittävän käytäväkerroksen muodostava yhteisö.⁶¹ Turun ylioppilaskylän suunnitelma oli oman aikansa urbaani utopia ihanteellisesta yhteisömallista, joka mahdollistaisi aitojen ihmiskohtaamisten

57 Laitinen 2004, 1–8.

58 Terho 2006, 40.

59 Lempinen 2001, 79.

60 Terho 2006, 37–41.

61 Lempinen 2001, 79–81.

synnyn.⁶² Suunnitelma herätti kansainvälistäkin kiinnostusta ja sitä esiteltiin näyttelyissä 1970-luvulla Aasiassa, Afrikassa, Australiassa, Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa. Myös monet arkkitehtuurialan julkaisut esittelivät Ylioppilaskylän suunnitelmaa.⁶³ Suunnitelma saama julkisuus oli hyvin myönteistä. Monien ulkomaalaisten vierailijoiden vierailuohjelmaan kuului kierros Ylioppilaskylässä.⁶⁴

Turun ylioppilaskylän peruskivi muurattiin juhlallisina menoin 3.12.1968 ja ensimmäiset asukkaat muuttivat Ylioppilaskylään elokuun viimeisen päivän iltana 1969. Muuttaminen Ylioppilaskylään merkitsi edullisen ja laadukkaan asumisen lisäksi poikkeuksellista asukasyhteisöä. Tavanomaisesta poikkeavaa Turun ylioppilaskylässä oli myös se, että nuoret, naiset ja miehet, asuivat samoissa kerroksissa. Esimerkiksi Turun Ylioppilastaloilla vallitsi vielä tuolloin jaottelu miesten ja naisten kerroksiin.⁶⁵ Ylioppilaskylässä asuminen merkitsi mahdollisuutta myös eri tiedekuntien, yliopistojen, kielten ja murteiden väliseen kanssakäymiseen kerrosyhteisöissä.⁶⁶ Ensimmäisten Ylioppilaskylän länsipuolen rakennusten osalta käytävahuoneistot antoivat asukkaalle mahdollisuuden osallistua käytävän elämään, mutta toisaalta takasivat mahdollisuuden yksityisyyteen. Nämä nähtiin jo suunnitteluvaiheessa edellytyksenä opintojen etenemiselle ja opiskelijan henkilökohtaiselle kasvulle. Myös myöhemmän rakennusvaiheen soluasuntorakentamista perusteltiin sosiaalisuudella, tosin soluasuminen saattoi tarkoittaa opiskelijalle suurempaa riippuvuutta muista asukkaista. Soluasuntorakentamisen taustalla olivat myös taloudelliset realiteetit. Soluasuminen alkoi parissa vuosikymmenessä merkitsemään samaa, mitä alivuokralaisuus oli merkinnyt opiskelijalle 1970-luvulla ja Turun Ylioppilaskyläsäätiö saneerauksessa muutti soluasuntoja pienasunnoiksi 1990-luvulla.⁶⁷

Syksyllä 1969 Ylioppilaskylän asukashallinto sai alkunsa, kun ensimmäiset asukkaat perustivat Kyläneuvoston, jonka tavoitteena oli asukkaiden elämänlaadun parantaminen ja asukkaiden näkökulman tuominen Turun Ylioppilaskyläsäätiön päätöksentekoon. Kyse oli arkisten asioiden huomioon ottamisesta ja alkuvaiheessa niitä olivat

62 Suonpää 2004, 14.

63 Lempinen 2001, 81.

64 Suonpää 2004, 34.

65 Terho 2006, 37–41.

66 Lempinen 2001, 122.

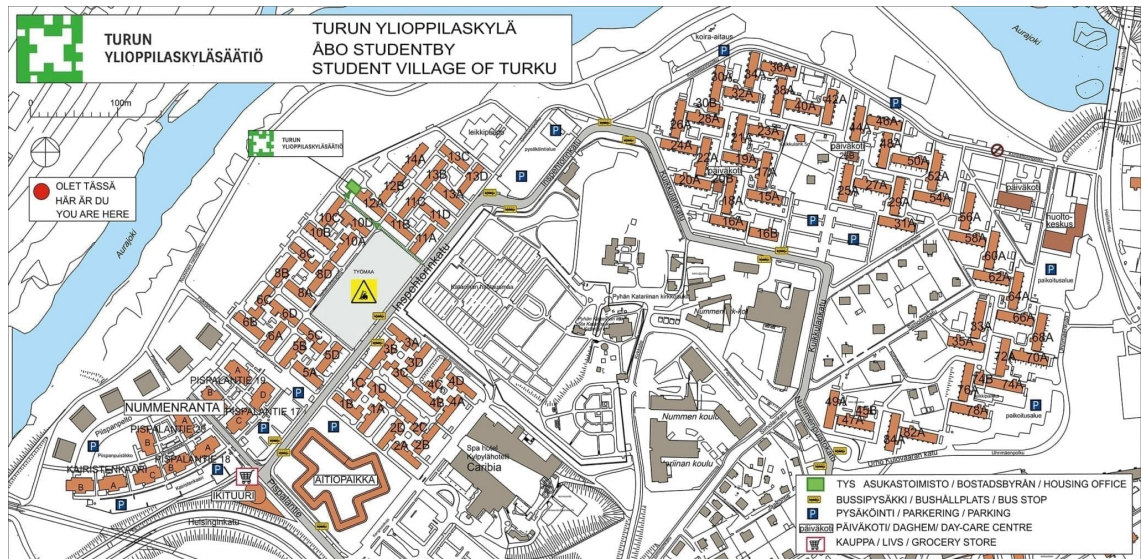
67 Lempinen 2001, 124–125.

esimerkiksi lasten päivähoidon kysymykset ja säätiön ravintolatoiminta. Kyläneuvosto toimi yhteistyössä Turun Ylioppilaskyläsäätiön kanssa, mutta muodollista päätäntävaltaa sillä ei ollut.⁶⁸ Tosin jo 1969 alkoi asukasdemokraattinen kehitys, joka lopulta johti siihen, että Kyläneuvoston puheenjohtajalle myönnettiin läsnäolo-oikeus kaikkiin Turun Ylioppilaskyläsäätiön kokouksiin. Lopulta tämä kehitys johti siihen, että säätiö valtuutti Kyläneuvoston ja ylioppilaskunnat valitsemaan Turun Ylioppilaskyläsäätiölle hallintopäällikön. Vuonna 1972 asukkaat järjestäytyivät virallisesti rekisteröidyksi Turun Ylioppilaskyläsäätiön Vuokralaisyhdistykseksi. Vuokralaisyhdistys toimi demokratian periaatteilla, joissa vaaleilla ensin valittiin valtuuskunta, joka valitsi yhdistyksen hallituksen. Vastaavaa järjestelmää ei tunnettu lainsäätteisesti Suomessa vielä pariin vuosikymmeneen ja yhdistys oli asukasdemokratian edelläkävijä. Toiminta kumpusi Turun Ylioppilaskyläsäätiön halusta edistää säätiön ja asukkaiden vuorovaikutusta sekä 1970-luvun aktiivisesta ylioppilastoiminnasta.⁶⁹

Turun ylioppilaskylän alkuvaiheisiin liittyi siis oleellisesti idea Ylioppilaskylän tilan kokemisesta yhteisöllisenä asuinalueena, jonka ylioppilaat itse rahoittivat ja rakennuttivat säätiön avulla ylioppilaille. Yhteisöllisyyden ja sosiaalisten kohtaamisten tavoittelu ei kuitenkaan rajoittunut vain kerroskäytäviin, risteyskohtiin ja luhtikäytäville. Yhteisöllisyyttä ja sosiaalisten kohtaamisten mahdollisuutta pyrittiin ylläpitämään myös Inspehtoorinkatu 4:n sosiaalirakennuksessa. Seuraava alaluku käsittelee kyseisen rakennuksen historiaa Ravintola Three Beersin alkutaipaleeseen asti.

68 Lempinen 2001, 143.

69 Terho 2006, 43–44.

Kuva 1: Turun ylioppilaskylän kartta 2020. (Turun Ylioppilaskyläsäätiö 2020.) Ravintola Three Beers sijaitsee kartan rakennustyömaan kohdalla. Sitä ympäröivät rakennukset 1-14 ovat Ylioppilaskylän länsipuolta ja valmistuneet 1972 mennessä. Rakennukset 15-84 ovat Ylioppilaskylän itäpuolta ja valmistuneet 1980 mennessä.⁷⁰ Nummenranta on rakennettu 2004-2008, Ikituuri 2011 ja Aitiopaikka 2018.⁷¹

2.2 Sosiaalirakennus osana muuttuvaa Ylioppilaskylää

Tulin seitkytyks [1971] syksyllä opiskelemaan Turun yliopistoon ja sitten tuota seuraavana vuonna rupes käyttämään näitä palveluja. En asunut kyllä Kylässä, mutta aika lähellä tässä. Ja, ja silloin oli vain tämä Ylioppilassäätiön pitämä tämä rakennus, jossa me nyt ollaan. Tossa yläkerrassa oli Aurora-ravintola ja sitten oli tuota nykyisen K-kaupan kohdalla oli tuota Kylän Pubi.⁷²

Osoitteessa Inspehtoorinkatu neljä sijainnut rakennus tunnettiin sosiaalirakennuksena ja se valmistui heti Ylioppilaskylän alkuvaiheilla. Alun perin rakennus oli suunniteltu Ylioppilaskylän opiskelijaravintolaa varten ja sen kellaritila järjestötoiminta varten. Katutasossa sijainnut opiskelijaravintola avattiin syyskuussa 1970 ja sille oltiin Oy Alko Ab:n toimesta myönnetty anniskelu-oikeudet. Tosin ravintola hädin tuskin pysyi toiminnassa taloudellisesti eikä siitä muodostunut Ylioppilaskylän yhteistä olohuonetta, vaikka asiaa tutkineen Petri Lempisen mukaan ravintolasta sellaista ideoitiin. Turun ylioppilaskylässä ei yksinkertaisesti ollut vielä tarpeeksi asukkaita takaamaan riittävää asiakasvirtaa.⁷³

⁷⁰ Terho 2006, 54 & 75.

⁷¹ Turun Ylioppilaskyläsäätiön asuntohaku. <http://asuntohaku.tys.fi> [haettu 29.4.2020].

⁷² Timo Turpelan haastattelu, 12.3.2018.

⁷³ Lempinen 2001, 134.

Kesähotellitoiminta liittyi alusta alkaen Turun Ylioppilaskyläsäätiön toimintaan. Opiskelijat tyypillisesti asuivat lukuvuoden Turun ylioppilaskylässä ja muuttivat kesäksi takaisin kotipaikkakunnilleen kesätöihin. Kesähotellitoimintaa oli pidetty luonnollisena osana Turun ylioppilaskylän rahoitusta. Toiminta oltiin todettu kannattavaksi aiemmin Turun Ylioppilastalojen kesähotellitoiminnan kautta. Kesähotellin pitäminen tarkoittaisi Turun Ylioppilaskyläsäätiölle lisätuloja, joilla voitaisiin kattaa kiinteistöjen hoidon- ja pääomakuluja. Tavoitteena oli myös, ettei kesäksi poismuuttavan opiskelijan tarvitse maksaa vuokraa kesäkuukausilta.⁷⁴ Ylioppilaskylän ensimmäisessä vaiheessa valmistuneiden korttelien huoneet olivat valmiiksi kalustettuja,⁷⁵ eikä asukkaan muuttokuormaan kuulunut juuri muuta kuin laatikollinen henkilökohtaisia tavaroita.⁷⁶ Valmiiksi kalustetut huoneet sopivat erinomaisesti hotellihuoneiksi. Ajalleen tyypillisesti huoneista löytyi yleensä myös *Raamattu*.⁷⁷ Majoituspalveluiden oltiin kuitenkin huomattu tarvitsevan tuekseen ravintoloita ja Ylioppilaskylään kesällä 1970 valmistunut ravintolahuoneisto, niin kutsuttu sosiaalirakennus, tarjosi tähän tilat.⁷⁸

Rahoitusongelmien kanssa paininut Turun Ylioppilaskyläsäätiö alkoi melko pian rakennuksen valmistuttua heinäkuussa 1970 suunnitella kellaritilan muuttamista yökerhoksi. Taloudellisesti sen ajateltiin laajentavan asiakaspohjaa asukkaiden ja opiskelijoiden lisäksi. Tämä herätti vastustusta ylioppilaskunnissa, sillä päätös olisi tarkoittanut Ylioppilaskylän avaamista ulkopuolisille. Järjestöt kokivat Turun ylioppilaskylän vahvasti opiskelijoiden reviiriksi ja järjestötilojen muuttaminen yökerhoksi tarkoittaisi ensimmäistä siirtymää pois perinteisestä ajattelusta, jossa Ylioppilaskylää rakennettiin opiskelijaelämän keskuksiksi muovautumisen ehdoilla.⁷⁹ Lisäksi opiskelijoilla tuskin olisi ollut asiaa yökerhoon, sillä ajalle tyypillisesti sisäänpääsy vaati oikeanlaisen pukeutumisen ja huolitellun ulkoasun ravintolan hinnoista puhumattakaan.⁸⁰

74 Lempinen 2001, 75 & 132–133.

75 Terho 2006, 38.

76 Suonpää 2004, 20; Terho 2006, 41.

77 Suonpää 2004, 20.

78 Lempinen 2001, 132–133.

79 Lempinen 2001, 132–133.

80 Terho 2006, 50.

Vielä 1970-luvulla Turun yliopiston ylioppilaskunnalla ja opiskelijajärjestöillä oli valtaa Turun Ylioppilaskyläsäätiössä. Yökerhosuunnitelma ehti kaatua, mutta taloudellisten ongelmien jatkuessa asia nousi uudelleen keskusteluun Turun Ylioppilaskyläsäätiön ja järjestöjen välillä. Lopulta järjestöt luovuttivat kellaritilan säätiölle. Luovutus päätöksen ehtona oli, että ylioppilaskunnat saivat käyttää tiloja ja kesähotellikauden aikana säätiö sai käyttää tilaa vapaasti. Säätiö myös korosti, että katutason ravintolan idea oli toimia asukkaiden yhteistilana ja lupasi pitää ulkopuoliset yökerhoasiakkaat sieltä poissa. Lisäksi säätiöllä oli oikeus käyttää tilaa lauantaisin ja yhtenä erikseen sovittuna viikonpäivänä kaikille avoimena diskomaisena tanssi- ja olutravintolana.⁸¹

Rakennukseen luotiin noin neljäsataa paikkainen ravintolakokonaisuus, joka avoimen nimikilpailun myötä nimettiin akateemista juomalaulua *Gaudeamus Igturia* mukaillen Ikituuriksi.⁸² Ravintolakokonaisuus avattiin alkuvuodesta 1971.⁸³ Ravintola- ja elämyskeskus nimettiin Club Ikituuriksi, mutta tila tunnettiin tuttavallisemmin Peilisalina.⁸⁴ Ravintolakompleksin asiakaspaikkojen määrää saatiin nostettua vielä isommaksi, kun alakerran disko muutettiin 150-paikkaiseksi yökerhoksi ja rakennuksen pihalle avattiin 100-paikkainen puistoravintola, jonka edessä oli uima-allas⁸⁵. Tavoitteena oli mahdollistaa suurien hotellivierasryhmien palveleminen samanaikaisesti.⁸⁶

Ikituurin avaaminen sijoittui niin sanotun file-turismin aikaan.⁸⁷ 1970-luvun alkuvuosina matkailuliikenne Ruotsista Suomeen kasvoi vauhdilla meriliikenteen kasvun myötä. Tähän vaikutti myös se, että Suomi oli ruotsalaisille edullinen matkailukohde valuuttakurssieron vuoksi.⁸⁸ Erityisesti Ruotsin hintoja halvempi liha houkutteli turisteja, jotka ostivat sitä kesähotellin vastaanoton yhteydessä olleesta myymälästä.⁸⁹ Kasvava matkustajaliikenne loi edellytykset Turun Ylioppilaskyläsäätiön

81 Lempinen 2001, 134–135.

82 Terho 2006, 51.

83 Lempinen 2001, 133–135.

84 Suonpää 2004, 28.

85 Uima-altaan paikalla on nykyään parkkipaikka. Sami Saksi muistelee, että ennen altaan täyttöä sen pohjalla kasvoi epämääräistä kasvustoa ja siellä lojui roskia. Sami Saksin suullinen tiedonanto, 21.12.2019.

86 Lempinen 2001, 151.

87 Terho 2006, 50.

88 Lempinen 2001, 149.

89 Terho 2006, 50.

kesähotellitoiminnan laajentamiseksi ja säätiön etuna oli suuri majoituskapasiteetti. Koska markkinointi suunnattiin Ruotsiin, olivat laivayhtiöt luontevia yhteistyökumppaneita ja säätiö ryhtyi yhteistyöhön esimerkiksi Viking Linen sekä Silja Linen kanssa.⁹⁰ Kesähotellitoiminnan kannattavuus oli luonteva syy Turun Ylioppilaskyläsäätiön liiketoiminnan laajentamiseen.⁹¹

Ravintolakompleksia ei tosin asukashallinnon taholta jätetty kritisoimatta. Syksyllä 1971 ravintotoiminnan kannattavuus oli romahtanut kesäsesongin päätettyä ja asukashallinto näki ongelmallisena kompleksin toiminta-ajatuksen, jossa yritettiin yhdistää opiskelijaystävällinen illanviettopaikka ja luksusravintola. Toisin sanoen kaksi varsin erilaista asiakaskohderyhmää. Vuokralaisyhdistys olisi halunnut ravintolan toimivan päivisin opiskelijaruokalana ja iltaisin edullisena keskiolutbaarina, kuten Ylioppilastalojen ravintola toimi.⁹² Ylioppilaskunnan ravintola oli saanut keskiolutoikeudet ja toiminta oli ilmeisen kannattavaa.⁹³ Toisaalta jos Turun Ylioppilaskyläsäätiö olisi lähtenyt toisen opiskelijoille suunnatun keskiolutravintolan pyörittämiseen, sillä olisi ollut ainakin yksi yliopistopiireissä vakiintunut vartenotettava kilpailija. Kampuksen liepeillä Hämeenkatu seitsemässä sijainnut Ravintola Hämeenportti oli vakiinnuttanut paikkansa akateemisen väen keskuudessa jo 1960-luvun puolivälin jälkeen.⁹⁴ Kilpailua alalla oli muutenkin, sillä vuonna 1970 keskiolutoikeuksin varustettuja baareja ja kahviloita oli Turussa 93.⁹⁵

Sosiaalirakennusta laajennettiin vielä sen rakentamisen toisessa vaiheessa, jolloin siitä muodostui neljään jakautunut ravintolakokonaisuus. Rakennuksessa toimi 88 paikkainen itsepalveluravintola Pubi, joka oli kokonaisuudesta ainoa Ylioppilaskylän asukkaillekin suunnattu ravintola. Lisäksi valmistui 200-paikkainen peiliravintola. Laajennuksen jälkeen kompleksissa oli yhteensä noin 700 asiakaspaikkaa.⁹⁶ Opiskelijaravintola Kylän Pubin toimi rakennuksen takaosassa, joka nykyään muistetaan paremmin Ylioppilaskylän kaupan K-Kylänvalinnan entisenä sijaintina.

90 Lempinen 2001, 149; Terho 2006, 56.

91 Lempinen 2001, 153.

92 Lempinen 2001, 152.

93 Toivonen 2011, 178.

94 Toivonen 2011, 79–82, 89–90, 104–111 & 137.

95 Toivonen 2011, 178.

96 Lempinen 2001, 153.

Pubin edessä oli uima-allas, jota kesäisin ympäröivät aurinkotuolit.⁹⁷ Kylän Pubin ovella päivysti järjestyksenvalvoja ja uima-altaan elämää valvomaan oltiin palkattu hengenpelastajat. Katutasolla sijaitseva myös selvästi turisteille suunnattu ruokaravintola Aurora, joka tunnettiin prameasta salistaan.⁹⁸ Kellarikerroksen, jonka tiloissa myös Three Beers myöhemmin toimi, yökerho nimettiin Rosegardeniksi.⁹⁹ Yökerhon sisustus oli korea ja turisteja pyrittiin houkuttelemaan muun muassa eroottisten tanssijoiden esityksillä.¹⁰⁰ Entisen Ikituurin ravintolapäällikön Lars Wendelin mukaan Turku oli vielä tuolloin melko vanhoillinen kaupunki, mutta hänen ja entisen myyntipäällikön Kari Veijosen toimia Ikituurin kesähotellin elävöittämisestä ei säätiön toimesta juuri jarruteltu. Lars Wendelin muistelee, että myöntymys mannermaisesta kabareesta perustamisesta neuvoteltiin lyhyesti yliopiston kanslerin Tauno Nurmelan kanssa saunassa.¹⁰¹

Opiskelijoiden mahdollisuudet osallistua Ikituurin yökerhoelämään olivat hyvin rajalliset, sillä opiskelijat olivat yksinkertaisesti liian köyhiä ja Ikituurin ravintolat, katutasoinen opiskelijaravintolaa lukuun ottamatta, Turun kalleimpia. Alunperin Turun ylioppilaskylä oli nähty opiskelijoiden itsensä hallinnoimana alueena, mutta ravintolakompleksin perustamisen ja Ylioppilaskylän kehittäminen turistien ehdoilla alkoi muodostaa kahden kerroksen väkeä -asetelman, jossa opiskelijat kokivat joutuneensa ulkopuolisen asemaan ja kyläläisten asumisympäristön koettiin muuttuvan turistinähtävyydeksi.¹⁰² Turussa ei ollut muutenkaan juuri totuttu mannermaisesta turismin aiheuttamiin ilmiöihin ja siihen liittyviin palveluihin. Ikituurin ja kesähotellin idean taustalla oli kattaa Turun Ylioppilaskyläsäätiön kuluja kasvavan turismin avulla.¹⁰³ Turun Ylioppilaskyläsäätiö ja Ikituuri joutuivat todistelemaan ravintolatoiminnan hyödyllisyyttä kyläläisille muun muassa mainonnassaan. Ikituurin ja Turun Ylioppilaskyläsäätiön toimintaa ja sen vaikutuksia kyläläisille käsiteltiin muun muassa Turun ylioppilaslehdessä ilmestyneessä *Ystävät ja kylänmiehet* -sarjakuvissa, joissa havainnollistettiin näiden toimintaa.¹⁰⁴ Sarjakuvissa stereotyyppisen 1970-luvun

97 Suonpää 2004, 28.

98 Timo Turpelan suullinen tiedonanto, 4.2.2020.

99 Kaltala 1989, 39.

100 Terho 2006, 53; Kaltala 1989, 38.

101 Kaltala 1989, 15.

102 Suonpää 2004, 28.

103 Terho 2006, 49–50 & 53.

104 Lempinen 2001, 156.

”partaradikaalin” näköinen hahmo esittää sivuilla kritiikkiä toimintaa kohtaan, johon sarjakuvan ruudut vastaavat esittelemällä helppotajuisesti kuinka toiminta hyödyttää yksittäistä Turun ylioppilaskylän asukasta.¹⁰⁵

Ylioppilaskylän kesähotellitoiminnalle riitti kysyntää. Vuonna 1972 Ylioppilaskylän länsipuoli oli valmistunut ja itäpuolen rakentamista aloitettiin.¹⁰⁶ Turun Ylioppilaskyläsäätiö rakensi Turun ylioppilaskylän pääosin lainarahalla, joka oli säätiön talouden rakenteellinen ongelma. Pääomaa oli vähän ja aiempia lainoja jouduttiin maksamaan uusilla lainoilla. Turun Ylioppilaskyläsäätiön yhdeksi ratkaisuksi pääoman kerryttämiseksi oli liiketoiminnan laajentaminen.¹⁰⁷ Säätiölle oli luontevaa lähteä suunnittelemaan kongressikeskusta, joka laajentaisi säätiön liiketoimintaa. Huolimatta siitä, että Turku oli Suomen toiseksi suurin yliopistokaupunki, Turussa ei ollut kansainvälisen tason kongressipalveluita. Tämän tyhjiön ajateltiin täyttyvän kongressikeskuksen myötä. Innostus kongressikeskusta kohtaan oli aluksi hyvinkin yksimielistä. Silloinen Turun kaupunginjohtaja Väinö J. Leino näki kongressikeskuksen ratkaisevan sekä yliopiston, opiskelijoiden että matkailualan ongelmat. Kongressikeskus tarjoaisi kansainvälisiä kongressipalveluja, opiskelijoille järjestötilat ja matkailualalle lisää majoituskapasiteettia. Hanketta varten perustettiin Congress Center Turku Oy (CCT) lokakuussa 1975, joka helpotti ulkopuolisten rahoittajien mukaantuloa osakkuuksilla. Hankkeeseen liittyivät mukaan Silja Line ja Viking Line sekä Stiftelse för Åbo Akademi ja Turun Yliopistosäätiö. CCT oli kiinteästi kytköksissä Turun Ylioppilaskyläsäätiöön. CCT:n rakentaminen samanaikaisesti Ylioppilaskylän itäpuolen kanssa horjutti säätiön taloutta, sillä vuoden 1973 öljykriisi nosti kustannuksia ja pakotti säätiön turvautumaan uusiin lainoihin. Hankaluuksista huolimatta kongressikeskus, jota alettiin kesähotellia mukailen kutsumaan myös Ikituuriksi, valmistui lopulta noin kolmessa ja puolessa vuodessa. Talous- ja matkailusuhdanteet olivat kuitenkin muuttuneet suunnitelman alkuvaiheesta ja Turun Ylioppilaskyläsäätiön talous oli kytkettynä CCT:n talouteen. Vaikka suunnitelma olikin toimiva, Hotelli Ikituurista puuttui realistinen pitkän tähtäimen taloussuunnitelma ja siitä muodostui säätiölle vuosia säätiön toimintaa lamauttanut murheenkryyni.¹⁰⁸

105 Kaltala 1989, 53–57.

106 Terho 2006, 54–56.

107 Terho 2006, 49.

108 Terho 2006, 54–56 & 59–61.

Nykyään Holiday Club Caribiana tunnettu Congress Center Turku valmistui huhtikuussa 1977 ja sosiaalirakennuksen toiminta muuttui. Turun Ylioppilaskyläsäätiön hallintotilat siirrettiin sosiaalirakennuksesta kongressikeskukseen. Kongressikeskus yhdistettiin sosiaalirakennuksen Ikituuriin lasikatteisella tunnelilla samana vuonna.¹⁰⁹ Sitä kuinka kauan käytävä on ollut varsinaisessa kulkukäytössä, on vaikea selvittää, mutta ilmeisesti jo 1980-luvulla 500-metrinen käytävä toimi lähinnä varastotilana, sekä juoksukilpailu- ja sisägolfratana.¹¹⁰ Sami Saksi kertoo käytävästä ja sen käyttötarkoituksesta näin:

Se on itseasiassa se, ho-, tunneli tos mun selän takana. Tos on ovi ja siitä pitkin ruotsalaiset turistit käppäili tähän baariin ja tohon kauppaan ostamaan lihaa. Tota se rakennettiin vuonna seitkytkuus [1976] ja makso miljoonia ja se oli noin pari vuotta käytössä. Ja yks helsinkiläinen opiskelija muutama vuas sitte otti minuun yhteyttä ja oli oikee kiukkune, et minkä helvetin takia te ette pistä sinne maailman pisintä baaritiskiä. Ja mä olin sit, no ensinnäki siäl o vettä, rottia, paskaa ja Caribia-hotellin joulukuusia ja kaikkee romua ja tualeja ja siks toiseks se ei oo meidän. Mut tota ei hän meinannu millään uskoa tätä, et me ollaa vaa tyhmiä eikä tajuta bisneksen pääl yhtään mitään.¹¹¹

Myös *Turun Sanomat* uutisoi Saksin mainitsemasta maailman pisimmän baaritiskin visiosta.¹¹² Visio ei koskaan toteutunut, mutta käytävällä on edelleen salaperäinen maine paikallisten keskuudessa.

Siitä missä välissä Ravintola Aurora aloitti toimintansa yksityisenä yrityksenä ja kuinka pitkään sen toiminta jatkui rakennuksen tiloissa ei juuri ole tietoa. Timo Turpelan muistaa Aurora-ravintolan sijainneen rakennuksen yläkerrassa.¹¹³ Ilmeisesti Aurora-salina tunnettu ravintolasali oli ollut jo sosiaalirakennuksen alkuvaiheessa osa ravintolakompleksia, mutta siitä missä välissä ravintolatoiminta siirtyi yksityiseen omistukseen ei ole tämän tutkielman puitteissa näyttöä. Jossain välissä rakennuksen alakerrassa ilmeisesti toimi myös Press-bar, josta on vielä vähemmän tietoa kuin

109 Terho 2006, 61 & 115.

110 Solin & Haapanen 2018, 138.

111 Sami Saksin haastattelu, 19.2.2018.

112 Turkuun visioitu Suomen pisintä baaritiskiä, *Turun Sanomat* 1.8.2014.

<https://www.ts.fi/uutiset/paikalliset/658827/Turkuun+visioitu+Suomen+pisinta+baaritiskia> [haettu 16.4.2020].

113 Timo Turpelan haastattelu, 12.3.2018.

Aurorasta. Press-baarin mainitsee ohimennen Sami Saksi kertoessaan rakennuksen aiemmista ravintolaliiketoimista:

Sit täs on ollu kaikennäkösii viritelmiä. On ollu Pressi-baari täs alhaalla. Sitten on ollu opetusravintola. Ja sit tääl on ollut strippiklubi käsittääkseni.¹¹⁴

Todennäköisesti nämä kaksi ravintolaa olivat aloittaneet toimintansa yksityisinä yrityksinä Turun Ylioppilaskyläsäätiön lopetettua toimintansa ravintoloitsijana ja siirryttyä vain ravintolakompleksin vuokranantajaksi 1970-luvun puolivälissä. Kiinteistön ravintoloille perustettiin oma yhtiönsä, jolla tosin oli kiinteä suhde säätiöön.¹¹⁵ Sen verran Aurorasta löytyy materiaalia, että sen voi todeta lopettaneen toimintansa viimeistään 15.8.1982, jolloin Turun Ylioppilaskyläsäätiö vuokrasi rakennuksen tilat Turun kaupungille ja rakennukseen perustettiin Turun hotelli- ja ravintolaoppilaitos. Oppilaitos vuokrasi kiinteistön alun alkaen koulun väliaikaisiksi tiloiksi. Kellarikerrokseen tiloihin tehtiin ravintolakoulun tarvitsema opetusbaari.¹¹⁶ Petri Ronimuksen mukaan opetusbaari oli nimeltään Press-bar, mutta perustettiin Press-bar tässä yhteydessä vai jatkettiin toimintaa vanhalla nimellä siitä ei ole näyttöä.¹¹⁷ Muutos toteutettiin yhteistyössä kongressikeskuksen vuokranneen Rantasipi Oy:n kanssa. Aurora-salista tehtiin oppilaitoksen ravintosali ja opetuskeittiöt toimivat sosiaalirakennuksen tiloissa.¹¹⁸ Oppilaitoksen rahoittamisen takaamiseksi sen toimintaan liittyi alusta alkaen liiketoimintaa. Opetusravintola nimettiin Opetusravintola Pehtooriksi ja se avasi ovensa myös yleisölle syyskuussa 1983. Tammikuussa 1984 Pehtoori laajensi toimintaansa ja alkoi järjestää suosittuja opiskelijapäivällisiä ja ravintolakoulun oppilaat järjestivät tiloissa erikoisiltoja.¹¹⁹

Opetusravintola Pehtoori ei kuitenkaan houkutellut opiskelijoita istumaan iltaa prameiden kattausten pariin, vaikka hinnat olivatkin edulliset¹²⁰. Toisaalta ravintolan sijainti ei houkutellut Ylioppilaskylän ulkopuolella asuvia asiakkaita. Lisäksi Turun

¹¹⁴ Sami Saksin haastattelu, 19.2.2018.

¹¹⁵ Lempinen 2001, 172.

¹¹⁶ Solin & Haapanen 2018, 137.

¹¹⁷ Petri Ronimuksen haastattelu, 4.3.2018.

¹¹⁸ Terho 2006, 115–116.

¹¹⁹ Solin & Haapanen 2018, 137.

¹²⁰ Petri Ronimuksen mukaan Pehtoorissa järjestettiin esimerkiksi juustoiltoja, jotka olivat erittäin edullisia opiskelijoille. Petri Ronimuksen haastattelu, 4.3.2018.

hotelli- ja ravintolaoppilaitos tarvitsi lisää tilaa: Oppilaitos muutti pois rakennuksesta syksyllä 1988 uusiin tiloihin Lemminkäisenkadulle Data City -rakennukseen.¹²¹

Opiskelijoilta lähti ravintola, mutta siitä oliko tämä Turun ylioppilaskylän asukkaille menetys ei ole haastattelumateriaalin pohjalta kertynyt tietoa. Rakennuksessa ei ilmeisesti ollut ravintolatoimintaa miltei vuoteen. Syksyllä 1989 rakennuksen historiassa alkoi uusi miltei kolmekymmentävuotinen kausi, kun sen kellaritiloissa aloitti toimintansa keskiolutravintola Three Beers.¹²² Ravintolassa vuosina 1994–1996 työskennellyt, tuolloin vielä opiskelija¹²³, Petri Ronimus todisti avajaisia opiskeluaikoinaan ja kuvaili avajaistilaisuutta näin:

En nyt muista koska, sit, sit ku Trebari on avattu oikeesti, että tääl pidettiin isot avajaiset. Ne oli mahtavat ja sit ilmast kaljaa oli iha oikeesti tosissaa et tota. Se oli se helsinkiläinen pariskunta, mikä omisti tän. Mun miäst ne oli ite töissä täällä silloin avaamispäivänä. Ja tota noin niin ne kanto kannuilla olutta ihmisille. Ja se mun miäst kesti riittävän monta tuntia. Ku se jälkeen, ku oltiin joskus turkulaisten ravintoloiden avajaisissa, se oli joku sääliittävä maksimi kolme kaljaa. Ei mitään sellasta. Siis vedettiin ihan päätyyn asti täällä.¹²⁴

Ravintolan alkutaipaleesta saimme kerättyä valitettavan vähän muistitietoa. Esimerkiksi Ronimuksen mainitseman helsinkiläisen omistajapariskunnan nimiä ei kukaan haastatelluista muistanut, mutta haastatteluissa nousi esiin Matti ja Sari Palokosken¹²⁵ panos ravintolalle, joka ilmeisesti siirtyi heidän omistukseensa myöhemmin 1990-luvun alussa.¹²⁶ Ilmeisesti ravintolarakennuksen ilmapiiri muuttui siinä mielessä, että se pyrki nimenomaan palvelemaan Turun ylioppilaskylän asukkaita keskeisimpänä asiakasryhmänä, entisen turismiin ja asiakaspohjan laajentamiseen keskittyneen liiketoiminnan sijaan. Ravintola Three Beersin keskeinen toimintaidea keskittyä nimenomaan opiskelijoiden baariksi syntyi täten jo ravintolan perustamisvaiheessa.

Ravintola Three Beersin alkutaival sijoittuu avaamisesta keskelle 1990-luvun lamaa.

121 Terho 2006, 116.

122 Terho 2006, 116.

123 Petri Ronimuksen facebook-viesti, 15.11.2018.

124 Petri Ronimuksen haastattelu, 4.3.2018.

125 Petri Ronimuksen facebook-viesti, 23.2.2018. *Tarinoita Trebarista* -dokumentissa pariskunnan sukunimeksi muisteltiin Poskiparta.

126 Petri Ronimuksen haastattelu, 4.3.2018 & tiedonannot, 18.4.2020 & 23.2.2018; Jukka Kähösen haastattelu, 15.6.2018.

Lama söi asiakasmääriä ja vielä 1993 ei lamalla näyttänyt olevan loppua.¹²⁷ Lamavuodet olivat koko Suomen ravintola-alalle, jolla ei aiemmin juuri konkurssreja tunnettu, hyvin tuhoisat, ja ala nousi vauhdilla konkurssitilastojen kärkisijoille.¹²⁸ Erikoisena piirteenä laman keskellä Suomeen syntyi olutkuppiloita kuin sieniä sateella. Vuonna 1992 Turun alueella oltiin avattu joka viikko uusi pubi ja kaupungissa niitä oli yli 190.¹²⁹ Tämä osittain selittyi sillä, että vielä 1980-luvun alussa kiven alla olleet anniskelu-oikeudet koettiin varmana toimeentulona yrittäjille ja tuovan etuja kuten aiemmin. Vuodesta 1987 Alko oli alkanut myöntää anniskelu-oikeuksia vapaasti ja kilpailu oli lisääntynyt. Lisäksi monet työttömäksi jääneet ravintolatyöntekijät pyrkivät työllistämään itsensä perustamalla yrityksen.¹³⁰ Lama näkyi Three Beersin kohdalla opiskelijoiden kulutusmahdollisuuksissa. Turussa elää edelleen urbaanilegenda, jonka mukaan 1990-luvun laman aikana opiskelijat metsästäivät Ylioppilaskylässä fasaaneja ravinnokseen. 1990-luvun alussa saatuaan A-oikeudet¹³¹, Three Beers vetosi mainoksissaan Turun ylioppilaslehden lukijoihin halpuudellaan ja erilaisilla pelaamismahdollisuuksilla.¹³² Three Beersin alkuvuodet sijoittuivat siis yrittäjille riskialttiiseen kauteen Turun historiassa.

Kuva 2: Ravintola Three Beersin mainos 1990-luvun alussa Turun ylioppilaslehdessä. (Kuvaaja: Niklas Pietilä 2020).

127 Kempainen & Laiho 2013, 6–7.

128 Sillanpää 2002, 210.

129 Kempainen & Laiho 2013, 6–7.

130 Sillanpää 2002, 211.

131 A-oikeudet tarkoittivat käytännössä, että ravintola sai anniskella kaikkia alkoholijuomia. B-lupa salli viinien ja mallasjuomien anniskelun ja C-lupa eli keskiolutoikeudet sallivat nimensä mukaisesti keskioluen anniskelun. Sillanpää 2002, 245–246. A-, B-, ja C-luvat poistuivat 1.3.2018 uuden lainsäädännön myötä. Finlexin verkkouutinen aiheesta: <https://www.finlex.fi/fi/uutiset/358> [haettu 16.4.2020].

132 Kuva 2. Mainos on jostain 1990-luvun alkupuolen *Turun ylioppilaslehden* numerosta. Ystäväni lähetti kuvan minulle mainoksesta, muttei muistanut mistä lehden numerosta mainos on. Valitsevan koronapandemian vuoksi numeron tarkistaminen ei ole mahdollista, sillä kokoelma on vain lukusalikäyttöön.

Ravintola Three Beersin koko toiminnan aikana Turun ylioppilaskylässä toimi joitain muitakin baareja. Hotelli Rantasipin tiloissa toimi ilmeisesti muutamakin publi¹³³ ja Kirkkotie 10:n lähistöllä sijaitsi Pub Amadeus.¹³⁴ Pysäkki 50 -niminen baari sijaitsi Ylioppilaskylässä nykyisen kebab-pizzeria Papa's Pizzerian kohdalla, joka tosin ilmeisesti toimi pitkään nimellä Treffi.¹³⁵ Lisäksi kampusalueen liepeillä oli monia opiskelijoiden vapaa-ajasta kilpailevia baareja. Hämeenkatu 7:ssä toimi Ravintola Hämeenportti 1963–2004, jonka pubipuoli, Hämeenportin pub avattiin 1976.¹³⁶ Hämeenkadulla sijaitsi myös opiskelijoiden suosima Imamin keinutuoli vuosina 1990–1999.¹³⁷ Myös Rehtoripellonkatu 4-6:ssa Ylioppilastalo C:n kellarikerroksessa toimi Turun yliopiston varsinaissuomalainen osakunta ry:n tila TVO 1976–2010¹³⁸ sekä Ylioppilastalo B:n alakerrassa Turun yliopiston Savo-Karjalaisen Osakunnan ja Satakuntalais-Hämäläisen Osakunnan hallinnoima S-Osis 1975–2012.¹³⁹ Lisäksi Ylioppilastalo A:n kellarissa toimintansa aloitti vuonna 1982 Ravintola Proffa kellarilla, joka on toiminnassa edelleen.¹⁴⁰ Tässä on huomattavissa myös Turun kaupunkikuvan ja yöelämän muutos. 1970-luvulta 2010-luvun alkuun opiskelijoilla riitti tarjontaa illanistumiseen kampuksen läheisyydessä ja Turun ylioppilaskylässä eikä opiskelijoiden tarvinnut siirtyä kaupungin keskustaan ottaakseen osaa Turun yöelämään. Näiden ravintoloiden toimintavuosien valossa näyttää siltä, että erityisesti 1990-luvulla tarjontaa riitti opiskelijoiden keskeisimmissä elinympäristöissä.

Samaan ajanjaksoon liittyy myös oleellisesti muutos opiskelijoiden asumismuodoissa. Soluasuminen oli 1990-luvulta alkaen alkanut merkitä opiskelijoille pahinta mahdollista pakkososialisointia. Vuonna 1993 aloitettiin Ylioppilaskylän korjausvaihe, jossa

133 Tiloissa on toiminut ainakin Yökerho Rendezvous, Ravintola Phoenix ja Peltimies. Valitettavasti näiden ravintoloiden toimintavuosista ei juuri ole muuta kuin hataraa muistitietoa. Timo Turpelan ja Sami Saksin suullinen tiedonanto, 4.2.2020.

134 Anttila 2019, 9.

135 Petra Lähteen suullinen tiedonanto, 3.3.2020.

136 Hämeenportti suljettiin Caramba nimisenä. Toivonen 2011, 27, 94 & 182.

137 Imamin keinutuolin muistodokumentti. <https://www.youtube.com/watch?v=syZOLNcRBXM> [haettu 16.4.2020].

138 TVO osakunta oli avattu jo 1956, mutta sai keskioluen anniskeluluvan 1976. TVO:n palsta, TVO:n historiaa -aikajana. Turun yliopiston varsinaissuomalaisen osakunnan kotisivut. <https://tvo.utu.fi/palsta/index.php?topic=5578.0> [haettu 16.4.2020].

139 Historiaa-osio Turun yliopiston Savo-Karjalaisen Osakunnan kotisivuilla. <https://sko.utu.fi/osakunnasta/historiaa/> [haettu 16.4.2020].

140 Jouko Luhtala, Malja Proffan kellarille, *Tylkkäri: Turun ylioppilaslehti* 20.4.2016. <https://www.tylkkari.fi/kampus/malja-proffan-kellarille> [haettu 16.4.2020].

soluasunnot, muutamia lukuun ottamatta, remontointiin yksiöiksi. Korjaukset aloitettiin Ylioppilaskylän itäpuolelta.¹⁴¹ Yhteisöllisen asumisen ihanne oli muuttanut muotoaan opiskelijoiden keskuudessa ja tietyssä mielessä tässä voi nähdä itsevalitun yhteisöllisyyden nousseen uudeksi tavoitteeksi entisen eristäytymisen pelon sijaan. Tähän itsevalitun yhteisöllisyyden tavoitteluun Ravintola Three Beers tarjosi tilat.

Mielenkiintoista on sekin, että vielä 1990-luvulla Turun yliopiston ylioppilaskunnalla oli ainejärjestöjen biletiloja kampuksen lähitöillä. Näistä edelleen olemassa olevia ovat Lex ja Parkki, mutta tiloista tunnetuin lienee Turun yliopiston ylioppilaskunnan vuokraama Ainejärjestökeskus, paremmin AJK:na tunnettu tila, joka tuli tunnetuksi erityisesti Turun yliopiston matemaattisten ja fysikaalisten tieteiden opiskelijoiden yhdistyksen, Delta Ry:n juhlista.¹⁴² Ainejärjestökeskus sijaitsi Turun ylioppilaskylässä Kirkkotie 10:ssä vuodesta 1989 vuoden 1994 loppuun, jossa tilaa oli lähemmäs 600 neliötä.¹⁴³ Ravintoloiden hinnat olivat tietysti kalliimpia, eikä ylioppilailta ollut juuri rahaa. Tämä osittain ajoi omien biletilojen luomiseen, joihin omat juomat sai tuoda mukanaan. AJK:n väkeä vetävät bileet olivat erityisen suosittuja ja tilaan mahtui jopa tuhat henkeä. Bileet olivat myös poikkitieteellisiä. Paikasta ei kuitenkaan suunnitelmista huolimatta tullut opiskelijoiden olohuonetta, vaikka siihen pyrittiinkin päiväohjelmiin suuntautuvalla ohjelmalla.¹⁴⁴

Ravintola Three Beers tarjosi asiakkailleen vaihtoehtoisia tapaa illanviettoon ja palveli erilaista sosiaalisen kanssakäymisen tarvetta. Ylioppilaskylässä oli ravintoloita ja muita kohtaamisten mahdollistavia kolmansia tiloja¹⁴⁵, mutta vain Three Beersin toiminta jatkui yhtäjaksoisesti vuoteen 2018. Vaikka sosiaalirakennuksessa olikin ollut useita eri ravintoloita, vasta Three Beers onnistui luomaan kokemuksen Ylioppilaskylän yhteisestä olohuoneesta. Tästä todistaa ravintolan 29 vuotta jatkunut toiminta. Yhdenkään muun sosiaalirakennuksessa toimineen ravintolan toimintakausi ei ollut läheskään yhtä pitkä. Tätä tutkielmaa kirjoittaessa Turun ylioppilaskylässä ei enää ole

141 Terho 2006, 156–159.

142 Anttila 2019, 1.

143 Historiaa-osio Delta ry:n kotisivulla. <https://www.delta.utu.fi/wiki/index.php/AJK>. [haettu 16.4.2020]. Anttila 2019, 2.

144 Anttila 2019, 1, 4 & 6.

145 Termi ”kolmas tila” viittaa ajanviettotilaan, jossa ihmiset voivat tavata toisiaan ja viettää aikaa kodin ja työpaikan ulkopuolella.

ainuttakaan baaria ja kampusalueen liepeillä toiminnassa ovat enää Ravintola Proffan kellari ja Anniskeluliike Portti.

3. Ylioppilaskylän yhteinen olohuone

3.1 Johdatus Ravintola Three Beersin ravintola-annokseen

Sosiologit ovat todenneet, että alkoholitutkijoiden käyttämä termi ravintola-annos on osuva. Ravintolassa ei osteta ainoastaan lasillista juomaa, vaan annos ravintolaa – sen ilmapiiriä, ihmisiä, irtiottoa kodista, alati läsnä olevaa mahdollisuutta seikkailuun.¹⁴⁶

Kuva 3: Ravintola Three Beersin valokyltti. (Kuvakaappaus *Tarinoita Trebarista* -dokumentin tätekuvamateriaalista. Kuvaaja: Ikaros Ainasoja 2018.)

Rekonstruoin seuraavassa sekä oman havainnointini että haastattelujen ja suullisten tiedonantojen tarjoaminen yksityiskohtien avulla Ravintola Three Beersin niin kutsuttua ravintola-annosta. Kokemus ravintolasta, eli edellä määritellystä ravintola-annoksesta, voidaan katsoa alkaneen säänpieksämästä valokyltistä, joka loisti kellertävän himmeää valoa betonin harmaaseen rakennukseen johtavan lasioven yllä. Kellastuneen kyltin hehkusta erottui selkeästi tummanvihreä logo, joka kertoi oven johtavan Three Beersiin. Vasemmalla puolella sisäänkäyntiä oli puiden ja pensaiden ympäröimä terassi, jolla tummanvihreät metalliset terassikalusteet kököttivät oransseine kukkaruukuista tehtyine tuhkakuppeineen. Lehmusten ja vaahteroiden terassin ylle langettamat varjot tekivät siitä miellyttävän istuskelupaikan varsinkin kesähelteillä. Oikealla puolella muutamat polkupyörät olivat lukittuina pyörätelineeseen, jonka vierellä seisoivat tukevasti

¹⁴⁶ *Yhdet vielä – Baarikärpäset kertovat* Johdanto, Kangas, Kotro, Leivo & Tukiainen 2005, 3.

kaikennähnyt sementtijalkaan istutettu metallinen tuhkakuppi. Ensimmäisen vihjeen ravintolan ilmapiiristä sai jo ovelta, sillä järjestyksenvalvojaan kulkija ei todennäköisesti törmännyt ovelta tai edes oven auettua. Ravintola ei tarvinnut ovelleen tuimaa portinvartijaa kuin harvoina tuvan äärimmilleen vetävinä erikoisiltoina.¹⁴⁷

Kuva 4. Ravintola Three Beersin terassi Kantis-iltana 2.6.2018. (Kuvakaappaus *Tarinoita Trebarista* -dokumentin täytekuvamateriaalista. Kuvaaja: Ikaros Ainasoja 2018.)

Lasioven aukaiseminen paljasti sairaalanvalkoisin kaakeliseinin ympäröidyt tummalla kokolattiamatolla peitytyt portaat, jotka johtivat alas kellariin. Yläpuolella lasi-ikkunat toivat käytävään hiukan valoa, joka heijastui miltei foliomaisen hopeisesta ilmastointiputkesta. Punataustaisessa seinämaalauksessa toistui Three Beersin logo, tosin valkoisella fontilla. Rappusten päädyssä oli yhtä lailla sairaalanvalkoinen ovi, joka piti talvisin kylmän loitolla ravintolan salista. Sen takaa avautui hämyisän kellariravintolan ylempi sali. Mustapunavalkoiset seinät ympäröivät salia ja lattiaa peitti harmaa kokolattiamatto. Asiakaspaiikkojen maksimoimisen ehdoilla salia ei ollut kalustettu. Pöydät sijaitsivat melko etäällä toisistaan luoden kullekin pöytäkunnalle oman rauhansa. Valaistus oli kellarimaisen hämyisä. Blogikirjoittaja Teijo Aflecht kuvaili Three Beersin ravintolatilaa spartalaisen rujoksi, mikä toi mieleen Turun ylioppilaskylän asunnot.¹⁴⁸ Havainto ei sinänsä yllätä: samasta betonista ja saman

147 Näitä olivat esimerkiksi Turun Yliopiston Elektronisen Musiikin Ystävien Ystävät ry. -yhdistyksen järjestämät illamat ja Läsnaolopakkofestivaali. Sami Saksin suullinen tiedonanto, 22.1.2020.

148 Teijo Aflecht, Vieraskynä: Three Beers – opiskelijan karu olohuone, Bönthöö Bönthöö -olutblogisivusto 28.2.2018. <https://bonthoobonthoo.com/2018/02/28/vieraskyna-three-beers-opiskelijan-karu-olohuone/> [haettu 16.4.2020].

arkkitehtisuunnitelman mukaan molemmat oltiin rakennettu. Heti ovesta sisälle astuessa oli kaksi pienempää pöytää. Eräs parivaljakko oli nimennyt toisen pöydistä resonointipöydäksi, jossa tuoksui kloori. Tuoksu kantautui vanhasta Holiday Club Caribbean ja Three Beersin yhdistävästä maanalaisesta käytävästä, jonka sisäänkäynti taannoin peitettiin seinälevyllä pöytää vierustavan seinän taakse. Seinälevyn takana tönötti tunneliin johtava avattava ovi, joka Three Beersia kohti kulkiessa johti päin seinää. Pöydän lempinimi tuli siitä, että pöydässä keskusteltaessa ääni alkoi resonoida.¹⁴⁹

Kuva 5. Ravintola Three Beersin yläsali. (Kuvakaappaus Muuritutkimus ky:n 3d-mallista. Kameraoperaattorit: Arttu Liimatainen ja Akseli Tolvi 2018.)

Oikealla puolella, juuri ennen miesten saniteettitiloja, oli selvästi muita pöytiä suurempi pirttimäinen pöytä¹⁵⁰, jonka ympärillä lauta- ja korttipelit sekä toisinaan myös erinäiset kokoukset pyörivät. Vasemmalla puolella lasiovi kehotti jättämään ruuat ja juomat tupakointitilan ulkopuolelle, kuten lainsäädäntö vaati.¹⁵¹ Lasiseinien takaa erottui ravintolan tupakkakoppi¹⁵², jossa baaritiskimäiset punaiset pielustasot kannattelivat tuhkakuppeja ja mahdollistivat rennon kynäpäänojailun, toisiaan myös norkoilumaisen löysän istuskelun niiden päällä sauhuttelun yhteydessä. Patterien kotelointi vaati seinän sisälle ylimääräistä tilaa, joka mahdollisti tasojen asentamisen siististi niiden ylle

149 Sami Saksin suullinen tiedonanto, 21.12.2019. Tosin Saksi ei muista kummassa pöydistä resonointia ilmeni.

150 Three Beersin sulkemisen myötä kyseinen pöytä päättyi Anniskeluliike Porttiin.

151 Finlex. Tupakkalaki 29.6.2016/549 77§.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20160549#L10P76> [haettu 16.4.2020].

152 Tupakointikopin rakentaminen oli ravintolalle iso sijoitus, sillä lainsäädännön vaatima ilmastointi tuli kalliiksi. Toisaalta sen rakentaminen lisäsi asiakasviihtyvyyttä eikä tupakantumppeja kertynyt kasoittain kadulle sisäänkäynnin eteen. Sami Saksin suullinen tiedonanto, 17.12.2019.

asiakasviihtyvyyttä ajatellen. Kopin tilalla oli aiemmin biljardipöytä ja jossain välissä myös jukeboksi.¹⁵³ Tupakoitsija pystyi myös tarkistamaan ulkoisen olemuksensa tilan oikealle seinälle asetusta peilistä. Kanta-asiakas Olli Heimo kuvaili tupakkakopin tunnelmaa verraten sitä ravintolaillan toiseksi pöydäksi, jossa olivat eri ihmiset kuin omassa seurueessa. Tupakkakoppi ikään kuin tarjosi kahdet juhlat samalle ravintolaillalle ja tupakkakopissa oli helppoa tutustua uusiin ihmisiin.¹⁵⁴ Tutustuttiin tai ei, kopissa ilmastointi hurrutti tottuneen tasaisesti huristen.

Kuva 6. Ravintola Three Beersin yläsalin tynnyripöydät ja tupakkakoppi. (Kuvakaappaus Muuritutkimus ky:n 3d-mallista. Kameraoperaattorit: Arttu Liimatainen ja Akseli Tolvi 2018.)

Tupakkakopin jälkeen vasemmalla puolella olivat tynnyripöydät. 1990-luvun loppupuolelta ravintoloiden sisätupakointikieltoon¹⁵⁵ asti toinen näistä oli useimmiten kanta-asiakasporukan varaama ja pöydät sijaitsivat baaritiskin edessä vuoden 2011 remonttiin asti. Eräs kanta-asiakasporukasta sattui pääsemään töistä sopivasti Three Beersin avaamisen aikoihin ja kävi usein varaamassa tynnyripöydän miltei heti ravintolan auettua puoli viideltä iltapäivällä.¹⁵⁶ Oikealla oli muutama kahden hengen pöytä, joissa hämyinen valaistus ja etäisyys muihin pöytiin mahdollistivat sekä rauhallisen itsenäisen työskentelyn kannettavalla tietokoneella, että kahdenkeskisen intiimimmän keskustelun. Pöydät vierustivat salaperäistä ovea, jossa opaste viittasi

153 Sami Saksin suullinen tiedonanto, 17.12.2019.

154 Olli Heimon, Noora Hännikkälän, Antti Lehtisen & Seera Luukan yhteishaastattelu Trebarin kanttisiltana, 2.6.2018.

155 Kielto tuli voimaan kesäkuun alussa 2007, mutta siihen sisältyi siirtymäaika täyteen savuttomuuteen vuodelle 2009 tupakkakoppeja lukuun ottamatta.

156 Sami Saksin suullinen tiedonanto, 17.12.2019. Nykyään pöydät ovat Ravintola Proffan kellarin terassille johtavaa ulko-ovea vastapäätä.

miesten wc:n löytyvän oikealta. Oven takaa avautui Three Beersin deejii-koppi, jollaiset ovat edelleen harvinaisuuksia Turun seudulla. Koppi oli melko ahdas ja sen katossa roikkui erinäisiä johtojen viritelmiä. Pienen ikkunaluukun kautta kopista avautui näkymä alasaliin. Aloittelevan deejiiin onneksi sekä oven että ikkunaluukun sai suljettua, jos epävarmuus omasta ammattitaidosta aiheutti pelkoja vihaisen väkijoukon piirityksestä.¹⁵⁷ Deejii-kopista soitetut melodiat soivat tasaisella äänenvoimakkuudella, jotka toisinaan peittyivät puheensorinan alle. Tilan akustiikka oli kohdillaan ja asiakkaat pystyivät isommissakin pöydissä puhua vieressä istuvan lisäksi myös koko muulle seurueelleen.

Kääntyessä oikealle avautui näkymä tiiviimmin kalustettuun alasaliin, jonne täytyi astella muutaman rapun verran alas. Valaistus oli hieman kirkkaampi kuin yläsalissa. Salin perällä oli musta akustiikkaverho¹⁵⁸, jonka toisinaan peitti ”kisakatsomouskottava” valkokangas. Kisakatsomoita järjestettiin Three Beersissä usein ja valkokankaalta näytettiin niin jalkapallon, jääkiekon kuin snookerinkin tärkeimmät ottelut. Toisinaan kankaalle heijastettiin vaalinvalvojaisia ja monta vuotta Three Beersin alasali järjestettiin Euroviisukatsomoksi. Tarkkasilmäinen asiakas huomasi myös verhon vasemmalla puolella olevan television, jossa useimmiten pyöri Eurosport-kanava. Televisio tuskin oli sama, mutta tarina kertoo että Sakari Lemmetyisen kaudella (1999–2005) Three Beersistä katsottiin joka päivä televisiosta *Simpsonit*-animaatiosarjaa TVTV-kanavalta.¹⁵⁹

157 Deniz Kacarin, Aatu Pyn, Miika Rusin & Simo Sakari Soukkasen yhteishaastattelu, 28.5.2018.

158 Akustiikkaverho oli sijoitus asiakasviihtyvyyteen. Kyseiset verhot ovat todella kalliita. Sami Saksin suullinen tiedonanto, 21.1.2020.

159 Sakari Lemmetyisen suullinen tiedonanto, 31.12.2019. TVTV-kanavan nimi vaihdettiin Subtv:ksi vuonna 2001. Ylen Muistikuvaputki vastaus Seppo Vuotolan kysymykseen. Ylen kotisivut: <http://vintti.yle.fi/yle.fi/muistikuvaputki/muistikuvaputki/rouvaruutu/tv-kanavat-tv-tv-ja-moontv.htm> [haettu 16.4.2020].

Kuva 7. Ravintola Three Beersin alasali. (Kuvakaappaus Muuritutkimus ky:n 3d-mallista. Kameraoperaattorit: Arttu Liimatainen ja Akseli Tolvi 2018.)

Alasalin vasemmalla puolella oli punamusta baaritiski. Tiskin punaisilla baarijakkaroilla notkuivat pääsääntöisesti ravintolan kanta-asiakkaat toisinaan itsekseen päivän lehtiin, tuoppiin tai 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen loppupuolelta alkaen älypuheliiniinsa tuijotellen, toisinaan toisilleen kevyesti rupatellen tai vuorossa olevalle työntekijälle seuraa pitäen. Teknologian kehitys näkyi vuosien varrella tiskillä. Aiemmin internetiin haluavan piti siirtyä alasalin päädyssä sijainneelle yleisötietokoneelle, jonka käyttö maksoi euroaikana noin 40 senttiä yhdeltätoista minuutilta. Tietokoneen aktiivisimmat käyttäjät olivat vaihto-opiskelijat ja osa kanta-asiakkaista, jotka pelasivat koneella *Uutisguraa*. Aivan baarin viimeisiin vuosiin asti kassakoneen loppuraportissa oli oma kohtansa automaateille, vaikkei asiakaskone enää vuosiin ollut käytössäkään.¹⁶⁰ Ennen vuoden 2007 ravintoloiden sisätupakointikieltoa baaritiskin kanta-asiakkaat istuivat tiskin baarijakkaroilla kuin varikset korkeajännitejohdolla ja pöytiin siirryttiin vain, jos oli jotain erityistä tarvetta kuten pelitilan puute, joka vaati siirtymään tynnyripöytiin ja looseihin istuttiin ainoastaan, jos kaveriporukalla oli laajempaa ryhmän keskeistä päiviteltävää.¹⁶¹ Myös vapaalla oleville työntekijöille baaritiskinpäätty oli useimmiten luonnollisin paikka istua vapaailtaa. Kyseisellä baaritiskillä syntyivät myös turkulaisen pitkän linjan yhtyeen Multimediakonsulttien lukuisien kappaleiden sanoitukset.¹⁶² Myös Tervakello-yhtyeen jäsenet aikoinaan tuppasivat istumaan Three

¹⁶⁰ Sami Saksin suullinen tiedonanto, 21.1.2020.

¹⁶¹ Pekka Korteen suullinen tiedonanto, 4.1.2020.

¹⁶² Mikko Kuuston & Jarmo Lundgrenin yhteishaastattelu, 28.4.2018.

Beersissä harjoitusten jälkeisillä.¹⁶³ Liitutaulu tiskin takaa ilmoitti tuotteiden hinnat ja opiskelijoiden happy hourin jatkuvan kolmesta kahdeksaan illalla. Taulun viereistä, useiden eri viinujen asuttamaa viinahyllyä tarjoukset eivät koskeneet. Tarjoukset koskivat ainoastaan hanatuotteita ja ne oli suunnattu opiskelijoille.

Kuva 8. Ravintola Three Beersin baaritiski. (Kuvakaappaus Muuritutkimus ky:n 3d-mallista. Kameraoperaattorit: Arttu Liimatainen ja Akseli Tolvi 2018.)

Kuva 9. Ravintola Three Beersin baaritiski helmikuussa 2018. (Kuvakaappaus *Tarinoita Trebarista* -dokumentin täytekuvamateriaalista. Kuvaaja: Ikaros Ainasoja 2018.)

Ensimmäisenä tiskillä vastaan tulivat jääkaapit, joista löytyi usean hyllyn verran erikoisoluita ja siidereitä, sekä muutama pullo jäädytystä vaativia tiukempia viinoja. Myös alkoholittomille tuotteille oli oma hyllynsä. Kahdeksan eri hanaa tarjosivat asiakkaille seitsemää eri tuotetta. Kaksi hanoista oli varattu hanalagerille ja yksi

¹⁶³ Pekka Korteen suullinen tiedonanto, 4.1.2020.

Crowmoor-siiderille, sillä halvimman keskioluen ja siiderin myynti piti baarin pääsääntöisesti pystyssä. Todennäköisesti asiakkaan valitseman tuotteen tarjoili toinen omistajista. Saksin ja Loijaksen kaudella Three Beersissä ei ollut heidän lisäksi töissä kuin yksi vakituinen työntekijä, viimeisimpänä Aino Maija Laurila, nykyisin Aino Maija Salmi. Mikäli valitsi tiskiltä hanatuotteen, kyypparin tottunut käsi nosti tuoppipinosta puhtaan lasin ja asetti sen tuopinhuuhtelijan päälle, joka lasin reunojen kosketuksesta sylkäisi vesisuihkun tuopin sisään. Asiakas sai täten varmasti täysin puhtaan tuopin, vaikka alkoholiannos olisikin tarjoiltu tuoppipinon alimmaisesta lasista. Tuopinhuuhtelijat ovat kalliita ja harvinaisia baareissa ja Sami Saksi joutui kyllästymiseen asti selittämään laitteesta asiakkaille vuosien varrella.¹⁶⁴ Toinen erikoisuus erottui baaritiskin toisesta päädyistä. Pienessä jääkaapissa oli esillä Mini-Sirkkiän patonkeja kolmen ja puolen euron hintaan. Suomalaisissa olutkapakoissa tämä on sinänsä poikkeuksellista, että baareista harvemmin löytyy muuta syötävää kuin perunalastuja, pähkinöitä tai olutmakkaraa. Samaiselta tiskinpäädyltä haettiin myös kahvit ja teet.

Musiikki soi salissa kohtuullisella äänenvoimakkuudella. Kappaleiden vaihtuessa taustalta erottui jääkaappien tasainen hurina.¹⁶⁵ Salin oikealta puolelta kuului, useimmiten maanantai- ja torstai-iltaisina, ajastimen tasainen naksahdus ja kulhoon koottujen Go-kivien muovinen klopina toisiaan vasten pelaajien nostaessa kiveä seuraavaa siirtoaan varten. Turun Go-kerho, Turun Hayashi ry, kokoontui pelaamaan pääsääntöisesti maanantaisin ja torstaisin alasalin oikeata seinää vierustavien pöytien äärelle.¹⁶⁶ Alasalin pöydät olivat pienehköjä, mutta helposti siirrettävissä ja yhdisteltävissä ja salin vaaleanpuiset tuolit yhtä lailla helposti liikuteltavissa pelitilan sitä vaatiessa. Oikeaa seinää reunustivat mustat seinäpenkit. Kalusteet sallivat siten sekä isompien ryhmien kokoontumisen, että kaksinkeskisen rupattelun. Hiljaisena iltana naapuripöydän keskusteluista saattoi saada selvää, mutta salin täytyessä seurueiden puheensorina yhdistyi yhdeksi melko tasaiseksi äänimaisemaksi, jonka ajoittain rikkoi kassakoneen kilahdus.

164 Sami Saksin suullinen tiedonanto, 27.12.2019.

165 Jääkappien hurina oli niin äänekkästä, että *Tarinoita Trebarista* -dokumentin kuvauksissa jääkaapit jouduttiin kytkemään pois päältä kuvausten ajaksi äänenlaadun tason varmistamiseksi.

166 Tero Sántin suullinen tiedonanto, 13.1.2020.

Astellessa tiskiltä ylä- ja alalin erottavia rappuja ylös oikealla puolella alkoivat varovaisesti näyttäytyä asiakkaille tarkoitetut erinäiset harrastusmahdollisuudet. Rappujen varrella, katkaistulla tiskinpäädellä lojui epämääräinen läjä korttipakkoja ja toisinaan lautapelejä, jotka asiakkaat olivat epähuomiossa unohtaneet palauttaa takaisin omalle paikalleen baarin pelihyllyyn. Katkaistun baaritiskin takaa olevalta seinältä asiakas pystyi ennen harrastustoimintaan ryhtymistä tarkistamaan ulkoisen olemuksensa miellyttävyyden peilistä, jota myös koristi Three Beersin tummanvihreä logo. Pelilaatikoiden oikeaoppinen loppusijoituspaikka sijaitsi hyvin lähellä katkaistua tiskinpäätä. Alalin ja yläalin erottavat raput ylös ja heti oikealla suhteellisen ahtaan välikäytävän oikeaan seinään nojasi Ravintola Three Beersin lautapelihylly. Pääsääntöisesti hyllyn sommittelu vastasi jokaisen mainosalan edes hitusen perehtyneen henkilön painajaista. Vaikka Loijas yritti pitää pelihyllyä edes jotenkin siedettävän näköisenä, asiakkaat useimmiten, todennäköisesti asiaa sen enempää ajattelematta, tunkivat pelilaatikot hyllyille huolettomasti ensimmäiseen sopivaan väliin ja hyllyssä vallitsi pääsääntöisesti melkein täydellinen kaaos. Pelihyllystä erottuivat ensimmäisenä tyypilliset ravintolakäyttöön soveltuvat, helposti lähestyttävät lautapelit. Sen hyllyillä nuokkuivat perinteiset *Scrabblet*, *Aliakset*, *Rapakaljat*, ja monet *Trivial Pursuitin* eri laitokset¹⁶⁷, shakkilautaa nappuloineen ja metallisia pokerisalkkuja unohtamatta. *Huojuva Torni* -peli tosin hyllystä uupui, vaikka pitkään peliä siellä kaksin kappalein päivystikin. Ilmeisesti jollekin tuntemattomalle ryhmälle *Huojuvan Tornin* varastaminen Three Beersistä muodostui jonkinlaiseksi yhteisölliseksi kokemukseksi. Sami Saksi tiedotti asiasta Three Beersin virallisella Facebook-sivulla 21.8.2017 näin:

Kaks huokuva torni -peliä pöllitty puolen vuoden sisään. No, ei osteta sitten pelejä baariin.¹⁶⁸

Varkauksien jälkeen *Huojuvaa Tornia* ei tosiaan enää ostettu Three Beersiin. Varkauksien toiseksi syyksi spekulointiin, että *Huojuva Torni* lienee niitä seurapelejä, jotka mahtuvat sulavasti pelattavaksi Turun ylioppilaskylän ”itsemurhayksioissä” tai

¹⁶⁷ *Trivial Pursuitin* eri vuosien painoksia oli ravintolassa lukuisia. Ravintolan sulkemisen yhteydessä näistä yritettiin koota mahdollisimman monta kokonaista peliä siirrettäväksi Proffan kellariin, mutta useat näistä olivat vuosien saatossa menneet pelikäytössä niin huonoon kuntoon, että ne tarjottiin ilmaiseksi haettaviksi tai jouduttiin heittämään pois. Loijaksen arvion mukaan Three Beersissä oli yhteensä 5–7 *Trivial Pursuitin* painosta, joista saatiin koottua ehkä kolme toimivaa kokonaisuutta. Vanhin oli vuodelta 1988. Lassi Loijaksen suullinen tiedonanto, 5.1.2020.

¹⁶⁸ Ravintola Three Beersin virallinen Facebook-sivu, 21.8.2017. [haettu 16.4.2020].

yhteiskeittiöissä. Toisaalta arvottiin myös, että jokin asiakasryhmä olisi ottanut pelit lainaan lupaa kysymättä ja yksinkertaisesti unohtanut palauttaa. Saksin lailla myös kanta-asiakkaat olivat tuhtuneet ja närkästyneet tapauksiin ja niistä päiviteltiin baaritiskillä pitkään tapauksien jälkeen.¹⁶⁹

Toisaalta lautapelikulttuuriin perehtynyt silmä kiinnitti ravintolan pelihyllyssä huomiota siihen, että pelihyllyyn oli panostettu harrastajatasolla. Hyllyiltä löytyivät perinteisten baaripelien lisäksi myös *Dixitin*, *Menolipun*, *Bohnanzan*, *Dale of Merchantsin* ja *Agricolan* kaltaisia 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmen puolivälin tienoilla alkaneen lautapelien uuden tulemisen aikaisia uusia klassikkoasemaa lähestyviä sekä harrastajille suunnattuja pelejä.

Kuva 10. Ravintola Three Beersin lautapelihylly kauheimmillaan. (Kuvakaappaus Muuritutkimus ky:n 3d-mallista. Kameraoperaattorit: Arttu Liimatainen ja Akseli Tolvi 2018.)

Hyllyä tarkastellessa todennäköisesti kuuli kiven iskeytyvän biljardipalloon ja pallojen toisiaan vasten tai tömähävän suoraan pussiin. Toisinaan nurkan takaa kantautui myös naurua, kehuja tai mitä moninaisempien kirosanojen karjahduksia. Kulman takaa paljastui sairaalanvalkoisten seinien ympäröimä Three Beersin biljardihuone, joka oli erotettu seinällä ravintolan alasalista pelirauhan takaamiseksi. Taaimmaisen seinän kaiuttimista kantautui musiikkia tasaisen maltillisella äänenvoimakkuudella. Seiniin oli ripustettu muutamat vaatekoukut, joissa pelaajien ulkotakit roikkuivat. Myöskin biljardikepeille oli asennettu omat telineensä. Toisinaan takit ja muut pelaamista

¹⁶⁹ Sami Saksin suullinen tiedonanto, 27.12.2019.

haittaavat vaatekappaleet lojuivat seiiniä vierustavilla punaisilla baarijakkaroilla ja biljardikepit nojailivat ryppäissä salin nurkissa, vaikka ilmoituslaput seinässä kehottivatkin palauttamaan biljardikepit takaisin paikoilleen telineisiin. Tilassa oli kaksi kahdeksanjalkaista biljardipöytää, jotka eivät tosin enää täytä kilpatason vaatimuksia, sillä viralliset kilpailut pelataan yhdeksänjalkaisilla pöydillä kisasääntöjen muututtua. Useimmiten ainakin toisessa pöydistä oli peli käynnissä. Kummankin biljardipöydän päätyä koristi laminoitu viesti, joka kehotti asiakasta pitämään juomat etäällä pöydästä. Biljardipöytien verat vaihdettiin vuosittain tasokkaan pelikokemuksen ylläpitämiseksi ja veralle läikkynyt juoma pakottaisi pöydän ylimääräiseen huoltoon, joka tulisi ravintolalle hyvin kalliiksi puhumattakaan harrastustoiminnan väliaikaisesta katkeamisesta.¹⁷⁰ Seiniin asennetut puiset tasot, joille myös liidut oli koottu, olivat juomien säilyttämistä varten. Tila oli kirkaasti valaistu seiiniin kiinnitettävillä lampuilla. Seinillä oli myös taulutelevisiot, jotka mahdollistavat urheiluotteluiden seuraamisen pelaamisen ohessa. Salin katto oli täynnä reikiä, jotka todennäköisesti oli tökitty biljardikepeillä kuka vahingossa, kuka tahallaan. Yllä kuvattu ympäristö johdatti asiakkaan Ravintola Three Beersin ravintola-annokseen vielä vuoden 2018 ensimmäisellä puoliskolla.

Kuva 11. Ravintola Three Beersin biljardihuone. (Kuvakaappaus Muuritutkimus ky:n 3d-mallista. Kameraoperaattorit: Arttu Liimatainen ja Akseli Tolvi 2018.)

3.2 Ravintola Three Beersin ravintola-annos yhteisöllisyyden kokemuksena

Se, se, oli iso juttu, niin ku opiskeluaikoina et ku alko piäne kämpän seinät kaatuu

¹⁷⁰ Sami Saksin suullinen tiedonanto, 8.1.2020.

päälle. No sähän kävelet tänne ja sä tiedät et tääl on joku.¹⁷¹

Sit ku asu kaheksantoist [18] neliön yksiössä ei siäl niin ku jaksanu istuu joka ilta opiskelemassa koko ajan niin sitte tää oli niin ku olohuoneen jat-, jatke.¹⁷²

1980-luvun yliopisto-opiskelijuutta Jyväskylän yliopistossa tutkinut Tapio Aittola teoksessaan *Uuden opiskelijatyypin synty: Opiskelijoiden elämänvaiheet ja tieteenalaspesifien habitusten muovautuminen 1980-luvun yliopistossa* tarkasteli myös opiskelijoiden ravintoloissa käymistä. Aittolan mukaan ravintoloissa käyminen oli erityisesti opiskelun alku- ja keskivaiheilla keskeinen osa opiskelijaelämää, etenkin kun ravintolat sijaitsivat opiskelija-asuntoloiden läheisyydessä. Opiskelijat mainitsivat ravintoloissa käymisen syyksi useimmiten seurustelun ystävien kanssa tai tanssimisen, mutta alkoholinkäyttäminen ei noussut käymisen syyksi, vaikka sekin nähtiin osana ravintolassa viihtymistä. Opiskelijoiden parissa ravintoloiden koettiin tarjoavan sopivan miljööön opiskelusta irrottautumiseen ja ystävyysuhteiden solmimiseen. Opintojen alussa suosituimmat illanviettopaikat olivat diskot ja lähimmät opiskelijaravintolat, mutta myöhemmässä vaiheessa opiskelijat löysivät omat kantapaikkansa, joiden valintaa vaikutti esimerkiksi asiakaskunta ja musiikkitarjonta. Vaikka alkoholinkäyttö kuuluikin opiskelijoiden ravintolakulttuuriin, se nähtävästi koettiin enemmänkin sosiaalisuuden oheistoimintana opiskelijoiden parissa.¹⁷³

Ravintoloiden merkitys luonnollisena kohtaamispaikkana selittyi osin sillä, että alkoholinkäyttö koetaan Suomessa varsinkin nuorten ja nuorten aikuisten keskuudessa sosiaalisuutta vahvistavana voimana. Alkoholinkäyttötilaisuudet tarjoavat mahdollisuuden vahvistaa jo olemassa olevia suhteita ja toisaalta mahdollisuuden kohdata uusia tuttavuuksia. Käyttötilanteisiin liittyy myös vahvasti kokemukseen tasavertaisuudesta aidoksi yhdessäoloksi ilman väkinäisyyttä. Ravintolajuomisen koetaan myös vähentävän yksityisen minän rajoja, joka helpottaa keskittymistä yhteisiin jaettuihin mielenkiinnonkohteisiin ja harrastuksiin. Käyttötilanteet myös merkitsevät irrottautumista arjen suorituskeskeisyydestä oli kyseessä sitten työ- tai

171 Olli Heimon, Noora Hännikkälän, Antti Lehtisen & Seera Luukan yhteishaastattelu Trebarin kanttisiltana, 2.6.2018.

172 Petri Ronimuksen haastattelu, 4.3.2018.

173 Aittola 1992, 60–61.

opiskelijaelämä.¹⁷⁴ Suomessa sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyy myös vahvasti tekemisen kautta sosialisointi. Suomessa harvemmin aikuiset ihmiset kokoontuvat viettämään aikaa keskenään ilman mitään varsinaista fyysistä tekemistä. Tietyissä mielessä ”yksillä käymiseen” ystävän tai ystävien kesken liittyy fyysisen tekemisen elementti siinä mielessä, että oleskeluun liittyy fyysinen liike tuopin tai kahvikupin ajoittain noustessa sosiaalisen kanssakäymisen ohessa.

Turun ylioppilaskylä on ainakin ollut Suomen suurin opiskelijoille suunnattu asumakohde ellei ole sitä vieläkin.¹⁷⁵ Alueella asuu tuhansia pääasiallisesti korkeakouluopiskelijoita ja vuosittain alueelle muuttaa satoja uusia asukkaita kaikkialta Suomesta ja ulkomailta. Ensimmäistä vuottaan aloitteleva Turun ulkopuolelta muuttanut opiskelija päätyy suurella todennäköisyydellä asumaan Turun ylioppilaskylään noin 20 neliön yksiöön, joita Turun Ylioppilaskyläsäätiöllä on eniten tarjolla. Vastamuuttanut saattaa joutua kohtaamaan uudessa ympäristössä tilanteen, jossa vanha ystäväpiiri on jäänyt kotipaikkakunnalle ja sosiaaliset verkostot pitää luoda kokonaan alusta alkaen. Ravintola Three Beers sijaitsee keskeisellä paikalla Ylioppilaskylän länsipuolella näiden ”itsemurhayksiöiden” ympäröimänä. Ylioppilaskylän länsipuolen asuntotarjonta koostuu pääosin vielä pienemmistä 18 neliön yksiöistä.¹⁷⁶ Ravintolan sijainti, toisin sanoen helppo saavutettavuus, vaikutti osaltaan siihen, että Three Beersistä muodostui näiden ”itsemurhayksiöiden” yhteinen olohuone. Sijainti lisäsi asiakkaille todennäköisyyttä kohdata samanhenkisiä ja samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä siinä mielessä, että todennäköisesti yhteistä on ainakin korkeakouluopiskelijuus tai kytkös korkeakouluelämään ja näin löytää vertaistuellisiakin satunnaisia kohtaamisia ravintolan tiloissa.

Ravintola Three Beersin keskeisintä asiakaskohderyhmää, opiskelijoita, yhdistää myös tietynlainen väliaikaisuuden kokemus. Opiskelijuuden väliaikaisuudessa ei ole kysymys vain ylioppilaskyläasumisen väliaikaisuudesta, vaan elämäntilanteesta, jossa matkataan nuoruudesta kohti työelämää, johon liittyy myös tutkintoa vastaavien kykyjen opettelu

174 Maunu & Simonen 2010, 88.

175 Venla Pöyliö & Lassi Vainio, Saa pitää ääntä, *Tylkkäri: Turun ylioppilaslehti* 17.2.2011. <https://www.tylkkari.fi/ajassa/saa-pitaa-aanta> [haettu 16.4.2020].

176 Vuonna 2019 Turun ylioppilaskylän länsipuolen asuntotarjonta oli 942 18 neliön yksiötä, joissa 545 oli yhteiskeittiöt. Kaksioita alueella oli tarjota 198 kappaletta. TYS asuntoesite 2019. <https://issuu.com/tysturku/docs/tyesite2019> [haettu 16.4.2020].

sekä henkilökohtainen kasvu aikuisuuteen. Tietyissä mielessä vastikään Turun ylioppilaskylään muuttanut nuori opiskelija on kahden kodin loukossa, jossa kytkös lapsuuden kotiin on yhä vahva, mutta toisaalta omaan ensimmäiseen asuntoon muuttaminen merkitsee alkuaskeleita kohti sosiaalista ja taloudellista itsenäistymistä.¹⁷⁷ Opiskelijoita yhdistää tavallisesti myös taloudellisen tilanteen niukkuus.¹⁷⁸ Sakari Lemmetyinen kertoo näkemyksestään ja omasta kokemuksestaan Ravintola Three Beersin sosiaalisesta merkityksestä seuraavasti:

Three Beersin sosiaalinen merkityshän on ollut, varmasti on ollu kaikille, jotka Ylioppilaskylässä tai no ylipäätään Turussa opiskelleet niin ollu ihan valtava. Tälläkin hetkellä voin sanoa, että niin kun oikeestaan parhaat ystävät on semmosia mitkä on täällä, täällä tavattuja tai sitten sellasia, joitten kanssa se ystävyys on täällä ehkä menny sille tasolle missä tällä hetkellä ollaan.¹⁷⁹

Tietyissä mielessä Ravintola Three Beersin portaiden alas asteleminen merkitsi asiakkaalle itsevalittua ja vapaaehtoista mahdollisuutta sosiaaliseen kanssakäymiseen tai siitä pidättäytymiseen. Tässä voi nähdä samankaltaisuuden arkkitehtien Jan Söderlundin ja Erkki Valovirran Turun ylioppilaskylän alkuperäisestä ideasta, jossa asukkaalle tarjottiin mahdollisuuksia sosiaalisiin kohtaamisiin esimerkiksi yhteiskeittiöiden muodossa, mutta mahdollisuuden vetäytyä omaan rauhaan oman asunnon myötä.¹⁸⁰

Laura Tätilä jakoi ajatuksiaan asiasta:

Niin, siis just viäl, et tavallaan, et se et se on kaupallinen ympäristö on viäl tavallaan semmonen niin ku vapaampi, et vaiks se vaatii niin ku tiätylaisen pääsymaksun et sinne voi tulla et tarvii olla rahaa ostaa vaik se kuppi kahvii, mut toisaalt ei oo mitään velvotet osallistuu mihinkään aktiviteetteihin. Ettei tarvii sitoutuu oleen joku asiaka... asukasyhdistysaktiivi tai alkaa huolehtii jostain yhdistyksest sitä varten et halua elämänsä jotain muutakin kun sen kaheksantoist neliön kopperon ja sit sen lisäks niin ku luentosalit.¹⁸¹

Tämä Three Beersin ravintolailmapiiirin piirre sivuaa myös sukupuolta koskevia kysymyksiä siinä mielessä, että naisena itsekseen baariin meneminen, oleskelu omassa

¹⁷⁷ Lempinen 2001, 204.

¹⁷⁸ Opiskelijat ovat Suomessa yksi harvoista ryhmistä, jotka tilastollisesti elävät EU:n virallisen köyhyysrajan alapuolella. Janne Toivonen, Kysely: Opiskelijalla jää elämiseen keskimäärin 15 euro päivässä, mikä alittaa kaksi eri köyhyysrajaa, *Ylen verkkouutiset* 26.1.2018. <https://yle.fi/uutiset/3-10042535> [haettu 16.4.2020].

¹⁷⁹ Sakari Lemmetyisen haastattelu, 27.3.2018.

¹⁸⁰ Lempinen 2001, 124.

¹⁸¹ Petra Lähteen & Laura Tätilän yhteishaastattelu, 7.5.2018.

rauhassaan ravintolan tiloissa tai mahdollisuus itse valita oma seuransa ravintolassa eivät ole olleet, eivätkä ole edelleenkaan mitenkään itsestään selviä asioita jokaisessa ravintolassa. Tämä on sinänsä erikoista siinäkin mielessä, että naiset ilman miesseuraa ovat olleet ”hyväksytyjä ravintola-asiakkaita” vuodesta 1967.¹⁸² Vaikka kyseessä oli Alkon virallinen tiedotus, muutos oli hidasta ja vasta 1980-luvulla naisista tuli tavoiteltavia ravintola-asiakkaita.¹⁸³ Tämäkään ei silti ole poistanut ongelmia. Riikka Meroma kertoo kuinka Ravintola Three Beersin ilmapiiri poikkesi Turun ravintolaelämän ilmapiirin silloisista naisien kohtaamista ongelmista jo 1990-luvulla:

Mä oon käyny täällä ensimmäistä kertaa tuhatyheksänsataaluvulla [1900-luvulla], elikkä noin yheksänkyt...shss...viis[1995] tai yheksänkytkuus [1996]. Asuin tuossa ykstoista c viistoista asunnossa hyvin pitkään ja tota opiskelin oikeustiedettä. Ja ajattelin aina, ku menin tästä ohi, että ompa hassun näköinen paikka, et on tommonen niin ku maan alle menevä tunneli ja menin sinne sitte ekoja kertoja niin hämmästyin kuinka tota fiksun näköinen paikka ja siis niin ku siisti, pubimainen paikka. Sehän oli eri näkönen sillo ku se, mitä se o nytten. Mut osa siellä on vieläki samaa kuten ne tynnyripöydät, jotka on siinä vielä. Ne kaks on semmosia niin ku ihan alkuperäsiä rakenteita. Ja paikka oli aina jotenki mielenkiintone, et siihen aikaan ei välttämättä aina ollu vielä ihan selvää, että nainen voi olla sillain yksin baarissa rauhassa. Elikkä se ei oo semmosta niin ku, ei oo mikään iskumesta ollu. Ehkä sitäkin on, koska tiedän että monta parisuhdetta on syntynyt, myös omani, joka on kestäny yli kaksikymmentä vuotta, oon löytänyt tästä baarista.¹⁸⁴

Ravintola Three Beersin linja oli, että asiakkaille tuli taata oma rauha näiden näin halutessa ja tarpeen vaatiessa henkilökunta puuttui epämiellyttäviin tilanteisiin. Tämä linja oli ollut olemassa Three Beersissä jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Petri Ronimus muistaa omilta baarimikko vuosiltaan (1994–1996) tapauksen, jossa hän joutui puuttumaan runsaasti punaviiniä nauttineen asiakkaan käytökseen ja poistamaan tämän ravintolasta, sillä mies oli alkanut tuhdissa humalassa lähennellä baarissa olleita naisasiakkaita.¹⁸⁵

Three Beersin ravintolatilan ilmapiiri loi edellytykset positiivisille kohtaamisille, sillä

182 Latvakangas 2017, 89; Sillanpää 2002, 123–124.

183 Sillanpää 2002, 188.

184 Riikka Meroman haastattelu Three Beersin Kantisiltana, 2.6.2018.

185 Ronimuksen mukaan poistot olivat kuitenkin harvinaisia Three Beersissä. Petri Ronimuksen haastattelu, 4.3.2018.

siitä pidettiin huolta. Henkilökunnan perusasennetta, ainakin Jukka Pekka Tynin¹⁸⁶ sekä Loijaksen ja Saksin kausilla, kuvailee hyvin lausahdus, että asiakas omaa käytöstavat ellei toisin todisteta.¹⁸⁷ Tässä voi nähdä samankaltaisuutta Turun ylioppilaskylän perustamisen alkuperäisestä ajatuksessa, jossa mies- ja naisopiskelijat sijoitettiin asumaan samojen rakennusten kerroskäytävien varrelle kohtaamisten mahdollistamiseksi. Samalla taas oma yksiö mahdollisti oman rauhan ja epämiellyttävistä tilanteista pois pääsyn eri tavalla kuin soluasuminen. Nämä olivat poikkeuksellisia piirteitä Suomen opiskelija-asuinalueissa vielä Turun ylioppilaskylän perustamisvaiheessa 1960-luvulla.¹⁸⁸

Oman rauhan takaaminen asiakkaille ei kuitenkaan tarkoittanut, etteikö romanttisiakin kohtaamisia ravintolan tiloissa sattunut. Meroma ei ole ainoa, joka löysi puolisonsa Ravintola Three Beersistä. Aura Yli-Savola kertoo tarinan kohtaamisestaan nykyisen puolisonsa Mika Kutilan kanssa:

Mut me tavattiin tääl sillo syksyllä kakstuhattakolme [2003]. Mä ihastuin Mikaan ihan hirveesti. Ja mä epäilin, et Mika myös ihastu muhun. Ja tota mä aloin sitte kulkemaan tääl vähä niin ku joka ilta. Ja sitte Mika oli täällä aika usein ja mä epäilin, et se vähä sit saatto ehkä tulla mun takia tänne ja me sitte oikeen jäätiin istuun pidemmän kautta ja tuli puheeks, et mä oon menossa mun kaverin kanssa Maija Vilkkumaan keikalle perjantaina. Ja sitte Mika sano, että hänki haluaa lähtee. Ja sit me lähettiin torstaina sitte ostamaan ne liput sinne keikalle. Kolme lippuu, mulle ja mun kaverille ja Mikalle. Ja sit me lähettiin perjantaina sinne keikalle ja siit on nyt sitte. Mitä siit o? Neljätoist ja pual vuotta aikaa ja meil o kaks lasta ja me ollaan oltu kaheksan vuotta naimisissa ja meil oli just kaheksanvuotishääpäivä ja mä vähä sanoin Mikalle, et meidän täytyy sitä hää-,hääpäivää tulla tänne Trebariin viättämään, koska kohta Trebarii ei enää oo.¹⁸⁹

Myös Ksenia Virtanen kertoo tavanneensa puolisonsa Jaakko Virtasen Three Beerissä yhteisen harrastuksen kautta:

Mä olen Ksenia Virtanen. Eh en ollut Ksenia Virtanen eh pitkään aikaan, mutta mä olin Ksenia Ryabinkina. Mä olen venäläinen ja mä tulen eh Turkuun eh kakstuhattakaksi [2002]. Eh mä olen vaihto-oppilas Åbo Akademis. Olin eh

186 Jukka Kähösen haastattelu, 15.6.2018.

187 Sami Saksin haastattelu, 19.2.2018.

188 Terho 2006, 41.

189 Aura Yli-Savolan & Mika Kutilan yhteishaastattelu Three Beersin Kantisiltana, 2.6.2018.

yliopistossa. Mä voin edes sanoa, että mä rakastan tämä paikka, koska kun sinä olet vaihto-oppilas on tosi, eh tosi helppo löytää ystävä, ystäviä ja kavereita. Sitten, eh Trebe, eh auttoi minua. Minä muistan hyvin eh, että se oli eh ilta marraskuussa tai joulukuussa, kun mä tulin Trebeen ja eh minä ja minun ystävämme pela..., eh pelasimme shakkia ja sitten ennen omistaja JP, hän ajatteli, että se oli hauska idea, että me pelaamme Gota. Se oli ensimmäinen kerta, kun mä kuulin, että eh tämä, eh peli on maailmassa. Ja sitten minun matka alkoi. Minä ja Jaakko me nyt olemme naimisissa. Meillä on, eh, hieno tyttö ja eh se kaikki alkoi Trebessä. Siksi se on tosi tärkeä paikka minulle.¹⁹⁰

Yllä olevat kolme esimerkkiä tuskin ovat ainoat, jotka löysivät puolisonsa Ravintola Three Beersistä. Three Beersin kaltainen ilmapiiristään huolehtiva kolmas tila mahdollistaa kohtaamiset jo pelkästään, sillä että tietynlainen ilmapiiri vetää puoleensa tietynlaisia ihmisiä ja työntää pois toisia. Tällä tavoin ravintola voi ”pehmein keinoin” vaikuttaa asiakaskuntaansa. Laura Tätilä kertoi Ravintola Three Beersin ilmapiirin sosiaalisesta puolesta seuraavaa:

...koska siäl on just se, siäl on ollu just sellane lähiöbaaritunnelma elikkä, et puhutaan viaraisiin pöytiin niin ku just tutustutaan eikä olla vaan niis omis porukois. Tääl on tiätenkin täs Proffas samaa sinänsä, mut sit tääl on toisaalt toi TYY-asia elikkä niin ku tääl paljon niin ku opiskelijat on kuitenkin just opiskelija-aktiivei, mikä voi olla just vaik viaraannuttavaa jollekin semmoselle joka... Et ei semmosiin porukoihi oo yhtä helppo tulla kun vaan semmosiin ihan täysin vapaamuotosii porukoihi.¹⁹¹

Ravintolan omistajilla ja henkilökunnalla on tietysti oma vaikutuksensa ravintolan ravintola-annokseen. Parhaimmillaan ravintolan henkilökunnan ja kanta-asiakkaiden välillä on kaverillisia ellei jopa ystävyysuhteita. Ravintola Three Beersissä tämä näkyi esimerkiksi henkilökunnan hyväntahtoisena piikittelynä kanta-asiakkaille. Ville Grönman kertoo päätymisestään piikittelyn kohteeksi:

Siis jossai kohtaa sit tommosen nuaren opiskelijamiähe elämäs tulee se va-, vaihe vastaa et tule ero ja pitää siitä Yo-kylan kaksista muuttaa yksiöön ja pojat tuli mua Turust tai Porista muuttamaan tänne Turkuun sitte. Mulla oli kavereita varmaan kymmenkunta, kymmenkunta... Ja muutettiin reippaasti. Muutto meni hyvi ja jatkot oli sit tiätysti Trebarissa ja tota en mä niin ku tota ite muista siinä, et siinä mitään pahaa olis käyny. Homma oli iha perinteine ja kaikki hyvin ja mentiin kotiin ja sunnuntaina tulin ottaa sit jotkut paramtammat, parantavat jaffat ja huomasi, et tossa Trebarin ovesa mis o aukioloajat ni siihe oli tullu semmone

190 Ksenia Virtasen haastattelu, 9.4.2018.

191 Petra Lähteen & Laura Tätilän yhteishaastattelu, 7.5.2018.

lisäkyltti, laminoitu kyltti missä luki et ”maksimissaan kolme porilaista kerrallaan.”¹⁹²

Ravintolan ilmapiiri, henkilökunta, monenlainen asiakaskunta ja paikan sijainti vaikuttivat siihen, että Three Beers oli alusta alkaen myös vaihto-opiskelijoiden suosiossa. Petri Ronimus kuvailee 1990-luvun Three Beersin kansainvälistä ilmapiiriä:

Että mikä mun mielestä oli mielenkiintoista oli kun oli Trebarissa töissä ni, mä en tiiä onks nykyään enää ni, kuin paljo täällä oli ulkomaalaisia asiakkaita. Tääl oli tosi tosi kansainvälinen meininki yhäksäkyt [1990]-luvulla, et tääl oli niin ku joka pualelt maailmaa tyypei.¹⁹³

Sami Saksi kertoo kansainvälisistä kohtaamisistaan aloitellessaan JP Tynin kaudella Three Beersin baarimikkona:

Sillo mäkin alotin täällä niin heitettiin [tikkaa] filippiiniläisten kans tossa joka päivä pual viidest eteenpäin ja opittiin kaikenmaailman filippiiniläisiä ruakareseptejä, jotkut paremmin ja jotkut huanommin, ja myöskin kuultiin, että joku oli ollut yliopiston tohtori ja nyk... entinen sissi.¹⁹⁴

1990-luvulla Turun yliopiston, Turun kauppakorkeakoulun ja Åbo Akademin vaihto-opiskelijamäärät olivat tasaisessa nousussa. Ronimuksen ollessa Three Beersin tiskin takana 1994–1996 yllä mainittujen korkeakoulujen vaihto-opiskelijoiden määrät kasvoivat suorastaan räjähdysmäisesti.¹⁹⁵ Vaihto-opiskelijoiden määrät ovat kasvaneet 1990-luvusta melko lailla, sillä Turun kaupungin arvion mukaan Turussa opiskelee vuosittain noin 4000 kansainvälistä opiskelijaa sadasta eri maasta.¹⁹⁶ Tämä myös näkyi Three Beersissä ravintolan koko toiminnan ajan. Noora Hännikkälä kuvailee Three Beersin vaihto-opiskelijoiden osuutta ravintolan ilmapiirissä Loijaksen ja Saksin omistajuuskaudella:

Tää on ehkä niin ku ainut paikka mis tulee tutustuttua myös ulkomaalasiin. Et tai noihi vaihtareihin, et nyt tavallaa se yhteisöllisyys ulottuu sit siihen et hekin on

192 Ville Grönmanin, Pekka Korteen & Sakari Lemmetyisen yhteishaastattelu, 22.5.2018.

193 Petri Ronimuksen haastattelu, 4.3.2018.

194 Sami Saksin haastattelu, 19.2.2018.

195 Vuonna 1994 vaihto-opiskelijoita oli kyseisissä korkeakouluissa 284. Vuonna 1996 määrä oli jo 495. Lehtimäki 1997, 7.

196 Turun kaupungin Opiskelijakaupunki Turku -sivusto. <https://www.turku.fi/opiskelijakaupunki/miksi-turku/6-syyta-valita-turku> [haettu 16.4.2020].

sit vaa niin ku automaattisesti sitä samaa kantis- tai tietenkkin vähä lyhyemmän aikaa, kun he lähtee poisikin, mut et...¹⁹⁷

Väliaikaisuuden kokemus on toki voimakkaammin läsnä vaihto-opiskelijan elämässä kuin tutkinto-opiskelijan. Tämä väliaikaisuuden kokemus oli kuitenkin Three Beersin yhteisöä yhdistävä tekijä. Toisaalta Ravintola Three Beers saattoi jäädä myös syyksi ikään kuin palata takaisin opiskelijuuden kokemuksen muistoihin tai ylipäättään Turun ylioppilaskylään. Miika Rusi avaa asiaa näin:

Ite asuin viitisen vuotta Yo-kylässä ja siält poismuuttaminen tuntui haikealta. Semmonen, et, et, et opiskelijaelämä jää... Opiskelijayhteisö vähän niin ku jää taakse, mut sit aina on ollu Trebari mihin palata. Et sit ku Trebari poistetaan yhtälöstä, niin se tuntuu että Yo-kylän tämmöne ehkä suurin symboli poistuu olemasta.¹⁹⁸

Ravintola Three Beersissä ennen soittanut deejii Imad Saoudi kuvailee Three Beersin merkitystä juuri Turun ylioppilaskylään ulkomailta muuttaneen tutkinto-opiskelijan näkökulmasta:

Eh, my name is Imad. I'm eh a student here. I'm doing a master's degree in popular culture. That's what eh brought me to Finland. Eh, mmhh, I used to live just over there at the Student's village. So Three Beers was, was actually one of the very first places that I get to see and visit here in Turku. At first I was applaint for different master's degrees all around Europe. Eh, so I didn't have like a specific preference for a certain country. But in the end I got accepted in for master's degree in Paris and then this one in Turku. And eh because I know, I know Paris already, it's like I speak the language and I have been there multiple times and I was eh like hoping for a completely different experience in a place I do not know much about. So that was, that was I chose Turku over Paris. The funny thing is that, eh I knew about the existence of the place before coming here, because after I got my eh accommidation issues sorted out, when I was still in Morrocco, so before, before I moved, I moved in here. Eh, the first thing I did, just, just to googling what would be the closest pub to where I'm gonna live, because I mean it's a student village international place so a pub must be a place where you get to eh make a new acquaintances people from different backgrounds and such. I mean that's what I quess international students life is about.¹⁹⁹

Saoudin tapauksessa Ravintola Three Beers merkitsi mahdollisuutta löytää side

197 Olli Heimon, Noora Hännikkälän, Antti Lehtisen & Seera Luukan yhteishaastattelu Trebarin kanttisiltana, 2.6.2018.

198 Deniz Kacarin, Aatu Pyn, Miika Rusin & Simo Sakari Soukkasen yhteishaastattelu, 28.5.2018.

199 Imad Saoudin haastattelu, 22.5.2018.

kansainvälisen opiskelijan elämään liittyviin uusien ihmisten kohtaamisiin ja paikalliseen kulttuuriin perehtymiseen.

Useat vaihto-opiskelijat päätyvät asumaan Turun ylioppilaskylään. Vaihto-opiskelijan kannalta asunnon vuokraaminen Turun Ylioppilaskyläsäätiöltä on helppo ja luotettava ratkaisu, sillä vuokraaminen tapahtuu ulkomailta käsin asuntoa näkemättä ja säätiön voi uskoa tarjoavan asumiskelpoisen asunnon. Lisäksi asunnon vuokraaminen yksityisiltä markkinoilta tuskin olisi kovin helppoa vaihto-opiskelijalle ja siihen voisivat liittyä molemminpuoliset, vuokranantajan ja vuokraajan, epäluulot. Monet vaihto-opiskelijat päätyvät asumaan niin sanottuihin ”vaihtaritaloihin”, jotka sijaitsevat entistä Three Beersia vastapäätä Ylioppilaskylän kolmoskorttelissa. Syy sille miksi monet vaihto-oppilaat muuttavat kyseisiin rakennuksiin liittyy todennäköisesti siihen, että rakennusten asunnot ovat vuokratasoltaan Turun ylioppilaskylän halvimpia itäpuolen soluasuntoja lukuun ottamatta.²⁰⁰ Rakennusten kerrokset ovat niitä harvoja, joissa on vielä yhteiskeittiötä. Näiden talojen huoneistot ja yhteiskeittiöt toimivat toisinaan Three Beersin suljettua vaihto-opiskelijoiden jatkopaikkoina. Toisinaan vaihto-opiskelijoiden juhlat jatkuivat useita päiviä ja poliisi piipahti rakennuksessa miltei päivittäin. Tosin tämä oli melko kausittaista eikä jatkuva ilmiö, vaikka talojen menosta usein Three Beersissä päiviteltiin.²⁰¹

Three Beersin kansainvälinen ilmapiiri ja monipuolinen asiakaskunta ei kuitenkaan perustunut pelkästään vaihto-opiskelijoiden läsnäoloon. Ylipäätään Ravintola Three Beersin asiakaskunta oli hyvin monipuolista, eri ikäistä ja monista ammattikunnista, vaikka keskeisintä asiakasryhmää edustivat opiskelijat. Petri Ronimus kuvailee Three Beersin olleen ”baari, jossa kaikki kukat saivat kukkia” ja Sami Saksi kuvailee baarin olleen ”maailmojen sulatusuuni”.²⁰² Petra Lähde kertoo eräästä ravintolassa viihtyneestä iäkkäämmästä venäläisestä henkilöstä seuraavaa:

Kyllä... Ja siäl oli myös todella hianoi ihmisii. Siel kävi sellainen hyvin iäkäs venäläinen herra. Hän oli fyysikko, joka tutki vakuumia...Muistan hänen tällasii kualemattomii ilmaisujaan kuten, et... Se oli Annika muistaakseni. Mun

200 TYS asuntoesite 2019. <https://issuu.com/tysturku/docs/tysesite2019> [haettu 16.4.2020].

201 Sami Saksin suullinen tiedonanto, 5.3.2020.

202 Petri Ronimuksen haastattelu, 4.3.2018; Sami Saksin haastattelu, 19.2.2018.

opiskelukaveri, joka valitti että... ”Että mikään ei tunnu elämässä miltään, että kaiken, kaiken olen saanut ja onnistunut olen kaikessa, mutta mikään ei tunnu, tunnu miltään ja siihen tää herra totes, et: ”Mjinun on ijkävä. Sjinua on ijkävä. Tjuletko mjeille?” Hänellä oli siis myös aika usein pjuteli konjakkia, jota olisimme saaneet mennä nauttimaan hänen kanssaan. Mä en tainu käydä ku kerran sen tykönä jatkoilla.²⁰³

Jatkokulttuuri liittyi tiettyssä mielessä myös ravintolan omaan ravintola-annokseen sekä varsinkin nuorten aikuisten tarpeeseen kohdata toisiaan. Nämä uudet ja pidempiaikaiset kohtaamiset joudutaan hetkellisesti katkaisemaan valomerkin tultua ravintolan tiloissa. Keskustelut saattavat jäädä yllättäen kesken, mutta tarve sosiaalisuuteen ja ystävyysuhteiden lujittamiseen jatkaa. Toisinaan tämä johtaa siihen, että valomerkin tultua päädytään pohtimaan mistä saisi vielä yhden, jotta keskustelu vielä pysyisi yllä. Harvat ravintolat olivat auki enää kahden jälkeen aamuyöllä ja keskustelun jatkaminen kaupungin yökerhoissa voi toisinaan olla haasteellista tai pahimmillaan mahdotonta, puhumattakaan matkasta Ylioppilaskylästä Turun keskusta ja takaisin. Tämä lienee syy, miksi usein yönjatkot päättyivät Ylioppilaskylän yksityisasuntoihin keskustan ravintoloiden sijaan.

Tarinoita Trebarista -dokumentin haastatteluissa tuli esiin monenlaisia kertomuksia Three Beersistä lähdetyistä jatkoista. Tiettyssä mielessä näissä voi nähdä ajatuksen Three Beersistä asunnonjatkeena näyttäytyneen myös tultaessa takaisin ylioppilaskyläksiöön. Onnistunut ravintola-annos pyrittiin tuomaan yhdessä mukana yksityisasuntoon. Anita Hartikainen kertoo yllättävästä illankäänteestä, joka johti jatkoihin:

Niin monet jatkot on tästä lähetty mun kämpille pitämää, et mä en todellakaa muista kaikkien niitten ihmisten nimiä, jotka on tullu... Tullu sinne, mut yhen tapauksen mä muistan, kun istuin tässä ja näin tuossa viereisessä pöydässä yhen Jannen Iisalmesta. Siis mä oon Iisalmesta kotosin ja oli yks tuttu Janne mitä en oo kymmeneen vuoteen nähny ja sitten mä menin siihe muutaman kaljan nauttineena, volyyymi ehkä vähä nousseena sitten, että :”Ei perkele! Onko se Janne Iisalmesta?” ”Janne!” Sit halailtiin siinä ja todettiin yhdessä kovaäänisen ystäväni kanssa, että ”Tässähän on Janne Iisalmesta!” Ja istuttiin siihe pöytään niin ei menny kun oikeesti muutama sekunti meni, kun siihen taakse tuli semmonen jätkä, että ”Minä oon Janne Iisalmesta.” ”Ootko sääkin Janne Iisalmesta?” Siis Iisalmi on Pohjois-Savossa, mitä helvettiä te teette täällä. Ja sekin oli siis Janne Iisalmesta ja mä muistin kyllä, koska tämä Janne oli sit myös

203 Petra Lähteen & Laura Tätilän yhteishaastattelu, 7.5.2018.

niin ku mun ex-poikaystävän iisalmelaise kaveri. Ja sitten me niin ku lähettiin kaikkien Iisalmen Jannejen kanssa jatkoille.²⁰⁴

Ravintola Three Beersissä ei siis ollut mitenkään tavatonta kohdata ulkopaikkakuntalaisia ja jatkaa iltaa eteenpäin. Toisinaan tosin nuorten opiskelijoiden Ylioppilaskylässä järjestämät jatkot saattoivat riistäytyä käsistä. Deniz Kacar kertoo Akateemisen Gangsta rap-seuran (TAGS) ensimmäisistä baaribileistä ja niiden jatkoista seuraavaa:

Joo me pidettiin täällä tota Turun Akateemisen Ganstarap-seuran ensimmäiset tämmöset niin ku baaribileet aikoinaan. Ja siin oli sit illan aikana monta dj:tä ja sit vähän jotain open micikiin. Siin oli jotai räppärei heittämäs vähä huonoa jurrista freestylei. Ja sit illan päätteeks, kun pilkku tuli niin mä sit siin niin ku vähän vitsillä heitin siihen openmicikkiin, et jes et kiitti kaikille täst illasta ja et, et tota jatkot on meikän luona ja kaikki on tervetulleita. Ja siinä sit lähettiin kavereitten kans etenemää kohti mun kämppää ja sit huomasin kauhukseni mun takaa siält tulee sit peräs ihan tolkuton määrä jengii, jengii täältä. Ja mähän asuin silloin siin kaksykyneliöises Yo-kylän yksiössä. Ja sit, me, kun ne bileet siin joutu levittäytyy niin ku sielt mun asunnost siihe luhtikäytävälle ja porraskäytäviin ja tällai. Ja seuraavana aamuna sit kuumotteli iha hirveesti sitä, et nyt, nyt niin ku salee tulee häätö niin ku, et tää oli tässä tää mun Yo-kylä asuminen, mut ei, ei siit tullu ees vihasta lappua, et se oli, meni ihan kivasti et ne oli hyvät bileet.²⁰⁵

Three Beersin onnistuneen ravintola-annoksen voi nähdä johtaneen eräänlaiseen sosiaaliseen kiertokulkuun. Aluksi opiskelija lähti pienestä yksiöstään Three Beersiin nauttimaan ravintolan ravintola-annosta ja sosiaalisia kohtaamisia löydettyään oli kiinteämmin osa Three Beersin yhteisöä. Valomerkin tullessa oli palattava alkupisteeseen ”itsemurhayksiöön” yksin tai seurassa. Kun sosiaalisesta kanssakäymisestä ei malttanut luopua ja alkoholi oli madaltanut kynnystä, pieni yksiökin jatkopaikkana oli parempi vaihtoehto kuin jättää ilta kesken. Osa onnistunutta ravintola-annosta pyrittiin näin siirtämään yksityisasuntoon. Toisaalta paluu asunnolle porukassa, varsinkin tuhdissa humalassa, saattoi olla myös turvallisempi vaihtoehto seuraavaa aamua ja pankkitiliä ajatellen. Suihkuun nukahtaminen aiheutti vuosittain vuoteen 2015 mennessä 10-20 vesivahinkoa Turun Ylioppilaskyläsäätiön asunnoissa ja säätiö alkoi vuonna 2015 asentaa asuntoihin lattiakaivoja kaksinkappalein.²⁰⁶ Uninen

204 Anita Hartikaisen & Juha Väisäsen yhteishaastattelu, 23.4.2018.

205 Deniz Kacarin, Aatu Pyy, Miika Rusin & Simo Sakari Soukkasen yhteishaastattelu, 28.5.2018.

206 Sarita Blomqvist, Yo-kylä varautuu suihkuun sammahtaviin opiskelijoihin: ”Harvemmin kukaan

suihkuun torkahtanut opiskelija todennäköisemmin heräsi ennen vahinkoa, jos asunnossa oli muitakin.

Toisille asiakkaille Ravintola Three Beersin ravintola-annos jatkui ”itsemurhayksiöiden” lisäksi Caribia-hotellin liepeillä 1990-luvun lopulla. Posankan ja hotellin välissä oli suuri hiekkamonttu, joka syksyisin täyttyi vedestä ja muodosti ikään kuin hiekkarannan. Paikka tunnettiin ”Reparin Rivierana” ja toisinaan asiakkaat lähtivät porukassa hiekkamontun reunalle pussikaljoille ja pussin tyhjennettyä palasivat Three Beersiin.²⁰⁷ Mielenkiintoista tässä on se, että tietystä miehestä Ravintola Three Beers liitettiin siihen varsinaisesti liittymättömään paikkaan nimeämisen kautta.

Tarinoita Trebarista -dokumentin haastatteluja kuvatessa haastateltavilla oli jo tiedossa, että Ravintola Three Beers tulisi lopettamaan toimintansa silloisessa muodossaan. Mahdollinen toiminnan jatko toisissa tiloissa oli vielä epävarmuuden peitossa, mutta sekään ei näyttänyt todennäköiseltä. Yksi harvoista kysymyksistä, joka miltei kaikille haastatelluille esitettiin, oli tuntemukset Ravintola Three Beersin toiminnan loppumisesta. Haastatteluissa nousi esiin selvästi kaksi toistuvaa teemaa.

Ensimmäinen teemoista oli huoli tulevista opiskelijoista, suorituskeskeisyydestä nuoruuden kokemuksen kustannuksella, opiskelijoiden itsevalitun sosiaalisuuden mahdollistavan tilan puutteesta ja Turun ylioppilaskylän muuttumisesta ”nukkumalähiöksi”. Laura Tätilä pohdiskelee opiskelijakulttuuria Three Beersin lopettamisen jälkeen:

Kyl mua se harmittaa, et Trebari, Trebari menee ja sit varsinki et ku ei mittään tietoo et tuleek mitään baarii siis ihan silleen et itte nyt sai sen sit sit sen ylioppilaselämänsä elää ja oli Trebari ja se oli hiano asia, mut et kumminki sitä niin ku näit tuleviiki yliopilait sillai ajattelee, et mimmone niin ku tää ylioppilaskulttuuri ylipäänsä on, jos niin ku Ylioppilaskyläkin on sellane paikka mis käydää nukkumas et... Ja just et ku asu semmoes kaheksantoist neliön kopperos niin kyl se oli ihan sillee niin ku henkisesti tärkeää, et on joku paikka mihin, mikä on siin kotii lähel, et mihi voi vaan mennä pistäytymään ja just, no itte o Turust et on aina tiätenki ollu kavereit tääl mut et niin ku et siäl on

onnistuu peittämään kaksi lattiakaivoa”, *Ylen verkkouutiset* 12.8.2015. <https://yle.fi/uutiset/3-8218403> [haettu 16.4.2020].

207 Pekka Kortein suullinen tiedonanto, 4.1.2020.

kumminki tutustunu ihmisiin ja miättii just niit jostai ympäriinsä muuttaneit niin ihmisiin niin se on semmone niin ku sosiaalinen paikka kuitenkin ja niin ku sen asunnon jatke. Niin ku olohuoneeks sitä täätty sanottiinki. Nii se tosiaan niin ku kyl Ylioppilaskylä tarvii semmose yhteisen olohuaneen. Ei siit mittään tuu, et ihmiset asuu vaan niis pikkukoperoissaan ja sit se o niinku siinä.²⁰⁸

Myöhemmässä kohtaa haastattelua Tätilä pohtii 2010-luvun lopun opiskelijuuden tilaa:

Et sitä surkuttelee niit nykyisii opiskelijoit ja sitä semmost yleisestiki nää kaikki opiskelijatoimeentulo heikennykset ja kaikki tutkimusvaatimusten tiukennukset eli ne vähentää mahdollisuut ihmisel viättää sitä ainutlaatuist nuaruuttaan.²⁰⁹

Petra Lähde kommentoi Three Beersin sulkemista:

Et on se ny sukkelaa, et ihmiset muuttaa ties mist niinku tonne Yo-kylää piäniin kämppiin eikä tunne oikei ketää. Sit niil ei oo mitää mestaa mihi voi mennä sillai vaa hengailee, koska ei mun miäst Trebari nyt kuitenkaa oo sellane baari ollu, et, et sinne olis tarvinnu mennä niinku dokaa tai jotenkin pitää erityisest alkoholinkäytöst. Et, et siäl on ollu kaikennäköst puuhaa.²¹⁰

Petri Ronimus pohdiskelee samankaltaisia asioita:

Se o sääli. Se o tosi sääli, koska tää, tää paikka tai siis Yo-kylä tarvii ehdottomasti jonku kantapaikan... Tää oli sellane niin ku henkireikä ja tosissaan niin ku asunnonjatke tavallaan monille. Et, eihän, Eihän kaikki dokannu koko ajan. Vaan tääl tavattiin niin ku tavattiin kavereita tai tehtiin erilaisia asioita myöskin niin ku, että vapaa-ajalla... Ja sit oli kaikkee liikuntatoimintaakin, just tää, just tää pesäpallohomma ja sit kaikkee muuta oli. Roolipelei sun muit tälläsii Dungeons and Dragons... Et se on sääli, jos ne lopettaa tai siis sit ku tää nyt nähtävästi loppuu, et jos tänne ei tuu mitään vastaavaa niin kyl se niin ku ison aukon jättää tänne.²¹¹

Jarmo Lundren ja Mikko Kuusto pohdiskelivat opiskelijoiden tilaa ja ajatusta Three Beersin lopettamisen taustalla:

Ja on se nyt tietenki höhlää, et ajatellaanko sitä et niin ku nykyopiskelija, jolla ei ole enää rahaa eikä... Ne on niin tehokkaita ja tota vastuuntuntoisia, että ne vain opiskelee...Ne ei koskaan käy kaljalla...

208 Petra Lähden & Laura Tätilän yhteishaastattelu, 7.5.2018.

209 Petra Lähden & Laura Tätilän yhteishaastattelu, 7.5.2018.

210 Petra Lähden & Laura Tätilän yhteishaastattelu, 7.5.2018.

211 Petri Ronimuksen haastattelu, 4.3.2018.

Mikko Kuusto välikommentoi:

Ei, ei. Tai muu-, muullakaan vapaa-ajanvietolla.

Lundgren jatkaa:

Niin siis mitä vapaa-aika? Öisin luetaan ja päivisin suoritetaan.²¹²

Huolet ovat hyvin samankaltaisia, joita Nyyti ry:n puheenjohtaja Antti Aro esitti jo 1990-luvulla kirjoittaessaan 1980-luvun alun korkeakoulujen tutkintouudistuksen vaikutuksista. Aro esitti, että opiskelun tehostaminen tapahtui liian usein opiskelijan psykososiaalisen kehityksen kustannuksella. Moni opiskelija jäi yksin, sillä työelämän ja opiskelujen jälkeen aikaa ei juuri jäänyt yhteisölliseen toimintaan osallistumiselle.²¹³

Haastateltavien kohdalla toisinaan Three Beersin lopettaminen ikään kuin symboloi suorituskeskeisen ilmapiirin aiheuttamia huolia ja lopettaminen herätti huolta tulevista opiskelijapolvista. Haastatellut entiset opiskelijat miettivät muuttuuko opiskelijaelämä täysin liukuhihnasuorittamiseksi ja jäävätkö tulevat opiskelijapolvet paitsi elämänvaiheeseen kuuluvasta nuoren aikuisuuden kokemuksesta. Jääkö näiltä tulevilta opiskelijapolvilta kokematta yhteisöllisyyden mahdollistama sosiaalinen ja henkinen kasvu ja onko heillä enää paikkaa mihin mennä ”itsemurhayksiön” seinien kaatuessa niskaan, jos Turun ylioppilaskylä muuttuu ”nukkumalähiöksi”. Petra Lähde pohtii Ravintola Three Beersin merkitystä sosiaalisen- ja henkisenkasvamisprosessin tukijana ja mahdollistajana.

Niin ja se muutenki semmonen niin ku et on eri aloilt ihmisii niin ei välttämät yliopistolt, vaan, vaan erilaisii opiskelijoit ni niin tota on se nyt kuitenkin osa semmost ikään kun kasvamisprosessii, joka joka toivois sit jotenki olevan mahdollist muilleki.²¹⁴

Toinen selkeä esille noussut tema oli huoli ravintola-annoksen täydellisestä muutoksesta mikäli Three Beersin tilalle avattaisiin ketjuravintola tai tuleva toiminta

212 Mikko Kuuston & Jarmo Lundgren yhteishaastattelu, 28.4.2018.

213 Mäki-Tarkka & Romunen 2001, 8.

214 Petra Lähden & Laura Tätilän yhteishaastattelu, 7.5.2018.

muuttaisi kokonaan muotoaan. Tero Nummilla, Jukka Kähönen ja Petra Lähde ilmaisivat näkemyksensä muutoksen mahdollisuudesta:

Tässä ei mikään ketjuravintola tuu ikinä pärjäämään. Tää vaatii sellasta, että omistajat ovat osa porukkaa.²¹⁵

Se vaatis tommosen yksityisen pubin mikä Three Beers on ja tommosen sitoutuneen henkilökunnan. Eikä mikään, ei, ei-,eikä se tuu onnistumaan, jos siäl tota, jos, jos, jos se on tämmönen mi-,mikskä sitä nyt sanois... Et omistajat eivät ole paikalla, vaan siäl on vaa joku vastaava, jol ei oo siltaval niin ku mitään henkilökohtasta siinä mukana.²¹⁶

Niin et siin ajatellaan et se jotenki jotain sit lämmittää suuresti, et tähän tulee nyt muuta toimintaa mut ei en mä oikein nää et mikä sen voi korvata sellai, semmosen, semmosen vapaan ympäristön.²¹⁷

Yhtä lailla kuin kanta-asiakaskunta myös baarin omistajat vaikuttavat ravintolan ravintola-annokseen. Omistajien ja kanta-asiakkaiden kaverillinen suhtautuminen toisiinsa vahvistaa ravintolan yleistä ilmapiiriä. Yleisen ilmapiirin ollessa toverillinen se edesauttaa myös muita satunnaisempia tai uusia asiakkaita lähestymään yhteisöä. Ravintolan viimeiset omistajat Loijas ja Saksi olivat osa porukkaa myös siinä mielessä, että he omakohtaisesti entisinä korkeakouluopiskelijoina tunsivat opiskelijoiden arjen. Loijaksen ja Saksin käsien jäljet näkyivät Ravintola Three Beersissä, joka teki siitä persoonallisen sisustuksineen, soittolistoineen ja harrastusmahdollisuuksineen. Tässä mielessä pelko ketjuravintolakorvaajasta on perusteltua, koska näissä harvemmin omistajat ovat itse tiskin takana töissä eikä palkollisella vastaavalla ole välttämättä kovinkaan paljoa mahdollisuutta vaikuttaa ravintolan yleisilmeeseen tai ilmapiiriin eikä näille välttämättä muodostu kovinkaan henkilökohtaista sidettä työpaikkaansa. Toisin sanoen yksittäisen baarin omistajilla on enemmän henkilökohtaista panosta mukana ravintolassa, joka ilmaisee myös heidän persoonaansa sen tiloissa, tavoissa ja yleisilmapiirissä. Parhaimmillaan yksittäisen baarin omistajille kyseinen ravintola on elämäntyö, joka näkyy erityisenä huolenpitona omasta paikastaan ja sen asiakkaista. Tällaisia baareja voi ajatella vähän samalla tavalla kuin persoonia: niillä on omat musiikkimakunsa, käyttäytymismallinsa, harrastuksensa, sosiaaliset verkostonsa ja

215 Tero Nummilan haastattelu, 7.6.2018

216 Jukka Kähösen haastattelu, 15.6.2018.

217 Petra Lähteen & Laura Tätilän yhteishaastattelu, 7.5.2018.

erityispiirteensä.

Ravintola Three Beers tarjosi moninaisille ihmisille itsevalitun sosiaalisen kolmannen tilan toimintavuosinaan eikä se rajoittunut vain opiskelijoihin. Tilassa korostui tietynlainen valinnanvapaus, joka säilyi kunhan osasi käyttäytyä ja ottaa muut huomioon. Ravintola mahdollisti ja tuki nuorten aikuisten sosiaalisen- ja henkisenkasvamisenprosessia mahdollistamalla kohtaamiset turvallisessa ympäristössä, joista syntyi ystävyys- ja parisuhteita. Edellä käsitellyt seikat osoittavat, että Three Beers koettiin näiden ”itsemurhayksiöiden” jaettuna olohuoneena tai asunnonjatkeena ainakin kolmella eri vuosikymmenellä. Three Beersissä alkoholinkäyttöä ei myöskään koettu keskeiseksi toiminnaksi, vaan enemmänkin sosiaalisen kanssakäymisen sivutuotteeksi. Seuraava luku kertoo Ravintola Three Beersin harrastajayhteisöistä ja käsittelee myös ravintolan omistajien panostusta harrastustoimintaan.

3.3 Ravintola Three Beers ja harrastajayhteisöt

Ihmisen perustarpeisiin kuuluu kokemus yhteisöjen osana olemisesta.²¹⁸ Nyyti ry on vuodesta 1984²¹⁹ alkaen pyrkinyt edistämään opiskelijoiden mielenterveyttä ja vahvistamaan opiskelukykyä sekä teettänyt aiheisiin liittyviä materiaaleja.²²⁰ Vuoden 2001 Nyyti ry:n esikartoittavassa raportissaan käsiteltiin opiskelijoiden kokemusta ainejärjestöjen yhteisöllisyydestä syksyllä 2000. Opiskelijoiden elämänvaiheen kohdalla yhteisöihin kuulumisen parhaimmillaan vahvistaa kokemusta elämännhallinnasta ja auttaa itsenäistymään. Elämän eri vaiheissa yhteisöt voivat tarjota turvaa, tunnetta yhteenkuuluvuudesta ja vertaistukea. Parhaimmillaan yhteisön osana oleminen edistää mielenterveyttä ja antaa keinoja kohdata tulevaisuuden haasteita. Yhteisöissä myös kasvetaan sosiaalisesti mikä opiskelijoiden elämänvaiheessa valmentaa myös tulevaisuuden työyhteisöissä toimimiseen.²²¹ Yliopistoilla on riittänyt yhteisöllisyyden tarjontaa esimerkiksi opiskelijajärjestöjen muodossa.²²² Kuitenkin jo 1980-luvulta asti yhteisöllinen toiminta on menettänyt kiinnostavuuttaan yksilöä ja yksityisyyttä

218 Mäki-Tarkka & Romunen 2001, 10.

219 Mäki-Tarkka & Romunen 2001, 8.

220 Nyyti ry:n kotisivu. <https://www.nyyti.fi> [haettu 16.4.2020].

221 Mäki-Tarkka & Romunen 2001, 7 & 10.

222 Ks. Esim. Turun yliopiston ylioppilaskunnan kotisivut, Järjestöt-osio: <https://www.tyy.fi/fi/jarjestoille/jarjestot> [haettu 16.4.2020].

korostavien arvojen myötä yliopistojen yhteisöissä.²²³ Tästä huolimatta opiskelijajärjestöt ovat yhä aktiivisia ja ne vetävät aktiiveja yhä puoleensa.²²⁴ Järjestötoiminta ei kuitenkaan välttämättä ole kaikkia varten ja yhteisön osana olemisen tarvetta voidaan hakea esimerkiksi yliopiston ulkopuolisten ryhmien kuten harrastajayhteisöjen parista.

Vuosina 2005–2018 kolmella eri mantereella²²⁵ lautapelaajayhteisöjä kenttätutkimuksena tutkinut Piotr Konieczny tarkastelee harrastustoiminnan sosiaalista puolta ja harrastustilan merkitystä artikkelissaan *Golden Age of Tabletop Gaming: Creation of the Social Capital and Rise of Third Spaces for Tabletop Gaming in the 21st Century*. Konieczny tutkimat ryhmät kokoontuivat pelaamaan kolmansissa tiloissa, jotka hän jakoi kolmeen kategoriaa, joista yksi oli baarit ja kahvilat. Asialleen omistautuneen tilan tunnisti henkilökunnan kyvystä ja halukkuudesta selittää sääntöjä, sopivasta valaistuksesta ja pelaamiselle soveltuvien pöytien koosta, sekä tilan omasta pelivalikoimasta.²²⁶ Sosiaalinen kanssakäyminen ja uusien ihmisten kohtaaminen olivat keskeinen osa harrastuksia. Piotr Konieczny käsittelee harrastustoimintaa sosiaalisen pääoman kerryttämisen kautta ja tutkimissaan harrastusryhmissä harrastuksen sosiaalisen puolen merkitys nousi keskeiseksi. Konieczny mukaan ryhmät olivat yllättävänkin äänekkäitä ja keskustelunaiheet vaihtuivat hyvinkin lennokkaasti itse harrastuksesta täysin toisiin, kuten politiikkaan, samalla tavalla kuin baaripöytäkeskusteluissa. Uusi harrastaja joutui toki käymään läpi sosiaalisia rituaaleja hakeutuessaan ryhmään ja jakamaan itsestään muutakin kuin itse tekemisen kohteeseen kiinteästi liittyviä asioita. Lopulta ajan kanssa harrastuksen parissa vietetty aika muodosti ryhmään hakeutuneesta yksilöstä osan ryhmään ja näin muodostui ystävyysuhteita. Tähän liittyi myös luottamuksen rakentuminen, jota pelaajaryhmissä ilmaistiin esimerkiksi uskaltamalla jättää, usein kalliitkin, harrastusvälineet hetkeksi muiden huomaan. Luottamus ja jaetut kiinnostuksen kohteet loivat jäsenien välille sympatiaa, joka johti ystävyysuhteiden syntymiseen ryhmän sisällä. Ystävyysuhteet

223 Mäki-Tarkka & Romunen 2001, 8.

224 Esimerkiksi vuonna 2016 pelkästään Turun yliopiston ylioppilaskunnan alaisuudessa toimii 140 opiskelijajärjestöä. Turun yliopiston ylioppilaskunnan kotisivut, Järjestöt-osio: <https://www.tyy.fi/fi/jarjestoille/jarjestot> [haettu 16.4.2020].

225 Konieczny tutki lautapelaajayhteisöjä Yhdysvaltain Pittsburgissa, Etelä-Korean Seolissa ja Puolan Katowicessa. Konieczny 2019, 199–200.

226 Konieczny 2019, 206.

taas johtivat kollektiiviseen viihtymiseen ja keskinäiseen kunnioitukseen.²²⁷ Jossain tapauksissa harrastustapahtumissa käymisen syy oli pääasiallisesti ystävien tapaaminen ja tunne yhteisön hyväksynnästä.²²⁸ Toisinaan myös parisuhde löytyi harrastajaryhmän sisältä.²²⁹ Nämä Konieczny tekemät havainnot tutkimistaan harrastajaryhmistä tulivat esiin myös Ravintola Three Beersin harrastajayhteisöissä.

Ravintola Three Beersissä toimi monta aktiivista harrastajaryhmää, jotka ikään kuin loivat pienemmät alayhteisönsä ravintolan isomman yhteisön sisään. Ravintolassa toimi muun muassa hyvin aktiivinen Go-pelikerho ja biljardiporukka. Pääsääntöisesti viikonloppuisin Three Beersissä oli myös deejii- ja elävän musiikin -toimintaa, jotka voi nähdä osana Turun musiikillisen kentän yhteisöä. Myös lautapelaamisharrastus oli tuttu näky Three Beersin illoissa. Three Beersissä kävi aktiivisesti eri lautapeliporukoita, joista aktiivisin lienee Turun yliopiston vaihto-opiskelijoiden järjestämät viikoittaiset peli-iltamat. Ravintolan entinen toimitusjohtaja Sami Saksi, joka ehti seurata ravintolan ilmapiiriä useita vuosia ensin asiakkaana, sitten työntekijänä ja lopulta omistajana, kuvaili Three Beersin olohuonemaisuutta ja siellä harrastamisen monimuotoisuutta seuraavasti:

Tää on baari, mut en mä jaksaa tääl käydä ainaskaan enää juomas pelkästää kaljaa. Mä käyn pelaamas biljardii niin usein kuin mahdollista, mut se on aika harvoin nykyään valitettavast. Mut aika monel ihmisel tää on paikka mis harrastetaan. Eli on Gon-pelaajat. Ne käy maanantaisin ja torstaisin ja vähä perjantaisin ja pitävät turnauksia täällä. Ja sit on lautapelailijoita ja ennen vanhaan heitettiin tikkaa. Sillo mäkin alotin täällä niin heitettiin filippiiniläisten kans tossa joka päivä pual viidest eteenpäin ja opittiin kaikenmaailman filippiiniläisii ruakareseptejä, jotkut paremmin ja jotkut huanommin ja myöskin kuultiin, että joku oli ollut yliopiston tohtori ja nyk... entinen sissi. Ja tällasii tarinoita, mut mitä tääl, tääl niin ku tänne vaan tehdään, tääl tehdään graduja jaja ollaan. Se alkoholi on aika pieni osa loppujen lopuksi tätä paikkaa.²³⁰

Ravintola Three Beersin valikoituminen näiden harrastajaryhmien harrastustilaksi johtui osittain siitä, että näihin harrastusmahdollisuuksiin panostettiin omistajien toimesta. Esimerkiksi Tero Sääntti kertoo ravintolan pitkäikäisimmän virallisen harrastajaryhmän Go-pelikerhon alkuvaiheista, jolloin ryhmän jäsenet olivat vielä opiskelijoita, näin:

227 Konieczny 2019, 210–211.

228 Konieczny 2019, 208.

229 Konieczny 2019, 212.

230 Sami Saksin haastattelu, 19.2.2018.

Go tänne baariin, Trebariin on tullu siis mun ja Suutarin Teemun toimesta aikoinaan. Baarin silloselta omistajalta JP:lta kinuttiin niin kauan, että se suostu ostamaan setin ja ruvettiin sitte siinä pelailemaan. Tää tapahtu vuonna kakstuhatta [2000] joskus siinä keväällä.²³¹

Säntti avaa tilannetta tarkemmin myöhemmässä vaiheessa haastattelua:

Joo, täällä Trebessä varmaan ruvettiin aluksi pelailemaan sen takia, että tänne tosiaan saatiin paikan omistaja ostamaan se lauta. Ja myöhemmin ehkä syynä on ollut se, että täsä kerhon alkuaikoina toiminta oli saksalaisella seurakunnalla ja siellä nyt ehkä ei ollut niin ku parhaat mahdolliset tilat tämmöselle toiminnalle. Lisäksi meistä aika moni on pikkusen tuon oluen perään, että Treben hyvä olutvalikoima on auttanut myös asiaa.²³²

Harrastustoiminnan tukeminen omistajien toimesta oli aktiivista myös Sami Saksin ja Lassi Loijaksen omistajuuskaudella (2011–2018). Sekä Saksi että Loijas harrastavat molemmat biljardia, joka merkitsi sitä, että harrastusvälineet olivat laadukkaita, niistä pidettiin huolta ja niitä huollettiin. Omistajat itsekin käyttivät toisinaan asiakkaiden käyttämiä välineitä ja harrastajan harjaantuneen otteen avulla tiesivät, milloin välineet olivat huoltoa vailla. Satunnainen kävijä ei siis saanut käteensä pelaamista vaikeuttavaa vuosien lätkimisen syömää biljardikeppiä tai joutunut pelaamaan yhtä lailla pelaamista vaikeuttavalla läikkyneiden juomien tahrinalla veralla, vaan sai eteensä välineet, jotka aktiivinenkin harrastaja hyväksyisi. Lisäksi sääntöjen tunteminen tuki harrastajaryhmiä. Toisinaan omistajat kävivät ratkaisemassa, joskus kiivaastikin, riitaantuneita pelitilanteita.²³³

Lautapelaamisen puolella harrastajan katse näkyi Ravintola Three Beersin lautapelihyllyssä. Loijas on pitkän linjan lautapeliharrastaja, joka pyrki pitämään huolta pelihyllyn kunnosta ja tasosta. Three Beersin pelihyllystä löytyi tyypillisten baaripelien, *Scrabblen*, *Trivial Pursuitin* ynnä muiden miltei kaikkialta löytyvien lautapelien lisäksi selvästi harrastajille suunnattuja pelejä. Tällainen esimerkki on *Agricola*, joka on harvinainen näky Turun baarien lautapelihyllyissä. Loijas myös päivitti Three Beersin lautapelihyllyn Ravintola Proffan kellarin pitkäaikaisen lautapeliharrastajaryhmän

231 Tero Säntin haastattelu, 9.4.2018.

232 Tero Säntin haastattelu, 9.4.2018.

233 Lassi Loijaksen suullinen tiedonanto, 3.3.2020.

Proffan Lautapeliseuran avustuksella vielä Three Beersin viimeisenä toimintavuotena. Tavoite oli koota pelihylly, jossa olisi sekä tyypillisiä baaripelejä että helposti lähestyttäviä nosteessa olevia lautapelejä ja lisäksi myös harrastukseen vihkiytyneiden suosimia pelejä. Three Beersin toiminnan viimeisenä vuotena järjestettiin myös kaikille avointa *Trebe Pelaa!* -tapahtumaa kuusi kertaa, jossa Loijas oli osallisena. Tapahtumien tavoite oli luoda helposti lähestyttäviä iltamia, jossa niin kokeneemmat harrastajat kuin aloittelijatkin voisivat kohdata toisiaan harrastuksen parissa sekä paikata Turussa valinnutta lautapelaamiseen soveltuvien helposti lähestyttävien tilojen tyhjiötä. Toiminta oli melko aktiivista, mutta se kuihtui sulkemiseen liittyvien käytännön ongelmien myötä ja viimeinen iltama järjestettiin huhtikuussa 2018.

Tästä harrastusmahdollisuuksien monimuotoisuuden näkökulmasta Ravintola Three Beersia voi tarkastella ikään kuin aikuisten monitoimitilana, jossa alkoholinkäyttö oli toki sallittua muttei pakollista ja enemmänkin oheistoimintaa harrastamisen yhteydessä. Ravintola tarjosi harrastajaryhmille ja ahtaasti asuville opiskelijoille harrastamiseen vaadittavat tilat. Entinen työntekijä Sakari Lemmetyinen tiivistä asian hyvin:

Yleensä ajatus siitä, että opiskelijat ei haluais käydä pubissa tai baarissa. Missä maailmassa ikinä on ollut sellaisia opiskelijoita, jotka ei haluais käydä ulkona. Jos kukaan on koskaan käynyt näissä Ylioppilaskylän mitkä no... Sattumalta nyt on nimeltäänkin itsemurhayksiöitä ni eihän kukaan voi viettää aikaa. Jos haluat tota noin niin kaverin kans lautapelejä se ei vaan oo fyysisesti mahdollista, koska se *Monopoly* ei mahdu sinne huoneeseen.²³⁴

Toisinaan niinkin yksinkertaiset asiat kuin esimerkiksi tilanpuute vaikuttivat siihen, että Three Beersistä muodostui Ylioppilaskylän yhteinen harrastustila, jossa oli tilaa isommille ryhmille ja välineitä eri harrastuksille sekä harrastustoimintaan myötämielisesti suhtautuva henkilökunta. Toisaalta myös Three Beersin sijainti Turun ylioppilaskylän keskiössä vaikutti siihen, että opiskelijoiden oli helppo siirtyä harrastamaan peli-, ja pelaajatilaa vaativia harrastuksiaan Three Beersiin. Ravintola sijaitsi kuitenkin melkein naapurissa.

Oikeutetusti ”Three Beersin kantabiljardistiksi” itsensä esittelevä Tero Nummilla oli

234 Sakari Lemmetyisen haastattelu, 27.3.2018.

ainoa Ravintola Three Beersin biljardiyhteisöstä, joka suostui haastateltavaksi. Mielenkiintoista on sekin, että vaikka biljardiin voi liittyä uhkapelaaminen ja laji on pitkään tästä maineesta kärsinytkin²³⁵ Nummilla ei missään kohtaa kuvaillessaan Three Beersin pelaajakuntaa tai itse harrastusta kommentoi uhkapelielementin tuomaa jännitystä. Se siis tuskin oli yhteisölle keskeinen osa itse harrastusta, mikäli se liittyi harrastustoimintaan alun alkaenkaan. Sen sijaan Nummilla kuvaa harrastamisen tarkoitusta seuraavasti:

Tää on aika monelle ollu sellane työpäivien kautta opiskelun kautta joutenolon henkireikä. Eli sillon kun tuntuu siltä, että haluaisi illalla hyvää seuraa, rentoutumista, myös kiukunpurkamista niin biljardi.²³⁶

Edellä mainitun tavoin Nummilan kommentit yhteisöstä ja yhteisestä harrastuksesta keskittyvät lähinnä harrastuksen sosiaaliseen puoleen. Nummila kuvailee Ravintola Three Beersin biljardinharrastajien yhteisöllistä puolta näin:

Noh, ehkä myöskin tää on monelle ollu sellanen ensimmäinen paikka missä on päässy tän lajin pariin. Ja sitte, jos ajattelee niin täällä on kuitenkin ihmisiä, jotka on kakskytvuatta hakannu tätä lajia onnistuneesti. Ja sitten tääl on kuitenkin se toinen puoli, että aika monta sellasta, mikä on ollut ensin tässä katsojana niin ne on sitte houkuteltu lajin pariin.²³⁷

Harrastustoiminta ja yhteiset kiinnostuksen kohteet tuovat ihmisiä yhteen varsinkin ennestään tuntemattomien kesken, kuten edellisessä alaluvussa mainittu Ksenia Virtanen kertoi tutustumisestaan *Go*-peliin ja pelin ympärillä olleeseen yhteisöön entisen omistajan Tynin vinkin avulla.²³⁸ Myös Three Beersin biljardiyhteisössä tämä sama ilmiö toistui. Nummila avaa lisää Three Beersin biljardinharrastuksen sosiaalisesta puolesta:

Tää yleisfiilishän, eh, liikaa sitä nyt toistamatta on todellakin sellanen kaverillinen. Siin on jotain sellasta niin kun, et helppo muodostaa itselleen uus kaveripiiri. Et kaikennäköistä hyypiöö on tosta ovesta tullu, itsekin mukaan lukien, ja aika nopeesti, jos vaan itse saa suunsa auki niin täältä löytää kyllä

235 Grahn 2003, 36 & 52.

236 Tero Nummilan haastattelu, 7.6.2018.

237 Tero Nummilan haastattelu, 7.6.2018.

238 Ksenia Virtasen haastattelu, 9.4.2018.

juttuseuraa, peliseuraa, kaikkee seuraa.²³⁹

Nummilan sanoin tärkeää on myös harrastajayhteisön yleinen ilmapiiri, johon vaikuttavat yhtä lailla ravintolan henkilökunnan sekä asiakkaiden asenne tilaa kohtaan, toisin sanoen ravintolan oma ravintola-annos. Ravintola Three Beersissä sai toki olla humalassa, mutta häiriökäyttämistä ei suvaittu lainkaan, sillä se oleellisesti vaikuttaa ravintolan yleiseen ilmapiiriin. Ravintolan entinen työntekijä Sakari Lemmetyinen kertoo opiskelijaystävällisempään ilmapiiriin panostamisesta Jukka-Pekka Tynin omistajuuskaudelta näin:

Tää oli sillo enemmän semmonen perinteisempi lähiöbaari. Et, täällä oli ehkä vähän raffimpi, raffimpi meno kaiken kaikkiaan ja JP:lle tuli sitten semmone idea silleen, et saataskohan me opiskelijat viihtymään täällä paremmin et, jos tehdään oikein kunnollinen siivous. Ja siinä sitten oikeestaan ensimmäinen vuos-kaks tehtiin semmosta ihan järjestelmällistä siivousta. Otettiin ihan täys nollatoleranssi kaikkeen perseilyyn. Että tota noin niin ihan kirjaimellisesti niska-persotteella pihalle vanhat juopot ja satunnaiset, satunnaiset tota noin niin häiriköt mitä täällä kävi. Ja aika äkkiä siinä onnistuttiinki, mukavastikki. Että hörhöt on vähän semmosia, että hörhöt vetää hörhöjä puoleensa ja kun saa ne perushörhöt pihalle niin sen jälkeen ne muutkaan hörhöt ei enää halua tulla. Ja saatiin vähän semmonen maine, että tota noin niin ei kannata, ei kannata hörhöillä, koska sitten lentää pihalle.²⁴⁰

Tynin omistajuuskauden ilmapiiriä Ravintola Three Beersissä entinen kanta-asiakas Jukka Kähönen kommentoi Lemmetyisen kaltaisella tavalla:

Eh, Matin ja Sarin jälkeen tuli sitten JP ja Riikka. Ja tota se JP oli tosi mahtava tyyppi. Se, se johti sil taval niin ku rautasella, mutta miellyttävällä otteella. Ja piti siellä hyvää järjestystä ja kuria. Siel sai olla hyvin vapaasti, kun osas käyttäytyä normaalisti. Niin niin, mut et sit ku ylitettiin tietty raja, häirittiin muita asiakkaita tai jotain muuta niin hän puuttu siihen fiksusti sil taval, että ihmiset tykkäs siitä, et se on hyvä et se puuttu siihen.²⁴¹

Tynin omistajuuskauden ilmapiiristä kertoo jotain myös sekin, että baarialan ammattilaiset ja paikallisten parhaiten myyvien baarienomistajat kävivät Three Beersissä keskenään pelaamassa *Backgammonia*, *Shakkia* ja erinäisiä korttipelejä hiljaisina iltoina. Osa syynä tähän vaikutti se, Three Beers oli sopivan kaukana

239 Tero Nummilan haastattelu, 7.6.2018.

240 Sakari Lemmetyisen haastattelu, 27.3.2018.

241 Jukka Kähösen haastattelu, 15.6.2018.

keskustassa ja Three Beersissä sai olla rauhassa, toisin kuin omissa baareissaan, joissa monet tunsivat työntekijät ja omistajan. Toisaalta tähän vaikutti myös se, että Tyni oli pidetty henkilö ravintoloitsijoiden piireissä ja tunsi lukuisia muita ravintoloitsijoita, jotka halusivat osoittaa tukensa Tynin johtaman Ravintola Three Beersin toiminnalle.²⁴²

Seera Luukalla on tarina Saksin ja Loijaksen omistajuuskaudelta, joka kertoo jatkumosta ravintolan ilmapiiriin ylläpitämisestä myös omistajavaihdojen jälkeen:

Mä olin... Mä oon ollu kaks kertaa ollu tääl tekemäs tyävuoroo, niin et kerran ollu töissä, ku tuli epätoivottu asiakas²⁴³ ja se sano sit Sampulle, että ”anna vaik kymmenen euroo niin mä lähe.” Samppu kaivo kassast kymmenen euroo ja anto hänel ja hän, läh-, lähti.²⁴⁴

Kun ravintola panostaa pääsääntöiseen asiakaskohderyhmäänsä, Three Beersin tapauksessa korkeakouluopiskelijoihin, ravintolan ilmapiiriin ja asiakaskuntansa harrastuksiin, se myös rohkaisee uusia harrastuksista kiinnostuneita asiakkaita tarttumaan niihin sekä ottamaan kontaktia harrastukseen jo vihkiytyneisiin.

Ravintola Three Beersillä oli myös kytkös Turun seudun musiikilliseen yhteisöön. Ravintola tarjosi yleisölle ilmaiseksi elävää musiikkia. Three Beersin tapahtumapolitiikka oli, ettei esiintyviltä artisteilta peritä tilavuokraa eikä asiakkailta peritä pääsymaksua. Esiintyjille tarjottiin artistikaljat esiintymispalkkioksi.²⁴⁵ Elävän musiikin -tapahtumia järjestettiin ravintolassa säännöllisen epäsäännöllisesti koko sen toimintakauden ajan, vaikka ravintolan toiminnan viimeisinä vuosina tapahtumien osallistujamäärät olivat selvästi vähentyneet, joka on ollut yleinen kehityssuunta Turun seudulla 2010-luvulla.²⁴⁶

Tietyllä tavalla kytkös Turun musiikilliseen yhteisöön huipentui

242 Pekka Korteen suullinen tiedonanto, 4.1.2020.

243 Kyseinen henkilö on edelleen tunnettu Turun ravintola-alan piireissä häiriökäyttäytymisestään.

244 Olli Heimon, Noora Hännikkälän, Antti Lehtisen & Seera Luukan yhteishaastattelu Three Beersin Kantisiltana, 2.6.2018.

245 Lassi Loijaksen suullinen tiedonanto, 5.1.2020. Oluet esiintymispalkkiona ovat yleinen tapa Turussa pienempien artistien kohdalla. Artistit voivat toki pyytää sisäänpääsymaksua, jonka saavat itse pitää, mutta 2010-luvun kehityssuunnalla se tarkoittaa pienempää yleisöä artistille tai yhtyeelle.

246 Kehityssuunnasta kertoo paljon se, että vuosikymmenen aikana yhä useampi elävään musiikkiin keskittynyt ravintola on joutunut sulkemaan ovensa.

Läsnäolopakkofestivaalissa, joka järjestettiin kahtena peräkkäisenä vuonna 2004 ja 2005 Three Beersin terassilla. Festivaalin nimen idea piili siinä, että aiemmin Turun yliopiston varsinaissuomalaisella osakunnalla (TVO:lla) tuolloin vielä melko tuntemattomat yhtyeet Multimediakonsultit, Limonadi Elohopea, Asennevammayhdistys ja Kupittaa järjestivät yhteiskeikan ja arpoivat tuleeko paikalle yleisöä lainkaan ja päättivät nimetä tapahtuman Läsnäolopakkofestivaaliksi. Tämä lopulta johti siihen, että tapahtuma järjestettiin Three Beersissä oikeana festivaalina. Jarmo Lundgren kuvailee pilkesilmäistä ideaa näin:

”Niin, siis alunperin siin, se oli, se oli vitsi se, että se on muka festivaali, mut sit siit tuli oikeesti festivaali.”²⁴⁷

Huolimatta siitä, että festivaalit vetivät hyvin yleisöä, festivaalinjärjestäjät olivat motivoituneita jatkamaan sen järjestämistä ja tapahtumat olivat myös ravintolalle tuottoisia, festivaalia ei enää järjestetty kolmatta kertaa. Mikko Kuusto avaa syitä tapauksen taustalla näin:

Ja tota, mut se oli sit myöskin viimeine Läsnäolopakkofestivaali, koska ihmiset tykkäs ja yleisö tykkäs, mutta sitten no... Mä oon sittemmin tutustunu yhteen tyyppiin, joka muutti ihan tohon, ihan tähän viereen tohon noin sillon syksyllä. Alotti opiskelut, silleen et ”Mä oon just muuttanut silleen, et yht’äkkiä tyyliin ensimmäisenä tai toisena viikonloppuna, niin sitte mun etupihalla on festivaalit. Mahtavaa!” Sitte joku menee ja valittaa asiasta eikä sitä saanu enää järjestää.”²⁴⁸

Vielä ravintolan toiseksi viimeisenä lauantaina Three Beersissä järjestettiin Yökylä-rock!-tapahtuma, jossa soittivat Turun ylioppilaskylässä vaikuttaneet artistit. Tapahtuman järjesti Juha Väisänen yhteistyössä Three Beersin kanssa. Tapahtumassa esiintyivät soolona Väisäsen lisäksi, Tommi J. Vieno ja Robert Ensio Niemistö.²⁴⁹ Tapahtumasta löytyy GoPro-kameralla kuvattu tallenne, joka osoittaa tapahtuman vetäneen yleisöä hyvin paikalle.

Ravintolan kytkös Turun musiikilliseen kenttään oli myös aktiivisessa deejii-toiminnassa. Kolmeakymmentäkolmea deejiiä teoksessaan *DJ-Kirja: Näkökulmia*

247 Mikko Kuuston & Jarmo Lundgrenin yhteishaastattelu, 28.4.2018.

248 Mikko Kuuston & Jarmo Lundgrenin yhteishaastattelu, 28.4.2018.

249 Yökylä-rockin Facebook-tapahtuma. <https://www.facebook.com/events/189572778430713/> [haettu 16.4.2020].

suomalaiseen dj-kulttuuriin haastatellut Matti Nives kiteyttää deejiiin roolin yhteisöissä seuraavasti:

Rehellisimmillään ja puhtaimmillaan DJ:nä toimiminen on kaunis asia. Se on toisten tekemän taiteenomaksumista tasolla, jolla siitä tulee henkilökohtaista. Se on tunteen ja oman vaivannäön tuloksena syntyneen asiantuntemuksen jakamista kiinnostuneille sekä yhteistä euforiaa kaiken mennessä putkeen.²⁵⁰

Three Beersissä soitti pääsääntöisesti joka viikonloppu deejii. Tämä toisaalta liittyy artistitoiminnan tukemisen lisäksi myös Suomen aiempaan anniskelulainsäädäntöön. Jotta ravintola sai olla auki kolmeen aamuyöllä, siellä piti olla ”tasokasta viihdeohjelmaa”.²⁵¹ Tosin toimintaa jatkettiin myös lainsäädännön muutoksen jälkeen. Monet kaupungissa yhä soittavat deejit kävivät Three Beersin deejiiit-kopissa pyörittämässä levyjä. Kuuluisin ravintolassa soittaneista deejieistä lienee Bomfunk Mc's -yhtyeestäkin tunnettu Ismo Lappalainen eli DJ Gismo, joka tosin ei ehtinyt haastateltavaksi dokumenttiin aikataulullisista syistä. Three Beersin deejii-koppi oli poikkeuksellista kaupungissa. Yleensä kaupungin ravintoloissa deejii toimii tiskinpäädystä tai muuten avoimessa tilassa, joka toisaalta saattaa haitata työskentelyä. DJ SuperSakarina tunnettu Simo Sakari Soukkanen kommentoi deejii-koppia näin:

Tää tämmönen oma koppi on todellaki harvinaisuus. Näitä ei oo muualla Turussa vaan deejii yleensä operoi jossain baaritiskin pätkällä.²⁵²

Niveksen mainitsema jakamisen elementti yhteisölle näkyi myös ravintola Three Beersin deejieiden toiminnassa. Deejiiit pitivät soittaessaan baarin yhteisön mielessä. Deniz Kacar eli DJ Knatatürk kertoo seuraavasti yleisön huomioon ottamisesta:

Sitä ei oikein ikinä tiedä, et minkä tyyppist niin ku yleisö täs sattuu olemaan. Et saattaa olla joku ilta niin ku, niin ku baari täynnä jengii pelaamas jotain Gota justiinsa, sit sä oot sillai, et okei en mä haluu välttämät häiritä näit tyyypei täl musiikil hirveesti. Et sit soittaa ehkä jotain semmost vähä rauhallisempaa tai jotai sitte.²⁵³

250 Nives 2014, 10.

251 Finlex. Valtioneuvoston asetus alkoholijuomien anniskeluajan jatkamisesta 19.12.2002. 1208/2002. 5 §. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2002/20021208> [haettu 16.4.2020].

252 Deniz, Kacarin, Aatu Pyy, Miika Rusin & Simo Sakari Soukkasen yhteishaastattelu, 28.5.2018.

253 Deniz Kacarin, Aatu Pyy, Miika Rusin & Simo Sakari Soukkasen yhteishaastattelu, 28.5.2018.

Aatu Pyy eli DJ Pyy kommentoi samaa asiaa:

Mul on ollu myös aina niin ku tärkeet se, et täst siis näkee tohon niin ku baaritiskille ja tohon alas, mut se mitä tääl ei ikinä oikeestaan tuu katottuu on toi bilis, bilishuone. Tai tuallahan on kaks biljardipöytää. Niin mä aina jotenkin myös yrittäny miättii ainaki jollain tavalla sitä, et se musa mitä mä soitan sopis myös niin ku biliksen pelaamiseen. Mä en siis ite ees oo mikään niin ku biljardinpelaaja. En mä tiedä mitä biljardinpelaajat haluu kuunnella ja ehkä sitä nyt ei voi yleistää mitä ne haluu kuunnella, mut mul se on aina ollu jotenki niin ku tärkeet myös, et se sopis sellaseen niin ku biljardimiljööseen se musiikki jollain taval.²⁵⁴

Ravintolassa soittaneet deejit pyrkivät pitämään huolen, että heidän toimintansa sopi yhteen myös muun yhteisön toiminnan kanssa ammattitaitoaan ja laajaa musiikillista omistautumistaan kuitenkin unohtamatta. Ravintola Three Beersissä soinut musiikki ei koostunut ajankohtaisimmista listahiteistä, vaan sitä viikonloppuisin pyörittivät asialle vihkiytyneet ammatti- ja puoliammattilaiset. Loijaksen ja Saksin kaudella Ravintola Three Beers ei turvautunut arkisinkaan valmiisiin suoratoistosoittolistoihin tai radiokanaviin, vaan ravintolan työntekijät tekivät itse soittolistat DJ-Online -ohjelmalla lisäämällä tunnisteita, joiden avulla ohjelma löysi tunnelmaan sopivat kappaleet ja muokkasi niistä listat.²⁵⁵

Toisinaan musiikillinen yhteisö jatkui myös Ylioppilaskylän yhteiskeittiöihin. Pekka Korte muistelee, että vuonna 1997 filippiiniläiset tohtorikoulutettavat Casie Villarosa ja Jaime Jimenets asuivat kolme kuukautta Turussa. Kaksikko tuli nopeasti tutuiksi Three Beersissä. Musiikki-ihmisinä tohtorikoulutettavat soittivat Three Beersissä kolme keikkaa satapäiselle yleisölle. Toisinaan he pitivät yhteiskeittiössä illalliskutsuja, joihin kutsuivat Three Beersin asiakkaita ja henkilökuntaa. Villarosa ja Jimenets olivat pidettyjä henkilöitä ja taitavia muusikoita, jotka jättivät ison jäljen senaikaiseen Three Beersin yhteisöön. Korteen mukaan heistä puhuttiin pitkään vielä lähtönsä jälkeen. Korte on kaksikkoon edelleen yhteydessä Facebookin välityksellä.²⁵⁶

Harrastajayhteisöjen yhteydessä voi jälleen nähdä Three Beersin toiminnan samankaltaisuuden Turun ylioppilaskylän alkuperäisen idean kanssa. Ajatus siitä, että

254 Deniz Kacarin, Aatu Pyn, Miika Rusin & Simo Sakari Soukkasen yhteishaastattelu, 28.5.2018.

255 Lassi Loijaksen suullinen tiedonanto, 28.2.2020

256 Pekka Kortein suullinen tiedonanto, 4.1.2020.

opiskeluajan henkilökohtaiset kontaktit ovat lähes yhtä tärkeitä kuin itse opiskelu ja vain osa opiskeluajan kehityksestä tapahtui yliopiston luentosaleissa, ylioppilaskunnilla, osakunnilla ja ainejärjestöissä. Opiskelu-aika nähtiin myös henkilökohtaisen kasvun aikana, joka toteutui yhtä lailla opiskelijan arjessa.²⁵⁷ Yllä mainitut yhteisöt olivat itsevalittuja ja vapaamuotoisia yhteisöjä, jotka ulottuivat ainakin osalla haastatelluista omiin opiskelu-aikoihin, eivätkä ne vaatineet kuulumista esimerkiksi järjestöihin. Näiden harrastajayhteisöjen määrä tukee väitettäni siitä, että Ravintola Three Beers oli aikuisille tarkoitettu monitoimitila, jossa alkoholinkäyttäminen oli harrastamisen ja sosiaalisen kanssakäymisen sivutoimintaa eikä lainkaan pakollista. Harrastustoiminnan myötä syntyi pitkäaikaisia ystävyys-suhteita ja toisinaan myös parisuhteita aivan kuten edellä mainituissa Konieczny'n tutkimissa ryhmissä. Harrastustoiminnan myötä haastatelluille oli syntynyt side harrastajaryhmäänsä, mutta myös itse harrastustilaan, joka loi tilalle sekä henkilökohtaisen että yhteisöllisen merkityksen. Nämä kaikki harrastajaryhmät, kanta-asiakkaiden ja henkilökunnan lisäksi, loivat Three Beersin laajemman yhteisön, joka ei sulkenut satunnaista hyvin käyttäytyvää asiakasta sen ulkopuolelle. Toisin sanoen Ravintola Three Beersin ravintola-annos sisälsi myös kokemuksen yhteisöllisyydestä.

Sulkemisviikollaan Ravintola Three Beersin seinät olivat täyttyneet asiakkaiden muistikirjoituksista olohuoneelleen. Mahdollisesti asiakaskunta löysi kirjoittelusta kanavan purkaa pettymystään sulkemispäätökseen ja ilmaista kaipaustaan ravintolaa kohtaan. Noin kaksi vuotta ravintolan sulkemisen jälkeen Three Beersin tilalla on aidattu rakennustyömaa. Three Beersin yhteisöistä biljardinpelajaat ja Go-pelikerho ovat siirtäneet harrastustoimintansa Ravintola Proffan kellariin, jossa myös lautapeliharrastus on esillä ja yleistä. Myös monet Ravintola Three Beersin kanta-asiakkaat ovat löytäneet tiensä Proffan kellariin. Tähän lienee vaikuttanut se, että Three Beersin entisiä omistajia Loijasta ja Saksia näkee usein Proffan kellarin tiskin takana. Ravintolassa kuulee yhä edelleen muisteluita ja kaipauksen ilmaisuja Ylioppilaskylän entistä olohuonetta kohtaan. Eikä se ole ihme, sillä jokaisen ravintolan ravintola-annos on ainutlaatuinen ja yksilöllinen.

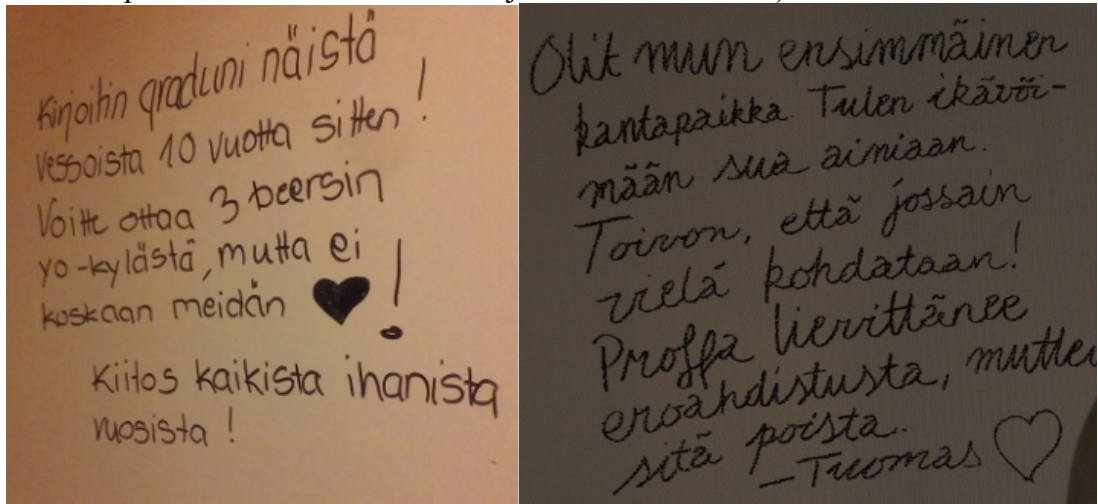
Turun Ylioppilaskyläsäätiön suunnitelman mukaan Tyyssija valmistuu vuoden 2021

²⁵⁷ Lempinen 2001, 80.

lopussa. Rakennukseen ei olla avaamassa baaria.²⁵⁸

Kuva 12. Ravintola Three Beersin alaselin seinä täynnä seinäkirjoituksia ravintolan toiminnan loputtua. (Kuvakaappaus Muuritutkimus ky:n 3d-mallista. Kameraoperaattorit: Arttu Liimatainen ja Akseli Tolvi 2018.)

Kuvat 13 & 14. Esimerkkejä Three Beersin seinille jätetyistä tervehdyksistä. (Kuvaajat: Kuva 13 joku *Tarinoita Trebarista* -työryhmän jäsenistä 2018 ja kuvassa 14 Ikaros Ainasoja 2018.)

258 Tyyssija-rakennusprojektin esittely Turun Ylioppilaskyläsäätiön kotisivuilla: <https://tys.fi/tyyssija> [haettu 16.4.2020].

4. Yhteenveto

29 vuotta on pitkä ikä yhtäjaksoiselle ravintolatoiminnalle. Vaikka Ravintola Three Beers vaihtoikin omistajaa ainakin kolmesti, toiminta jatkui kuitenkin samalla nimellä. Näin pitkään ajanjaksoon mahtuu useita asiakaspolvia. Tämä näkyi myös *Tarinoita Trebarista* -dokumentin haastatteluissa, sillä haastateltujen ikäjakauma syntymävuosikymmenten kohdalla ulottui viidelle eri vuosikymmenelle. Mielenkiintoista tässä on se, että haastattelujen pohjalta Ravintola Three Beers oltiin koettu vuosikymmenestä toiseen Ylioppilaskylän jaettuna olohuoneena sekä ikään kuin asunnonjatkeena aina toimintansa loppuun asti. Three Beersin ilmapiiri tässä mielessä onnistui tarjoamaan ravintola-annoksen, joka veti niin uusia opiskelijoita kuin entisiä ylioppilaskyläläisiä puoleensa vuodesta toiseen. Baariin myös saatettiin palata vuosien jälkeen: olihan se jättänyt lämpimät muistot.

Three Beersin ravintola-annokseen vaikuttivat useat seikat. Paikan sijainti Turun ylioppilaskylässä oli yksi niistä. Sijainti satoi ravintolan historialliseen kontekstiinsa Turun ylioppilaskylään, jonka ylioppilaat olivat itse rahoittaneet ja rakennuttaneet perustamansa säätiön avulla. Lisäksi Ylioppilaskylän alkuperäinen idea oli poikkeuksellisen asukaskunnan yhteisöllisyydessä. Ylioppilaskylää rakennettiin mahdollistaen kohtaamisia risteyskohdissa ja yhteiskeittiöissä, kuitenkin tarjoten myös vetäytymisen mahdollisuuden oman yksiön muodossa. Lähtökohtana oli, että opiskeluaikojen kehitys tapahtui myös opiskelijan arjessa eikä pelkästään yliopiston luentosaleissa, ylioppilaskunnilla, osakunnilla ja ainejärjestöissä. Ylioppilaskylän arjessa käytävillä ja kaduilla kohtasivat eri sukupuolet, eri paikkakunnalta muuttaneet ja eri tiedekuntien sekä eri korkeakoulujen opiskelijat. 9 asunnon käytävän yhteiskeittiöineen oli tarkoitus muodostaa monipuolinen yhteisö, joka edesauttoi opiskelijan sosiaalista kasvua.

Samalla tavalla Ravintola Three Beers muodosti monipuolisen yhteisön, joka tietysti mielessä tosin muodostui itsellään vuosien saatossa. Three Beersin asiakaskunta oli hyvin poikkitieteellistä, monesta eri kansallisuudesta ja korkeakoulusta sekä ravintolan ikäjakauma oli vaihteleva. Ravintolassa pyrittiin myös takaamaan asiakkaille oma rauha näiden näin halutessa ja tämä takasi muun muassa sen, että naisasiakkaat pystyivät

käymään itsekseen Three Beersissä ilman, että he joutuisivat sietämään liian liki tulevia lähestymisyhteyksiä. Three Beersissä sai toki olla suhteellisen vapaasti, mutta häiriökäyttäytymistä ei siedetty lainkaan. Ravintolan turvallinen ja toisaalta rento ilmapiiri edesauttoivat ystävyys- ja parisuhteiden muodostumista. Ilmapiiristä huolehtiminen lisäsi tietyssä mielessä luottamusta myös ravintolan muihin asiakkaisiin, sillä tietynlainen ilmapiiri vetää puoleensa tietynlaisia ihmisiä ja työntää pois toisia. Ilmapiiriin luottaminen lisäsi yhteisöllisyyden kokemusta.

Sijainnilla oli myös fyysisempi merkitys. Ravintolan sijainti Ylioppilaskylän keskiössä merkitsi sitä, että Three Beersiin todennäköisesti päätyi asiakkaita, joilla oli tai oli ollut kytkös korkeakouluelämän. Opiskelijoita yhdisti väliaikaisuuden kokemus, joka ei ainoastaan liity ylioppilaskyläasumisen väliaikaisuuteen, vaan myös elämäntilanteeseen, jossa ollaan matkalla nuoruudesta kohti työelämää, johon liittyy henkilökohtainen kasvu aikuisuuteen. Opiskelijoita yhdistää tavallisesti myös taloudellisen tilanteen niukkuus. Sijainti opiskelija-asuntojen ympäröimän lisäsi todennäköisyyttä kohdata samanhenkisiä ja samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä sekä löytää vertaistuellisia kohtaamisia ravintolan tiloissa.

Ravintolan omistajilla oli myös osuutensa ravintolan ravintola-annokseen. Omistajien henkilökohtainen panos ravintolaan näkyi ravintolan tilassa, tavoissa, äänimaisemassa ja yleisilmapiirissä. Omistajien ja kanta-asiakkaiden välille muodostui ystävyyssuhteita. Ravintolan ilmapiiriin toverillisuus edesauttoi myös muita satunnaisempia ja uusia asiakkaita lähestymään yhteisöä. Omistajien kädenjälki näkyi myös Three Beersin harrastustoiminnassa. Ravintola tuki ja mahdollisti Go-kerhon kokoontumisen, biljardiporukan peli-illat, lautapelaamisen ja musiikillisen yhteisön toiminnan. Ravintolan omistajien toimesta panostettiin näihin harrastuksiin ja toisinaan myös omistajat itse ottivat osaa niihin. Tässäkin mielessä Three Beersin omistajat olivat lähellä asiakkaitaan. Nämä harrastukset toivat ihmisiä yhteen ja loivat kestäviä ystävyyssuhteita. Harrastustoiminta ei muodostanut ainoastaan henkilöiden välisiä siteitä, vaan myös siteen harrastustilaan, joka loi tilalle henkilökohtaisia ja toisaalta yhteisöllisiä merkityksiä. Three Beersin ravintola-annokseen kuului siis mahdollisuus yhteisön osana olemisen kokemukseen. Ravintola Three Beers tarjosi itsevalitun

kolmannen tilan niin yksittäisille asiakkaille kuin harrastusryhmille, joka ei vaatinut kuulumista esimerkiksi järjestöihin tai yhdistyksiin, vaan ryhmät olivat itsevalittuja ja vapaamuotoisia. Three Beers tarjosi aikuisille suunnatun monitoimitilan, jossa alkoholinkäyttö oli sallittua, muttei pakollista ja se koettiin enemmänkin harrastustoiminnan tai sosiaalisen kanssakäymisen oheistoimintana kuin itse illanvieron pääasiana.

Ravintoloiden näkeminen vain kylmänä liiketoimintana, joissa esimerkiksi kanta-asiakkuuden määrittely pohjautuu asiakkaan tuomiin rahamääriin, on yksioikoista. Three Beersin lähempi tarkastelu antoi osviittaa siitä, että ravintoloilla on oma sosiaalinen merkityksensä, eikä tiettyä ravintolaa voi korvata tuosta vain toisella. Ravintoloita pitäisi myös tarkastella ikään kuin persoonia: niillä on omanlaisensa musiikkimaku, käyttäytymiskoodit, harrastukset, sosiaaliset verkostot, historia ja pienoiskulttuurinsa omine erityispiirteineen.

Tarinoita Trebarista -dokumenttiprojekti osoitti osaltaan Ravintola Three Beersin merkityksen lukuisille yksityishenkilöille ja yhteisöille. Yhteisöjen ja yritysten oma-aloitteinen lähestyminen projektin tueksi oli yksi osoitus Three Beersin merkityksestä. Yksityishenkilöiden mukaan lähtö ja liittyminen tukiryhmään sekä konkreettinen tuki oli toinen osoitus siitä. Viimeisenä dokumentin indiedokumentiksi suuret katsojamäärät sekä muistoesineiksi tehtyjen tallenteiden hankinta lukuisiin elokuvahyllyihin, kertoo myös ravintolan merkityksellisyydestä sekä siitä, että Three Beersin yhteisö halusi jonkinlaisen mahdollisuuden palata ravintolan ravintola-annokseen.

Jatkotutkimuksen kannalta sosiaalirakennuksen historiaa voisi tutkia laajemmalla otannalla ja eri näkökulmista sekä keskittyä tätä tutkielmaa tarkemmin myös Ravintola Three Beersiä edeltäneisiin ravintoloihin ja niiden merkityksiin. Tämän tutkielman teemoja voisi jatkaa myös tarkastelemalla laajemmin Turun ravintolaelämän sosiaalista merkitystä ja muutosta eri vuosikymmeniltä. Esimerkiksi yksi selkeä jatkotutkimuskysymys olisi tarkastella Hämeenkadun, kampusalueen ja Turun ylioppilaskylän muutosta opiskelijoiden ravintolakäymisen näkökulmasta ja selvittää miksi alueilta on kadonnut lukuisia baareja, vaikka 1990-luvulla opiskelijoiden yöelämä

ilmeisesti keskittyi näille alueille kaupungin keskustan sijaan. Jatkokysymyksenä voisi esittää, ovatko ravintolat menettäneet merkitystään sosiaalisen kanssakäymisen tiloina ja kohtaamispaikkoina. Toinen tutkimuksellinen näkökulma voisi olla Turun ylioppilaskylän tarkastelu koko sen historian ajalta asukkaiden tilan kokemisen ja yhteisöllisyyden kokemisen merkityksen kautta sekä sen mahdollisen muutoksen näkökulmasta muistitietokeruun avulla. Tämä olisi sikäläkin ajankohtaista, sillä Turun ylioppilaskylän ensimmäisiä asukkaita on vielä elossa. Nämä tutkimusnäkökulmat saattaisivat tuoda esille uutta tietoa yhteisöllisyyden, nuorenaikuisuuden ja opiskelijuuden kokemisesta ja vapaa-ajankulttuurista sekä näiden merkityksistä eri historiallisissa konteksteissa.

Lähdeluettelo

1. Alkuperäislähteet

1.1. Haastattelut

Grönman, Ville. Haast. Kalle Kolin 22.5.2018.

Hartikainen, Anita. Haast. Kalle Kolin 23.4.2018.

Heimo, Olli. Haast. Kalle Kolin 2.6.2018.

Hännikkälä, Noora. Haast. Kalle Kolin 2.6.2018.

Kacar, Deniz. Haast. Kalle Kolin 28.5.2018.

Kuusto, Mikko. Haast. Kalle Kolin 28.4.2018.

Kähönen, Jukka. Haast. Kalle Kolin 15.6.2018.

Lemmetyinen, Sakari. Haast. Karri Kilpinen 27.3.2018.

Luukka, Seera. Haast. Kalle Kolin 2.6.2018.

Lundgren, Jarmo. Haast. Kalle Kolin 28.4.2018

Lähde, Petra. Haast. Kalle Kolin 7.5.2018.

Meroma, Riikka. Haast. Kalle Kolin 2.6.2108

Nummila, Tero. Haast. Karri Kilpinen 7.6.2018.

Pyy, Aatu. Haast. Kalle Kolin 28.5.2018.

Ronimus, Petri. Haast. Kalle Kolin 4.3.2018.

Rusi, Miika. Haast. Kalle Kolin 28.5.2018.

Saksi, Sami. Haast. Kalle Kolin 19.2.2018.

Saoudi, Imad. Haast. Kalle Kolin 22.5.2018.

Soukkanen, Simo Sakari. Haast. Kalle Kolin 28.5.2018.

Säntti, Tero. Haast. Kalle Kolin 9.4.2018.

Turpela, Timo. Haast. Kalle Kolin 12.3.2018.

Tättilä, Laura. Haast. Kalle Kolin 7.5.2018.

Virtanen, Ksenia. Haast. Kalle Kolin 9.4.2018.

Väisänen, Juha. Haast. Kalle Kolin 23.4.2018.

Yli-Savola, Aura. Haast. Kalle Kolin 2.6.2018.

1.2 Suulliset tiedonannot

Korte, Pekka. 4.1.2020.

Lemmetyinen, Sakari. 31.12.2019.

Loijas, Lassi. 5.1.2020, 28.2.2020, 3.3.2020 & 14.3.2020.

Lähde, Petra. 3.3.2020.

Nummila, Tero. 13.1.2020.

Saksi, Sami. 17.12.2019, 21.12.2019, 27.12.2019, 8.1.2020, 21.1.2020, 22.1.2020, 4.2.2020 & 5.3.2020.

Säntti, Tero. 19.6.2019 & 13.1.2020.

Tuominen, Johanna. 13.1.2020.

Turpela, Timo. 4.2.2020.

Väisänen, Juha. 15.1.2020.

1.3 Raportit ja esitteet

Mäki-Tarkka, Jouko & Romunen, Sari: *Bileitä ja sitsejä : korkeakouluopiskelijoiden ajatuksia yhteisöllisyydestä*. Helsinki: Nyytti 2001.

Turun kaupungin asemakaavamuutoksen selvitys 31.5.2018

<http://ah.turku.fi/kuulutukset/Images/1625843.pdf>

[haettu 16.4.2020].

TYS asuntoesite 2019

<https://issuu.com/tysturku/docs/tysesite2019>

[haettu 16.4.2020].

1.4 Sanoma- ja aikakauslehdet ja verkkouutiset

Blomqvist, Sarita: Yo-kylä varautuu suihkuun sammataviin opiskelijoihin:

”Harvemmin kukaan onnistuu peittämään kaksi lattiakaivoa”, *Ylen verkkouutiset*

12.8.2015. <https://yle.fi/uutiset/3-8218403>

[haettu 16.4.2020].

Keski-Oja, Nella: ”Three Beersin taru loppuu” – Ylioppilaskylän uusi kortteli jyrää baarin. *Tylkkäri: Turun ylioppilaslehti* 8.9.2017.

<https://www.tylkkari.fi/uutiset/three-beersin-taru-loppuu-ylioppilaskylan-uusi-kortteli-jyraa-baarin>

[haettu 16.4.2020].

Luhtala, Jouko: Malja Proffan kellarille. *Tylkkäri: Turun ylioppilaslehti* 20.4.2016.

<https://www.tylkkari.fi/kampus/malja-proffan-kellarille>

[haettu 16.4.2020].

Pöyliö, Venla & Vainio, Lassi: Saa pitää ääntä. *Tylkkäri: Turun ylioppilaslehti* 17.2.2011. <https://www.tylkkari.fi/ajassa/saa-pitaa-aanta>

[haettu 16.4.2020].

Toivonen, Janne: Kysely: Opiskelijalla jää elämiseen keskimäärin 15 euro päivässä, mikä alittaa kaksi eri köyhyysrajaa, *Ylen verkkouutiset* 26.1.2018.

<https://yle.fi/uutiset/3-10042535>

[haettu 16.4.2020].

Turkuun visioitu Suomen pisintä baaritiskiä. *Turun Sanomat* 1.8.2014.

<https://www.ts.fi/uutiset/paikalliset/658827/Turkuun+visioitu+Suomen+pisinta+baaritiskia> [haettu 16.4.2020].

Valtonen, Riikka: Näin opintotuki on muuttunut, *Ylen verkkouutiset* 9.3.2016.

<https://yle.fi/uutiset/3-8729794>

[haettu 16.4.2020].

1.5 Aikalaiskirjallisuus ja muistelmat

Aflect, Teijo: Vieraskynä: Three Beers – opiskelijan karu olohuone. *Bönthöö Bönthöö -olutblogisivusto* 28.2.2018.

<https://bonthoobonthoo.com/2018/02/28/vieraskyna-three-beers-opiskelijan-karu-olohuone/>

[haettu 16.4.2020].

Anttila, Antti: *AJK ja muuta opiskelijabileiden historiaa*

Delta Ry:n 40-vuotisjulkaisu 2019.

Kaltala, Viktor & Taajaranta, Reijo: *Erään myyntipäällikön tarina: tallennettuja muistikuvia Kari Veijosen oppivuosista Turun Ikituurissa kaksi vuosikymmentä sitten.*

Omakustanne [50kpl], 1989.

1.6 Elokuvat

Imamin Keinutuolin muistodokumentti. O: Mikko Jakonen. Valmistusvuosi:1999. Kesto 48 min. *Youtube.*

<https://www.youtube.com/watch?v=syZOLNcRBXM>

[haettu 16.4.2020].

In caupona veritas - baarissa on totuus. O: Matti Hartikainen. T: Man Productions Oy, Faktio-Filmi. Valmistusvuosi:1992. Kesto 25 min. *Elävämuisti.*

<https://elavamuisti.fi/aikajana/caupona-veritas-baarissa-totuus>

[haettu 16.4.2020].

Tarinoita Trebarista. O: Kalle Kolin. K: Ikaros Ainasoja. Le: Ikaros Ainasoja. Ä: Jimi Suomela. T: Karri Kilpinen. E: 22.1.2019 Kesto: 76 min.

1.7 Oikeuslähteet

Finlexin verkkouutinen anniskelulain muutoksesta

<https://www.finlex.fi/fi/uutiset/358>

[haettu 16.4.2020].

Tupakkalaki 29.6.2016/549 77§.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20160549#L10P76>

[haettu 16.4.2020].

Valtioneuvoston asetus alkoholijuomien anniskeluajan jatkamisesta 19.12.2002. 1208/2002 5§.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2002/20021208>

[haettu 16.4.2020].

1.8 Koti- ja Facebook-sivut

Delta ry:n kotisivut, Historiaa-osio.

<https://www.delta.utu.fi/wiki/index.php/AJK>.

[haettu 16.4.2020].

International Students of Turku Universities [ISTU] ry:n Facebook-sivu.

https://www.facebook.com/pg/isturku/events/?ref=page_internal

[haettu 16.4.2020].

Nyyti ry:n kotisivu.

<https://www.nyyti.fi>

[haettu 16.4.2020].

Ravintola Three Beersin kotisivu.

www.threebeers.fi

[haettu 16.4.2020].

Ravintola Three Beersin virallinen Facebook-sivu.

<https://www.facebook.com/ravintolathreebeers/>

[haettu 16.4.2020].

Turun kaupungin Opiskelijakaupunki Turku -sivusto.

<https://www.turku.fi/opiskelijakaupunki/miksi-turku/6-syyta-valita-turku>

[haettu 16.4.2020].

Turun seudun pool -kotisivu.

<http://www.biljardi.com/liiga/index.php?sivu=pubiliigajoukkueet>.

[haettu 16.4.2020].

Turun yliopiston Savo-Karjalaisen Osakunnan kotisivu, Historiaa-osio.

<https://sko.utu.fi/osakunnasta/historiaa/> [haettu 16.4.2020].

Turun yliopiston ylioppilaskunnan kotisivut, Järjestöt-osio:

<https://www.tyy.fi/fi/jarjestoille/jarjestot> [haettu 16.4.2020].

[haettu 16.4.2020].

Turun yliopiston varsinaissuomalaisen osakunnan kotisivut.

<https://tvo.utu.fi/palsta/index.php?topic=5578.0>
[haettu 16.4.2020].

Turun Ylioppilaskyläsäätiön asuntohaku
<http://asuntohaku.tys.fi>
[haettu 29.4.2020].

Tyysija-rakennusprojektin esittely
Turun Ylioppilaskyläsäätiön verkkosivut.
<https://tys.fi/tyysija>
[haettu 16.4.2020].

1.9 Kuvat ja mallinnokset

Muuritutkimus ky:n 3d-malli Ravintola Three Beersistä.
Kameraoperaattorit: Arttu Liimatainen & Akseli Tolvi.
Matterport.
https://my.matterport.com/show/?m=XZfKbVbKmsc&fbclid=IwAR1PSupSK5fAEh87OEMBXWdVIjxqxEgm4GkxS0CWbfOqI9t6PttUXdlt_G-s
[haettu 16.4.2020].

Ravintola Three Beersin mainos. *Tylkkäri: Turun ylioppilaslehti* 1990-luvun alku.
(Kuvaaja: Niklas Pietilä 2020).

Tarinoita Trebarista -dokumentin leikkaamaton kuvausmateriaali.
Kuvaus: Ikaros Ainasoja 2018.

1.10 Kartat

Turun ylioppilaskylän kartta
Turun Ylioppilaskyläsäätiö 2020
https://tys.fi/wp-content/uploads/2019/04/YO-OPASTAULU-2018_rgb.jpg
[haettu 16.4.2020].

1.11 Tallenteet

Läsnäolopakkofestivaali 2005 videotallenne. K: Riku Ahlsten ja Tommi Sinervo

Valmistusvuosi: 2005. Kesto: 19 min. *Youtube*.

<https://www.youtube.com/watch?v=jSNmKCZZets>

[haettu 16.4.2020].

1.12 Muut

Finder.fi -yrityshaku.

<https://www.finder.fi/Pubit+ja+baarit/Three+Beers/Turku/yhteystiedot/2539388>

[haettu 16.4.2020].

Google-haun tulokset hakusanoilla Ravintola Three Beers.

<https://www.google.fi/search?>

client=opera&hs=N0d&ei=0_YJXvj5H5KMrwTJnatQ&q=ravintola+three+beers&oq=ravintola+three+beers&gs_l=psy-

ab.3..0i22i30.2064977.2073326..2073628...3.0..0.170.1603.23j2.....0....1..gws-

wiz.....0i131j0j0i67j0i10.Z4XH7tvh6Vk&ved=0ahUKEwi4r5TUuN3mAhUSxosKHcnOCgoQ4dUDCAo&uact=5

[haettu 16.4.2020].

Ylen Muistikuvaputki, vastaus Seppo Vuotolan kysymykseen. Ylen kotisivut:

<http://vintti.yle.fi/yle.fi/muistikuvaputki/muistikuvaputki/rouvaruutu/tv-kanavat-tv-tv-ja-moontv.htm>

[haettu 16.4.2020].

Yökylärock -Facebook-tapahtuma.

<https://www.facebook.com/events/189572778430713/>

[haettu 16.4.2020].

2. Tutkimuskirjallisuus

Alasuutari, Pertti: *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino 2011.

Aittola, Tapio: *Uuden opiskelijatyypin synty: opiskelijoiden elämänvaiheet ja tieteenalaspesifien habitusten muovautuminen 1980-luvun yliopistossa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto 1992.

Fingerroos, Outi & Peltonen, Ulla-Maija: Muistitieto ja tutkimus. Teoksessa: *Muistitietotutkimus: Metodologisia kysymyksiä*. Fingerroos Outi, Haanpää Riina, Heimo Anne & Peltonen Ulla-Maija (toim.) Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2006 7-24.

Grahn, Henry: *Byströmistä Immoseen: Suomen biljardin historia 1754–2002*. Helsinki: Suomen biljardiliitto 2003.

Haapanen, Matti & Solin, Olavi: *Tietoa, taitoa Turun kautta koko maahan...: Turun kaupungin ammatilliset oppilaitokset ja niiden edeltäjät vuoteen 2018*. Turku: Turun ammatti-instituutti, painopalvelut 2018.

https://issuu.com/turun_kasvatus_ja_opetustoimi/docs/tietoa_taitoa_2018

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena: *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press 2008.

Kangas Jukka, Kotro Arto, Leivo Arto & Tukiainen Tommi (toim.): *Yhdet vielä: Baarikärpäset kertovat*. Jyväskylä: Like 2005.

Kemppainen, Seppo & Laiho, Antero: *Uusi Apteekin aika: Seurusteluravintolan 20 vuotta*. Turku: Meseta 2013.

Kivelä Kati, Latvakangas Eva, Nieminen Heli & Salmi Riitta: *Turku lautasella osa 3*. Raisio: Turun Sanomat Oy. 2017.

Konieczny, Piotr: *Golden Age of Tabletop Gaming: Creation of the Social Capital and*

Rise of Third Spaces for Tabletop Gaming in the 21st Century.
Polish Sociological Review Issue 206, 2019 199-215.

Korhonen, Timo: *Hyvän reunalla: dokumenttielokuva ja välittämisen etiikka*. Helsinki: Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu, median laitos: Musta Taide 2012.

Lahtinen, Ilpo Opintotuen historia, nykypäivä ja tulevaisuus. 2019.

Kansaneläkelaitoksen kotisivut.

<https://www.kela.fi/documents/10180/1169455/optuhistoriap.pdf/ce4725d4-77fc-4f46-b713-d15d01a962f9>

[haettu 16.4.2020].

Laitinen, Riitta (toim.): Johdanto. Teoksessa: *Tilan kokemisen kulttuurihistoriaa*. Vantaa: Turun yliopisto 2004.

Lehtimäki, Milla: *Ulkolaisten vaihto-opiskelijoiden kokemuksia Turun yliopistoissa keväällä 1997*. Turku: Turun yliopisto 1997.

Lempinen, Petri: *Opiskelijalle rakentamassa: Turun ylioppilaskylä haaveesta asuinalueeksi 1959–1980*. Helsinki: Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus, 2001.

Maunu, Antti & Simonen, Jenni: Miksi juodaan? Nuoret, humala ja sosiaalisuus. Teoksessa *Suomi juo: suomalaisten alkoholinkäyttö ja sen muutokset 1968–2008*. Mustonen Heli, Mäkelä & Pia Tigerstedt, Christoffer (toim.). Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2010 85-98.

Nives, Matti: *DJ-Kirja: näkökulmia suomalaiseen dj-kulttuuriin*. Helsinki: Iina Esko Foto & Image 2014.

Sillanpää, Merja: *Säännöstelty huvi: suomalainen ravintola 1900-luvulla*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2002.

Suonpää, Visa: *Elämää Mehiläiskennossa: kohtaamisia 1970-luvun Turun ylioppilaskylässä*. Turku: Turun yliopisto, k&h 2004.

Terho, Henri: *Oma koti opiskelijalle: Turun Ylioppilaskyläsäätiö 1966 – 2006*. Turku: k&h, kulttuurihistoria, Turun yliopisto 2006.

Vainio-Korhonen, Kirsi: Vastuullinen historia. Teoksessa *Historiantutkimuksen etiikka*. Lidman Satu, Koskivirta Anu & Eilola Jari (Toim.). Helsinki: Gaudeamus 2017 29-47.

Liite 1

Tarinoita Trebarista -dokumentin tuotantoprosessi

Tarinoita Trebarista -dokumentti sai alkunsa tammikuussa 2018, kun tapasin sattumalta Anniskeluliike Portissa Ravintola Three Beersin silloisen toimitusjohtajan Sami Saksin. Saksi oli ollut hiljattain yhteydessä Turun Ylioppilaskyläsäätiön toimitusjohtaja Kalervo Haveriseen ja saanut selville Turun Ylioppilaskyläsäätiön purkavan Three Beersin vuokrasopimuksen. Turun Ylioppilaskyläsäätiön suunnitelmiin kuului rakennuksen, jossa ravintola toimi, purkaminen uuden Tyyssija-korttelin tieltä eikä Haverisen mukaan Tyyssijassa todennäköisesti olisi tilaa Three Beersille. Haverinen ei pitänyt baaritoiminnan jatkamista todennäköisenä, sillä uuden rakennuksen kohdalla Turun Ylioppilaskyläsäätiön suunnitelmissa oli ensisijaisesti turvata opiskelija-asunnot ja opiskelijoiden keskeisimmät palvelut, joihin baaritoiminta ei säätiön näkökulmasta lukeutunut.²⁵⁹ Turun Ylioppilaskyläsäätiö ei myöskään tarjonnut taloudellisesti realistista anniskeluliiketoiminnalle sopivaa tilaa toiminnan jatkamiseen.²⁶⁰

Saksi oli aiemmin keskustellut erään asiakkaan kanssa ja saanut keskustelun tiimoilta idean dokumentista. Saksi tiesi menneisyydestäni nollabudjetin elokuvien parissa ja kysyi kiinnostaisiko minua lähteä toteuttamaan projektia ja saisinko koottua työryhmän dokumentin kuvaamiseksi. Lyhyen keskustelun jälkeen suostuin ja dokumentin suunnitteluvaihe alkoi. Kahdessa viikossa olin koonnut kahdeksan hengen työryhmän. Ohjauksesta vastasi Kalle Kolin, joka oli juuri valmistumassa Turun Taideakatemiaan elokuvaalinjalta. Kuvauksesta vastasi niin ikään Taideakatemiaalta valmistunut Ikaros Ainasoja ja leikkaajaksi valittiin Kristiina Kankaanpää, joka tosin jättäytyi projektista kesäkuun alussa 2018. Tässä vaiheessa Ainasoja otti myös leikkauksen tehtäväkseen. Äänityksestä huolehti Jimi Suomela, joka työskenteli useita vuosia mainostoimisto Montaasilla. Kuvausassistentteina toimivat Silja Parkkali ja Tuikka²⁶¹ Moilanen. Making-of-kuvausta toteutti jonkin verran Anna Gradistanac, mutta kuvat jäivät lähinnä työryhmän muistoiksi. Sami Saksi toimi jossain määrin dokumentin taiteellisena konsulttina ja osallistui myös dokumentin ideointiin ja haastateltavien jäljitykseen. Itse

259 Nella Keski-Oja, ”Three Beersin taru loppuu” – Ylioppilaskylän uusi kortteli jyrää baarin, *Tylkkäri: Turun ylioppilaslehti* 8.9.2017. <https://www.tylkkari.fi/uutiset/three-beersin-taru-loppuu-ylioppilaskylan-uusi-kortteli-jyraa-baarin> [haettu 16.4.2020].

260 Sami Saksin suullinen tiedonanto, 21.1.2020.

261 Tuikka Moilanen vaihtoi nimeään alkuvuodesta 2019. Kuvausten aikana Tuikka tunnettiin vielä Henri Moilasena.

toimin dokumentin tuottajana ja ns. jokapaikanhöylänä. Aika ajoin tuurasimme toisiamme eri työtehtävissä aikataulujen mennessä ristiin. Maininnan arvoinen seikka työryhmäämme liittyen on se, ettei kukaan työryhmän jäsenistä varsinaisesti ollut Ravintola Three Beersin kanta-asiakas, vaikka Kolinia²⁶² lukuun ottamatta työryhmän jäsenet olivat ravintolassa ajoittain käyneetkin. Tämä toi dokumenttiin tietystä mielessä ulkopuolisen tarkkailijan näkökulmaa.

Vaikka alun perin Saksi ehdotti, että työryhmälle voitaisiin maksaa jonkinlaista korvausta, päätimme hyvin nopeasti toteuttaa projektin vapaaehtoistyönä ja nollabudjetilla sen muistomerkkimäisen luonteen vuoksi.²⁶³ Projektin yhteistyökumppaneiksi ja tukijoiksi lähtivät Data House Oy, Mainostoimisto Montaasi, Muuritutkimus KY,²⁶⁴ A1 Media Oy, Ravintola Three Beers ja Ravintola Proffan kellari. Myöhemmin yhteistyökumppaneiksi liittyivät Cosmic Comic Cafe, Anniskeluliike Portti, Kino Diana ja Turun yliopiston varsinaissuomalainen Osakunta (TVO). Tuki oli pääasiallisesti kuvauskalustollista ja mainonnallista sekä esitystilojen maksutonta tarjoamista. Yhteistyötahoja ei varsinaisesti etsitty työryhmän toimesta, vaan eri tahot ottivat itse yhteyttä työryhmäämme ja tarjosivat apuaan. Tämä myös kertoo Ravintola Three Beersin keskeisyydestä osana turkulaista vapaa-ajankulttuuria.

Dokumentin työstäminen alkoi Facebook-ryhmän luomisella 15.1.2018, jonka avulla pyrittiin jäljittämään haastateltavia, löytämään valokuvia ja videomateriaalia ravintolasta sekä tuoda näkyvyyttä projektille. Ryhmä kasvoi nopeasti noin kahteensataan jäseneseen. Haastateltavien löytäminen oli verrattain helppoa. Kameran eteen uskaltautuneita oli yhteensä 36, joista suurimman osan mietteitä päätyi dokumenttiin. Suurin osa haastatelluista oli entisiä opiskelijoita. Epäilen yliopistouraansa aloittelevien opiskelijoiden puutteen syyksi sitä, että sosiaalisen median aikakauden nuorilla aikuisilla on isompi kynnys tulla kuvatuiksi, koska he todennäköisesti tiedostavat kokemuspohjalta kuvamateriaalin laajan leviämisen

262 Itseasiassa ohjaaja Kolin vieraili Three Beersissä ensimmäistä kertaa 19.1.2018 Ravintola Proffan kellarissa pidetyn palaverin jälkeen, jossa päätti ryhtyä dokumentin ohjaajaksi.

263 Budjetti jäi tosin AA-paristojen verran miinukselle.

264 Muuritutkimus ky kuvautti Three Beersistä 3d-mallin, jossa pääsee vierailemaan Three Beersin tiloissa. 3d-malli Ravintola Three Beersistä: https://my.matterport.com/show/?m=XZFKBvBkmsc&fbclid=IwAR1PSupSK5fAEh87OEMBXWdVljqxEgm4GkxS0CWbfOq19t6PttUXdlt_G-s [haettu 16.4.2020].

mahdolliset nurjat puolet. Lisäksi kokemus kanta-asiakkuudesta useimmiten syntyy vuosien ravintolakäymisen myötä eivätkä nuoremmat asiakkaat välttämättä kokeneet olevansa ”riittävän” kanta-asiakkaita verrattuna muihin asiakkaisiin. Haastatteluissa ei ollut varsinaista valmiiksi rakennettua runkoa muutamaa apukysymystä lukuun ottamatta, vaan haastateltavien annettiin kertoa vapaasti kokemuksistaan, jotka johtivat uusien kysymyksien improvisointiin. Toisaalta haastateltavilla oli tiedossa heihin liittyvä Three Beersiin kytkeytyvä teema ennen haastattelua. Tässä mielessä haastattelujen tyyppinä oli teemahaastattelu.²⁶⁵ Haastattelijoina toimivat pääasiassiallisesti ohjaaja Kalle Kolin ja minä.

Ensimmäinen suunnittelupalaveri pidettiin 8.2.2018, jossa paikalla oli koko silloinen työryhmä Anna Gradistanacia lukuun ottamatta. Dokumentin perusidea oli työryhmälle alusta alkaen melko itsestään selvä. Dokumentin tarkoitus oli taltioida muistoja, jotka avaisivat Three Beersin merkityksiä Turun ylioppilaskylälle, opiskelijakulttuurille, yksityishenkilöille, ravintolan työntekijöille, eri harrastajaryhmille ja tallentaa muistitietoa ravintolan värikkäistä vaiheista. Lyhyen harkinnan jälkeen työryhmä päätti, että kronologisen leikkauksen sijaan dokumentin rakenne olisi temaattinen. Leikkaus päätettiin toteuttaa haastattelumateriaalin ehdoilla eikä varsinaista käsikirjoitusta luotu temaattista rakennesuunnitelmaa lukuun ottamatta. Dokumentti käsikirjoitettiin vasta leikkauspöydällä Ikaros Ainasojan toimesta. Haastattelumateriaalia dokumenttia varten oli kertynyt yhteensä noin kuusi ja puoli tuntia,²⁶⁶ joka pilkottiin temaattisiksi osuuksiksi ja linkitettiin toisiinsa materiaalin ehdoilla kerronnallista sujuvuutta silmällä pitäen. Dokumentin maksimipituudeksi päätettiin noin 75 minuuttia. Dokumentin ulkopuolelle jäi täten huikea määrä haastatteluja ja tarinoita, joista osaa on käsitelty tässä tutkielmassa.

Kuvaukset alkoivat 19.2.2018 Ravintola Three Beersin toimitusjohtajan Sami Saksin haastattelulla. Kuvauspäiviä kertyi yhteensä 15²⁶⁷, joista viimeisenä Ikaros Ainasoja kävi kuvaamassa rakennuksen purkua marraskuussa 2018. Kuvaukset sijoituivat

²⁶⁵ Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48.

²⁶⁶ Kuvausmateriaalia kertyi kaiken kaikkiaan seitsemän ja puoli tuntia täytekuvineen.

²⁶⁷ Periaatteessa kuvauspäiviä voisi laskea olleen kuusitoista, sillä Datahouse Oy:n Tero Nummila kävi kuvaamassa rakennusta ja sen ympäristöä dronelennokilla. Tosin varsinaisen työryhmän jäsenet eivät osallistuneet kuvaukseen.

pääasiassa aikavälille helmikuusta 2018 kesäkuuhun 2018 eli Ravintola Three Beersin viiteen viimeiseen toimintakuukauteen.

Dokumentin leikkausvaihe kesti noin puoli vuotta heinäkuusta 2018 joulukuuhun 2018. Pääasiallinen vastuu leikkauksesta ja sen lopputuloksesta oli Ikaros Ainasojalla, mutta myös muulla työryhmällä oli sananvaltaa dokumentin leikkaukseen ja ulkoasuun. Vaikka dokumentin käsikirjoitus syntyi Ainasojan leikkauksesta ja elokuva oli Kalle Kolinin ensimmäinen kokoillanelokuvan ohjaus, *Tarinoita Trebarista* oli ennen kaikkea koko työryhmän yhteinen teos, jossa jokaisella oli mahdollisuus vaikuttaa niin lopputulokseen, työtapoihin, taiteelliseen ulkoasuun kuin jälkileivitykseenkin.

Dokumentin esityskausi alkoi dokumenttiin osallistuneille ja yhteistyökumppaneille osoitetulla ennakkonäytöksellä perjantaina 14.12.2018 Ravintola Proffan kellarin kabinetissa, jonka loppunumerona esiintyi Three Beersissä vuosittain esiintynyt Asennevammayhdistys-yhtye. Virallinen ensi-ilta oli Kino Dianassa 22.1.2019, joka varattiin käytännössä loppuun noin kahdessa vuorokaudessa.²⁶⁸ Varsinainen näytöskausi jatkui Turun seudulla aina huhtikuulle 2019 asti. Turussa näytöksiä oli yhteensä kahdeksan neljässä eri ravintolassa ja yhdessä elokuvateatterissa.²⁶⁹ Dokumentti herätti hämmästyttävän paljon kiinnostusta ollakseen tee-se-itsehengessä tehty nollabudjetin indiedokumentti²⁷⁰. Jokainen näytös veti salit täyteen ja työryhmältä pyydettiin lisänäytöstä monien yksityishenkilöiden toimesta, jonka vuoksi virallisen esityskauden lisäksi järjestettiin ylimääräisenä erikoistapahtumana tallennejulkaisunäytös Ravintola Proffan kellarin 19.6.2019. Jokaiseen baarinäytökseen pyrittiin myös etsimään erikoisohjelmanumeroita loppunumeroiksi, joista erikoisin oli Anniskeluliike Portissa

268 Kino Diana julkisti tapahtuman Facebookissa 11.12.2018 ja 13.12.2018 sali oli varattu loppuun yhtä pyörätuolipaikkaa lukuun ottamatta. Dokumentin ensi-illan nopean loppuunmyymisen myötä Kino Diana otti työryhmään yhteyttä ja sovimme kaksi lisänäytöstä, jotka myös loppuun varattiin.

269 Näytökset ja niiden ajankohdat: Ennakkonäytös 14.12.2018 Ravintola Proffan kellarin kabinetti. Virallinen ensi-ilta 22.1.2019 Kino Diana. 26.1.2019 Kino Diana. Ensimmäinen ilmaisnäytös 1.2.2019 Ravintola Proffan kellarin kabinetti. 15.2.2019 Kino Diana. To 28.2.2019 Cosmic Comic Cafe. 28.3.2019 Anniskeluliike Portti. 10.4.2019 Osakunta TVO. Tallennejulkaisunäytös 19.6.2019 Ravintola Proffan kellarin kabinetti. Lisäksi Anniskeluravintola Baaribaarin aloitteesta sovimme näytöksen ravintolaan, jonka piti olla 14.3.2019, mutta ravintola yllättäen saneerattiin helmikuussa 2019 silloisen omistajan Ibaria Oy:n toimesta ja näytös peruttiin. Dokumenttinäytös sovittiin myös 3.4.2020 Turun kaupungin pääkirjastoon, mutta vallitsevan koronapandemian vuoksi se jouduttiin perumaan ja siirtämään kesälle tai syksylle 2020.

270 Indiedokumentti termi viittaa dokumentin toteutukseen kaupallisen valtavirran ja suurten tuotantoyhtiöiden ulkopuolella jolloin dokumentti on riippumaton niin rahallisesti kuin taiteellisestikin.

järjestetty, mahdollisesti Suomen ensimmäinen vessakirjoitus spoken & open mic -tilaisuus, jossa johdatukseksi tarkoitetun alkulausunnan jälkeen yleisö pääsi karaokemaisesti lavalle lausumaan itse valitsemiaan Three Beersin vessaseinäkirjoituksia.²⁷¹ Dokumentti keräsi näytöskaudellaan noin 500 katsojaa.²⁷² Kino Dianan kolmea näytöstä lukuun ottamatta näytökset olivat maksuttomia, mutta yleisöllä oli mahdollisuus osoittaa tukensa projektille vapaaehtoisella tukisummalla yhtä Kino Dianan näytöstä lukuun ottamatta.²⁷³ Dokumentista tehdyt dvd:t ja blu-rayt tehtiin käsityönä omakustanteisesti muistoesineiksi ja vaikka yleisessä tiedossa oli, että dokumentti ladataan vielä tulevaisuudessa johonkin suoratoistopalveluun, tallenteita hankittiin noin puolessa vuodessa sata kappaletta.²⁷⁴ Tallenteita ei myöskään juuri mainostettu sosiaalisen median ryhmiä ja yhtä Proffan kellarin tiskillä norkoilevaa standimainosta lukuun ottamatta. Muutama tallenteista päätyi Viroon asti Three Beersissä pelanneen Go-kerhon, Turun Hayashi ry, jäsenten tuliaisina paikalliseen Go-turnaukseen.²⁷⁵ Tallenteet hinnoiteltiin niin, että ne kattoivat teettämiskulut. Työryhmä myös lahjoitti muutaman tallenteen, yhden dvd:n Turun yliopiston historian, kulttuuri ja taiteiden tutkimuksen laitokselle sekä kaksi blu-rayta ja yhden dvd:n Turun kaupunginkirjastolle.

271 Noitamestarin ja Kuosimuijan Vessakirjoitus Open & Spoken sai lähtöideansa Anett Mrowinskin Åbo Akademin Suomenkielenlaitokselle tehdystä Ravintola Three Beersin vessakirjoituksia käsittelevästä pro gradu -tutkielmasta. Numeron juonsivat Petra Lähde ja minä, jotka toimimme lausujina myös dokumentissa Ravintola Three Beersin vessakirjoituksia käsittelevässä osiossa. Tilaisuus järjestettiin Anniskeluliike Portin näytöksen lisäksi myös Ravintola Proffan kellarissa järjestetyn tallennejulkaisunäytöksen loppunumeroksi.

272 Katsojamäärät perustuvat omaan alakanttiin tehtyyn arviooni, joka perustuu havaintoihini näytöksissä, joissa kaikissa olin läsnä yhtä Dianan näytöstä lukuun ottamatta, ja ravintoloiden asiakaspaikkojen lukumääriin sekä Kino Dianan lipunvarausjärjestelmään. Katsojamääriä ei erikseen laskettu näytöksissä.

273 Kino Dianan näytökset olivat maksullisia, sillä Dianan piti kattaa toimintakulunsa lipputulolla. Dokumentti annettiin ilmaiseksi Dianan ohjelmistoon ja vastavuoroisesti Diana tarjosi näytösalin maksutta. Tästä syystä näytösten lippujen hinnat pystyttiin pitämään matalina (6 euroa). Lipputulosta ei päätynyt työryhmälle mitään.

274 21.12.2019 dvd:eitä oltiin myyty 87 kappaletta ja lokakuussa valmistuneita blu-rayta 14 kappaletta. Suoratoistopalvelujen aikakautena määrä on melko paljon varsinkin omakustannedokumentille.

275 Itse turnaus järjestettiin 27.7.2019. Tero Sántin suullinen tiedonanto, 19.6. 2019.